သ႕ပံ႕ခွဉ့်သူသခဉ် ကွဲတရိက္ခ်ီဦ(၂-၅)

- ၁– KTTC ကိုဖိစာဖိုဉ်တါထံဉ်လိဂ်ဒီးကညီကိုသရဉ်မာသကိုးတါကရုပ်တာအိုဉ်ဖိုဉ်
- ၂– ကိုဉ်တဲဉ်ကျဉ်သူကိတိာ်ခိဉ်ကျက်ဘဉ်ယိဉ်လ၊ပဒိဉ်စီစဉ်အတက်ဒိဉ်စိလ၊ကိုတီးဒားပူး
- ၃– ပိဉ်မှဉ်ခိဉ်နှစ်သူ၏ကတီးသူးလာကနှင်လီးဆူတစ်မျပို
- ၄- ပူမျာစာတာ်ဟိုမျိထို၌လာတာ်ဟု့၌နှါကီးစ် ပူးတူ်ဘဉ်တစ်အင်္ဂါတစ်မေးစားတတုံးထိုဉ်, ထိဉ်ဘး
- ၅– တာ်ရဲဉ်တာ်ကျဲးအိဉ်လာတာ်ကနားအိဉ်ထိဉ်နှာ်ခီလှဉ်ကိုလာ ကို ပြယ်ပျာလိုအို ခိုတမှိဖိသူ ခိုတဖခ်အရို ဖွဲ့စုံခဲဆီး
- ၆ တြေးဆီးထီဉ်ကဒါပူးတဝါလံဉ်ရှိအး

ယ်ခြင်ရှိသည်ကျည်သည်ကျည်သုသနာကို ၆-၉)

- ပု၊ထူလံ၊ဖိ(အဘီရံဉ်က္ နာဉ်)နီးအတာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့
- တါဟုဉ်နီးဟုဉ်ခီတါဂ့ါတါကိုုလာကွဲးလဲ့လိုးတာရဲဉ်တာကြုံးဖဲစိဉ်မဉ်လံဉ်
- ဂ်ါခီဉ်ထုံးကိုသရဉ်တာ်မလိ

တင်္ဂကစ္စည်လီးဆီသနင်္က(၁၀-၁၃)

– ကညီကိုသရဉ်ခီလှဉ်ကိုတါကူးစာဖိုဉ်လိဉ်သးတါအိဉ်ဖိုဉ်အခီဉ်ထံးတဘျိ

ထူ**ရု ြိော့္ခဲ့သန္ ျဉ်(၁၄–၁၅)** – ပှာထုလံးဖိအတာ်သုဉ်ညါနီးပှာစဲအ့ဉ်အတာ်သုဉ်ညါနှဉ် လီးပလိၵ်လိၵ်အသးအိုဉ်တမံးမံးခါ

တရိသစံထံသနဂ္ခာ(၁၆-၁၅)

- တါသမံထံထံဉ်ထံဉ်စံဉ်ကိုဖိလိါလံ၊နီါဖီသီသီ
- တာ်သမံထံပါတံာ်သဉ်မှး

ကိုသရဉ်တဂ်ကူဉ်သဉ်ကူဉ်သဲ့သနုဂဉ်(၁၈-၁၉)

– ပု၊မၤလိတာ်ဃာ (လီးထုး) တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သ့

ယ်ခွူးတ႕ခွေ၌ဆီဦခေဠ၌ချ

ကညီ(၂၀-၂၂)-ပယီးကိုဂ်(၂၁-၂၃)

ထါ, တ႑ိဂဲလိဉ်ကွဲခ်ီးတ႑ိဂ်ိဳးကွဲးကွးသန္႑ဉ်(၂၄-၂၅)

သရဉ်အကလု႑်သနု႑ဉ်(၂၆-၂၇)

ပှားလဲ၁၉၁ေတ္ဍေတြသန်႕၃(၂၁)

Table of Contents

School News (2-5)

1- Karen Teacher Training College(KTTC)Re-union and KTWG Annual Meeting 2- Thai Education Minister Fears NGOS' classroom influence 3-14 New Women Leaders Ready to Work 4- UN Urges Focus on Education, as Donors Express Misgivings 5- New International University for Burmese Migrants 6- Re-opening Community Library

International Education News (6-9)

- In digenous Aboriginal Education - Interactive Radio Program in Solamia - Teacher Training at the Grassroots

Focus Stories (10-13)

- The First KTTC Reunion

Traditional Knowledge (14-15)

- Are there similarities between Indigenous knowledge and Modern scientific knowledge?

Interview (16-17)

- Interviewed Senior Student 'Naw Paw Thaw Thaw Interview Ko Kay Villager Pah Ti Tha Mya

Teacher Education (18-19)

- Slow Learner Education

School Health

Karen(20-22) Burmese(21-23)

Poems, Games and Cartoons (24-25)

Teacher Talk (26-27)

Reader Feedback (28)

న్రామాల్లి School News

KTTC ကိုဖြစ်ရာဖြစ်တရိုင်သည်ခြီးကညီကိုသ ရည်မာသက်းတရိုကရုရိတနှံည်တဘျိုတရိုခေါ်ညီမှီည်

စ၁၇–၁၈.၀၅.၀၉ အ နံး ကို သ ရဉ်လ၊ ကို၊ ပူးတဖဉ် ဟဲ ထိဉ်ဝဲဒဉ်ကညိကိုသရဉ်ခ်ီလှဉ်ကိုအတဂ်ထံဉ်လိဉ်စာဖိုဉ် နှဉ်လီး-တဂ်ထံဉ်လိဉ်တဘိုအံးအတဂ်ပညိဉ်(၃)ထံဉ်လ၊ အမှုါ•

(၁)ကဟ္နဉ်၈်၊ ဟုန်ဘါကို သရဉ်တဖဉ်လ၊ အဝဲသ့န်က ကွာ်ကဒါကု၊အတာ်လဲ၊ စီဖိုလ၊တာ်မ၊ နီးတာ်သိန်လိအပု၊

(၂)ကရးဆျဉ်ထိဉ်မာစုးထိဉ် (KTTC)ကိုဖိနီးကိုသရဉ် တဖဉ်အတာ်ဘူးစဲလိဉ်သးယုဉ်နီးတာ်မာသကိုးတာ်လာ ခါဆူညါအရိုးနီး

(၃)ကဟုဉ်ရုံ်ဟုဉ်ဘါကိုဖိတဖဉ်ဒ်သီးကဆုံးမာသကိုး တာ်လာတာကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့အတက္ဂိဉ်ပူးသံ့ဉ်တဖဉ်နှဉ် လီး. ကညီကိုသရဉ်ခီလှဉ်ကိုအုံးမှၢ်ဝဲကတီးဆိုကိုသ ရဉ်လ၊တာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အသနာဉ်လ၊ကညီကိၢ်သး စၢ်တဖဉ်အရီၢိလၢအအိုဉ်နီးတၢ်အာဉ်လီးလာအဖြိုထိဉ်ဝံ၊ ကက္၊သိဉ်လိက္၊တၢ်လၢအပျာတ၀၊ပူးန္ဉ်ာလီး. ကညီကို သရဉ်ခီလ္ဉ်ကိုအံးက္၊အိုးထိဉ်ကဒါက္၊ဖဲ၂၀၀၅နံဉ်နီး ပျကိုဖိတာတဖုန္းဖြိုထိဉ်ဝဲလာ၂၀၀၇နံဉ်အပူးနှဉ်လီး. ပု၊ ကို ဖိ (၃၀) ၈၊ နှဉ် ဟဲ က္၊ ထီဉ် ၀ဲ ဧဉ် မူးတ ဘို အံ၊ ဒီး စဲ ၂၀.၀၅.၀၉အနုံးနှဉ်ပု၊(၁၄)၈ၤလၢအက္၊သိဉ်လိတ္၊်တါ လၢကိၢိပူ၊၂နံဉ်တဖဉ်ဒီးကိုဖိ(၂၅)၈ၤလာအဖြိထိဉ်လာတ နံဉ် အံးတဖဉ် ဘဉ်တၢ် ဟ့ဉ် အီး လံာ် အုဉ်သး လ၊ က ညီ ကူဉ်သဲ့ဆုံးလာဝဲးကျိုးခ်ိဉ်ပဒိဉ်လါစုနှဉ်လီး. ပူး(၁၄)၈၊ လၢအဒိႏန္ၵ်ဘဉ်တၢ်လံ႒်အှဉ်သးအံးအာဉ်လီးတ္ၵ်အသး လ၊ အ က က္၊ သိဉ် လိ တၢ ၂ နံဉ် ဖဲ လ၊ အ ထိဉ် ၀ဲ ော် (KTTC)ကိုအဆာကတိ $\S$ ိးပှ $\iota()$ ၅)၈ ι လာအဖိုထိ $\S$ တ နံဉ် အံး နှဉ် ဒီးနှစ်ဘဉ် လံဉ် အုဉ်သး လာတစ်မ၊ လိ ၂နံဉ် အ တိၢဴပူးဖဲ(KTTC)ကိုန္5လီး.

စီးလါဖါလာအကူးသိဉ်လိတာ်လာကရှဉ်နံဉ်ကို်ပူးတစား စီးဝဲယသးခုဒိဉ်မးလာပှာရဲဉ်ကိုုးနှုံးယာတာရဲဉ်တာ်ကျဲး လာတာ်ထံဉ်လိဉ်စာဖြိဉ်တဘိုုအာံးယတဲ့ကားထံဉ်ဘဉ်ယမူ ယသက်ိဳး, ဒီးအစာတခါယသးခုယဲဒိဉ်မးလာယဒီးနှုံ ဘဉ်ကာ့ုယ်တာ်လာတာကပ်ိဳးဖမ်းဒိဉ်တခါအာံးလီး. ယဟ် ကဏလာယသးလာယသိဉ်လိတာ်အဆာကတိုုယမှာကျွာ် ဆာဉ်မဲာ်ဒီးတာကိုတာခဲဒိဉ်ဒိဉ်မုုမုုံဘဉ်ဆဉ်ယကျုံးစား ဟုဉ်လီးယသးဒီးမုုံနံုံတနံုးအာံးနှဉ်မှုုမုုံနံုသးခုလာယ စိုးဖန်းသိလိုုး"

မးကဒီးစဲ၂၇–၂၉.ဝ၅.ဝ၉အနံးနှဉ်ကညီကိုသရဉ်မာသ ကိုးတာ်ကရုံအိုဉ်ဒီးတာ်ထံဉ်လိဉ်အိုဉ်သကိုးလာကွာ်က ဒါကာ့အတာဖြံးတာ်မာတာ်ဟူးတာစားသည်တဖဉ်နှဉ်လီး တာရုံဆျဉ်ဒီးတာရုံစစ် အိုဉ်ဒံလဉ်အဖိခိဉ်ပျာမာသကိုး တာဖြီးကိုးရာအာဉ်လီးတူဉ်လိဉ်ဝနဉ်လာအအိုဉ်ဒံးဒီးတာ ဆာကတိုက်ခွဲးတာယာ်လာကနားလဲးထိဉ်လဲးထိဉ်အိုး နှဉ်လီး စဲဆာကတိုးလာပကွားဝဲနော်လာတာကစိဉ်တ ယုံအားနှဉ်တာလီးပျုံးလီးဖုးဖေးနိုင်တခါလာပယ်းသုံးပ နိုင်အားအိုဉ်ဒီးတာရဲဉ်တာကျာလာကဟဲထိဉ်ဒုံးဝဲနောက ညီကိုသရဉ်ခံလှဉ်ကို ယုဝ်ဒီးလီးကစီးစဲနှဉ်ခဲလာဝန္ဉာ လီး လာတာဂုံအေးအဖိခိုဉ်ကိုဖိုဒီးကိုသရဉ်တဖဉ်ထိဘိ အိုဉ်ကတာကတီးဟာအသားလာတာအိုဉ်သားလာအကမာ အသားနှဉ်လီး.

က္ခ်ီဉ်တဲဉ်ကျဉ်သဲ့ကိုတဲ့ဥဥ္သိတ်ပါတဲ့ ခွဉ့်ခွဲခွဲခွဲခဲ့တဲ့လည်တဲ့ မေးက်

ကိုဉ်တဲဉ်တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သဲ့ကိတိာ် တိာ်ကျဲးဝဲလာက ဆာဝဲဖိသဉ်လာတအိဉ်ဘဉ်လာအထံလိုကြီးပူးသဲ့ဉ်တ ဖဉ်ဆုထံလိုကြီးပူးကမျာ်တာမာလိက္ခိကရုပ်ပူးနီးအဝဲ သဲ့ဉ်ဘဉ်ယိာ်တာ်အါမးမှာ်လာဖိသဉ်တနီးဘဉ်တာ်သိဉ် လိတ္ဂ်ာအီးလာပနိဉ်စီစဉ်လာအတအိဉ်နီးတာ်သိဉ်တာ်သိ လီးတာ်လီးဆုံးဘဉ်နှဉ်လီး

ဖိသဉ်လ၊အိဉ်ဖျဲဉ်စဲကိုဉ်တဲဉ်ကိၢ်တဖဉ်ကြားဒိုးနှုံဘဉ် တာ် ကူဉ်ဘဉ် ကူဉ်သဲ့ သဘျုံ ဘဉ်ဆဉ်တာ် မၤလိ လၢဘဉ် တာ်သိဉ်လိအီးလာပူးမှဉ်သးမာကလီတာ်ဖိသ့ဉ်တဖဉ်နှဉ် မ္၊်ဝပဒိဉ်စီစဲဉ်ကရၤနးအိဉ်ထိဉ်နှုံအီးနှဉ်လီး ဘဉ်ဃး ဒီးတၢ်အိုဉ်သးဒ်အံုးအဖီခိုဉ်မိုးပါတနီးဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘို တၢ်လၢကဆျအဖိဆူကွီဉ်တဲဉ်ကိၢိစဉ်တၢမၤလိက္ခိသှဉ် တဖဉ်နှဉ်လီး. "ဘဉ်ဆဉ်သနာ်ကုမှဉ်သးမၤကလီကို သရဉ်တဖဉ်ဒီးပဒိဉ်စီစဉ်တၢ်ကရာကရိသ္ဉ်တဖဉ်အံး ဘဉ်ထွဲလိဉ်အသးဒီးကွီဉ်တဲဉ်တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သ့ဝဲ၊ ကျိုးနှဉ်လီး အဝဲသံ့ဉ်တဖဉ်သိဉ်လိမာယှာဖိသဉ်တဖဉ် ဒ်လ်ဉ်နှဉ်ပတသံ့ဉ်ညါထွဲနီတမံးဘဉ်"နှဉ်ကျူရ လးစါ ဝံးစံး လာအမှါတါကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သုကိတိာ်ခိဉ်ကျာ်စံးဝဲ န္ဉ်လီး. ကူရ ဘိးဘဉ်သ့ဉ်ညါတာရဲဉ်တာ်ကျဲဇ်သီး တာ်ကကွဲနှုံလွဲနှုံဖိသဉ်တဖဉ်ဒ်သီးကမၤလိတာ်လာထံ လီၫကိၢိပူးတၢဴမၤလိက္ခိလၢအဖိႈသဲစးတာဘူဆူကမျာ် ကို ဒီးနှိုက စင်္ဂတာမလိကိုတဖဉ်ဝံ၊ အလို၊ခံကတိုးသ ကိုးတါ် နီးထံကို ်တာ်ဘဲ ်ဘဲ ဘာက ရာလာအက တိုးမျိ ထီဉ်တာ်ဘဉ်ထွဲဘဉ်ယးဖိသဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ကဘဉ်ကျွှ ဆာဉ်မဲဂ်င်္စီးတာ်ကီတာ်ခဲမ့ာ်လာမှဉ်သးမာကလီကိုသရဉ် လာအက်ၢိစီတထီဉ်ဘး, အလုၢ်အလာ်တဂ္ဂာတနိုးဘူး လီးအသးလာသရဉ်အဂူးကျါစဲပဒိဉ်စီစဉ်ကရာပူးဒီးတာ် အိဉ်သးန်အံးအဖီခိဉ်ဟ့ဉ်ဝဲတၢ်ကီတၢ်ခဲ့ဆူထံကိၢ်တၢ် ဘံဉ်တာ်ဘာအင်္ဂါသူဝဲနှဉ်လီး ဆာကတိုးခဲ့အီးတာ်ကျဉ် သဉ်ကျဉ်သဲ့ဝဲးကြိုးကတ်ာ်ကတီးဃာ်တာ်ကျဉ်သဉ်ကျဉ် သ္ လ၊ ဖိ သဉ် လ၊ ထံ က်ို တ အိဉ် တ ဖဉ် အါ န့်၊ ပု၊ ၁၀၀,၀၀၀ဘျဉ်အဂ်ိါန္ဉ်လီး. ဖိသဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အံးအါ တက္နာ်မှာ်ထံဂုၤက်ိာဂၤပုၤဃုဖံးဃုမၤတာ်အဖိအလံၤလာအ အိဉ်ဒီးတၢဖုံးတာ်မလဲဒဉ်တစ်ာ်တလီးဖိလာတာ်လီးဒ်အ မ့်၊ တး, မဟီဉ်စီဉ်, က်ုံမဲ, ခွုရဲ, ကဉ်ခွန်းဘူဉ်ရံဉ်, စမူးစိဉ်ခြါနီးစမူးစးခ်ီကိုရဲ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး န် တာ်မာနှုံတာ်ကစီဉ်အဖီခိဉ်ပုံကိုဖိ ၅၀,၀၀၀ကအံးမှာ်ဝဲ ထံဂုၤက်ိၫဂၤပုၤဃုဖံးဃုမၤတၢ်အဖိသံ့ဉ်တဖဉ်လာဘဉ်တၢ် အံးထွဲကွာ်ထွဲအီးလာပနိဉ်စီစဉ်ကရာအကိုသရဉ်နီးပု၊ ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ကရာကရိသ္၌တဖဉ်န္၌လီး.

ကိုဉ်တဲဉ်ထံလိ်၊ ကိ်၊ ပူးတာဘဲဉ်တာ ဘာကရာစံးဝဲလာကို သရဉ်တဖဉ်အါတက်၊ မုံ၊ ဝဲပူးကို၊ မုံ၊ နှင် (ပူးကို၊ ချာ) ့ နီး တနီး မုံ၊ ပူးလာအဟဲ နှစ်ဆူ ကိုဉ်တဲဉ် ကို၊ ပူးလာအတဖိး တာဘူသစ်းဘာနှဉ်လီး တာဘဲဉ်တာ ဘာဆု ကျစ်ဉ်တ် ဖျဲထိဉ်အတာထံဉ်လာ "ဖိသဉ်လာအမေးလိတာ်နီးကိုသ ရဉ်န်သီးအားတဖဉ်တန်းနှစ်ဘဉ်တာ်ခွဲးတာ်ယာာလာအက မေလိကိုဉ်တဲဉ်ကိုဉ်အါနှစ်အနှဉ်ကမေလိဘဉ်အနီးကစာ အကျိုင်နော်လာဘဉ်မှာ လာကိုသရဉ်သည်တဖဉ်အားသိဉ် လိ နော်ကို၊ မုံ၊ နှင်် ဖိ (ပူးကို၊ ချာ) အကျိုင် အ ယိ နှဉ်လီး တာအိုခ်သားန်အားအဖိခိဉ်ပူးတနီးလာအဆဲခ်နီးမေးဟားဂိုး

ထံကိါအတါဘံဉ်တ်သာတဖဉ်ဆီးကါပားနှုံတာခွဲးတါ ယာ်သုံဝဲနှဉ်လီး ပနိဉ်စီစဉ်ကရာသှဉ်တဖဉ်ကွဲမှဉ်ဝဲ ကိါရာကိုသရဉ်လာအတအိဉ်နီးထံလိါကိုပူအတါဖိဉ် ပုံးဘဉ် ကျူရစ်းဝဲ "ပမှါပျဲကိုဖိတဖဉ်နီးကိုသရဉ်န် သီးအံးတဖဉ်လာပတသှဉ်ညါအတာပညိဉ်လီးတံ၊လီး ဆဲးဘဉ်နီးလာခံကတာနို့ဉ်ကကဲထိဉ်န်ကလံးထံးတာ၊ အိဉ်သးလာအမိါလံးမိါပု၊တမျာ ကတာဂ်ဝတသုဘဉ် နှဉ်လီး" ဘဉ်တာ်ပားနှုံအီးလာ ဘီကီဉ်ဖိး

တိခ်မှာ်ခြာန်ခဲ့ သီးစရိကတီးသးလကာနှင်လီးဆူ တရိဖင်ဖို

တာ် နူးလိုဉ် ထီဉ် နှုံ ပိတ် မှဉ် ခိဉ် နှာ် လာ ဘဉ် တာ် ရဲဉ် ကျဲာ နူးအိုဉ်ထီဉ် နှုံ အီးလာကညီပိတ်မှဉ်ကရာအံးပျာ်ကွာ်စစဲ ၆.၄.ဝ၉အနှံးနှဉ်လီး. ပိတ်မှဉ်ခိဉ်နှစ်တဖဉ်အံးဟဲထီဉ် ဝဲလာတာကရာကရိချဉ်စးတဖဉ်ဒ်အမှာ ကညီပိတ်မှဉ်က ရာချဉ်စးလာကိုရှဉ်(၇)ဘုဉ်, ကညီကိုသရဉ်မာသကိုး တာကရုန်, ကညီကိုဖိဟိုဘျုံးစဲကရုန်းကညီခိုဉ်ယာနှ

ဆာဉ်ဒီးပှာက်စီဟိုဘျားစဲတဖဉ်ခဲလက်(၁၄)ဂာဒီးတာ်သိဉ် လိမ့ဂ်စ်(၁ဝ)လါတာ်သိဉ်လိန့ဉ်လီး

လာတ်ပျ်ကိုမူးဘိုဝဲအံးအပူးကညီပိတ်မှဉ်ကရာနဲဉ်ရှဉ် ခိဉ်ကျာ်သရဉ်မှဉ်နှီာ် ဒါအဲဉ်ကျာစံးကတိုးဟုဉ်က်ဟုဉ် ဘါပှာကိုဖိလာ "တန်းညါအံးသုမှာ်ပုံးကိုဖိဘဉ်ဆဉ်ခဲမှာ် ဆုဉ်သုကကဲထိဉ်ခိဉ်နှစ်တဖဉ်အယိပလိုပ်ဖိသုသးလာ သုတ်ဟူးတာ်ဂဲးကိုးမံးနဲးအပူးတက္နာ် သုတ်ဟူးတာ် ဂဲးခဲလာာကစိဖျစ်သူလာကပီးနီးသုတ်ကရာကရိအ လာကပီး အါနှံ့ အနှဉ်ကစိဖျစ်ာကီးပိတ်မှဉ်ခဲလာတ်လာ ဟိဉ်ခိဉ်ဒီဖျာဉ်နှဉ်လီး."

တာ်ရဲဉ်တာ်ကျဲးနးအိဉ်ထီဉ်ကိုတဗျာဉ်အံးတမှာ်လာကနး အိဉ်ဖျဲဉ်ထီဉ်နှုံခိဉ်နှစ်တစဉ်ထဲနော်ဟိမုဉ်ကရာအပူးရီး နှဉ်ဘဉ်- ကွဲမှာ်ဘဉ်စ့ာ်ကီးတာ်ကရာကရိအဂးတစဉ် လာကဆာထိဉ်ဘဉ်အပူးဆူညါအါအါန်သီးဟိုမုဉ်တိ မားခိဉ်နှစ်သူးစာ်တဖဉ်ကသူဟိမာ့သကီးတာ်လာတာ် ကရာကရိအတာ်ဖုံးတာ်မှုအပူးနှဉ်လီး-

နို်ပို့ပိုလာအဖြိထီဉ်ကိုအဝဲအံးစံးဝဲလာ "ယဟဲထီဉ်ဘဉ် ကိုတဖျဉ်အံးအဘျူးအိဉ်လာယဂ်ိုအါမ်းလီး ယမ့်၊ပှာ တဂၤလာအမာတ်လာတာကရာကရိအပူဘဉ်ဆဉ်တာ် လာယတသုဉ်ညါအီးအိဉ်ဝဲအါမ်းလီး တာ်တီခိဉ်ရိဉ်ဝဲ အတာမြာမှာ်ဂုံ, ပိဉ်မှဉ်တိမ်ားအတာပြာယှာ်မာသကီးတာ လာတာပာတာဆျာအပူမှာ်ဂုံးနီးပိဉ်မှဉ်တာဒီသအလီးသး နှဉ်ယနာ်ပာ်အါထီဉ်အီးစွဲယဟဲထီဉ်ကိုဝဲအံးအကတိာ် နှဉ်လီး."

အဝဲစံးကဒီးဝဲ "လာညါခ်ိဉ်နှာ်, ပှာသူဉ်ကဲ့သးပှာ်တဖဉ် မှာ်စံးကတိုးသကိုးတာ်ဂါတမံးဂုံးတမံးဂုံးနှဉ်ပဆိကမိဉ် လာအဘဉ်ခဲလာာ်ဒီးပနှာ်လီးတဲတာ်တဘူဉ်ဘဉ်မှာ်လာပ

တသ္နာညါထွဲတာ်မားအသီးယိပနာ်တခီတာ ဧဉ်ပှာတာစီး တာကတိုးနှဉ်လီး. ဘဉ်ဆဉ်စယဟဲထိဉ်ကိုတဖျာဉ်အံး ဘျီယသ္နာညါဘဉ်လာပဘဉ်ဖေးလာ်ဖေးလာ် အါအါဒ်သီး ပကသ္နာညါ နာ်ပာ်ထွဲတာ် အိုဉ်သီးကီးကပေး သီးပနှာ် လီးတဲတာ်ကသူအင်္ဂါနှဉ်လီး."

လာတာ်သို်င်္ဂလိ(၁၀)လါအတို်ပူးလံာ်မိုးပှာ်လာတာ်သိုင် လိအီးနှာ်အိန်ဝဲ(၁၇)ဘုန်လာအမှာ, ကိုးပယ်းတစ်ခံခဲ့စီး တဲစီး, တစ်စံခုံစီးတဲစီးဘန်ယးကညီဖိအတာ်ဂဲးလိန်, ပိန်မှန်တာ်ဟ်ယှာ်မေသကီးတာ, ပူးဟီနိခိန်ဖိခွဲးယန်, နှံနိမိန်ကရန်ခံနဲ, ကိုးစာဖိုန်, ကလံးထုံးကိုအေ့ရှန်အ ဂေ့၊, တာ်ကတိုးဆူကများကျဲ, တာ်တဲဖျဲ, တာ်ကစီန်တာ် သံ့တာဘန်, ကိုးလာဝါတိုန်, ခိန်ဖူထာန်, ဟီနိခိန်ဂီး (ဟီနိခိန်ဖိဖျန်), လဲန်ထုံးယန်, တာ်တိစားမားတာအ သံစး, ထံကိုးတဖန်တာမာအာမာသီအကွိုးနိနိန်းခိထန် တဖန်နှန်လီး.

တာ်နူးလိဉ်ထိဉ်ခိဉ်နှာ်တာမြေးလိက္ခိအားဘဉ်တာ်ဆီဉ်ထွဲမေး စားကျိဉ်စုလ၊ International Women Development Agency နီးကိုသရဉ်မှဉ်သိဉ်လိတာ်ဆာကတိုးပွဲးအိုဉ်ဝဲ (၄)ဂန္ဉ်ာလီး

မှားစေကတင်္ဂတို့ မြိတ်သောက်တာ့ နှိုက်းစိ မှာတူင်္ဂဘဉ်တင်္ဂ အစိုင်္ဂတင်္ဂ အစိုင်္ဂ အစိုင်ဘ

ဘီမုၢိစၢဖိုဉ်ကရာတဲဖျါဒီးဟ့ဉ်ကူဉ်ဝဲဒဉ်သုံးပဒိဉ်လာက မာသကိုးတာ် ဒီးထံကြီး ဘီမှါတဖဉ် ဒ်သီးက မာဂ္ဂာ ထီဉ် ကို ပယီး ထံ ကို ်တာ်ကူဉ် ဘဉ်ကူဉ် သံ့ လ၊ က လံးမှာ် နှာ် ကီးမာဟးဂ်ီးတာ်အလိုစ်ထံထဉ်စ္စ(အူယဉ်ဝးတံဉ်), ဘဉ် ဆဉ်ပူမာစားတစ်တဖဉ်စီးဝဲနဉ်လာအီဉ်ဆါစူးကွံဉ်တဂ်္ဂါ တဖဉ်မၤဘံဘူဝဲဒဉ်တၢ်ကန္ၵ်ဘဉ်အါထိဉ်စ္လလၢပုၤလာအ တူ်ဘဉ်တာ်လာနာ်ကီးကလုံးမှာ်တဖဉ်အင်္ဂြန္ဦလီး. ဖွဲ ၉.၆.ဝ၉အနုံးနှဉ်ဘီမှၢစၢဖိုဉ်ရဲဉ်ကျွဲးဝဲနဉ်ပူးမာဏတာ်အ တာ်အိုန်ဖိုန်စတ်တကူန်, ဘီမှာ်စာဖိုန်ကရာအပူးပားလီး ဆ့ဉ်နီးလာညါတဂၤန္ဉ်သာ်ဗျိလီးဆီဝဲနဉ်လာတာ်လိဉ်ဝဲ နော်လာတာ်ကမၤဂ္ဂၤထီဉ်တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ဖွဲတာ်လို၊ လၢကၠိတနီးလၢအပူးဖုုံးလၢန္နဆာဉ်တၢ်ပားဂ်ီးဒိဉ်ဒိဉ်မှါမှါ န္ဉ်လီး. လိ်ၫကဝီးဘီမှါစၢဖိုဉ်ပူးဘဉ်မှုဘဉ်ဒါဒီးတၢ်တိ စာမေးစားပူးကူပူးကညီ Bishow Parajuli စဲဝ့ါတကူဉ်ပူး စီးဝဲဒဉ်"ဘီမှါစာဖိုဉ်ပူတဝ၊တဖဉ်နှဉ်ကြားဂဲးပျုၢ်ဂဲးဆူး အါထီဉ်လာတာ်မာသကိုးတာ်နီးသုံးပနိဉ်နီးလိုာကဝီးတာ် ကၡကရိလ၊တၢ်မၤဂ့ၤထီဉ်တာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အကံာ် အစီလ၊ဖိသဉ်နီးပူးသးစါအင်္ဂါနှဉ်အဝဲစံးဝဲနှဉ်လီး." ပူးဟဲထီဉ်တါအိုဉ်ဖိုဉ်အိုဉ်ဝဲဒဉ်၆ဝဂၤဟ်ဃှာ်ဒီးချဉ်စး

Karen Teacher Training College(KTTC) Re-union and KTWG Annual Meeting

On May 17-19, 125 people came from across Karen State to participate in the KTTC reunion. The aims of KTTC reunion are; to encourage teachers to review their teaching experiences in the field, to improve a strong net-work between KTTC teachers and students for future corporation, to encourage the students to keep working in education. KTTC is a pre-service teacher education program for Karen State youth who agree to return to Karen State communities as teachers immediately upon graduation. KTTC reopened in 2005 and the first graduates completed their studies in 2007. 30 KTTC alumni returned to join in the festivities. On May 20, 14 KTTC alumni and 25 KTTC students were presented with diplomas by the Karen Education Department Chairperson, Saw Lahsay. TheKTTC alumni received diplomas as they have now completed 2 years of teaching in community schools which was part of the agreement of attending KTTC. The KTTC students received their diploma for their completion 2 years of studies. Saw Pah Lah, who went back and taught in Karenni State, said," I'm so happy that I have had this chance to come to the reunion and meet with my former friends. According to this program, we received the honor certificates. During the time whilst I was teaching, even if I faced different kind of problems, I tried to solve them all. For this reason, I am proud of myself and really happy with all the people here."

The following week on May 27-29, taking the opportunity of having all of its members present, KTWG held an organizational meeting to evaluate all of its activities. While noting a number of strengths, all members agreed that there were still opportunities to improve. Currently, at the time of writing this article, there is real fear that the Burma Army plans an attack on the area in which KTTC is based. Students and teachers are preparing themselves.

Thai Education Minister Fears NGOS' classroom influence

The Thai Education Ministry plans to bring all stateless children into the formal school system because of worries some are being taught by unregulated non governmental organizations. All children born in Thailand qualify for free compulsory education but many study with volunteer teachers attached to non-governmental organizations. This is because of convenience of parents' fears of sending them to state schools. But these volunteer teacher and NGOs are a concern for the ministry. We have no idea what they teach and instil in those children, the Education Minister Jurin laksanavisit said.

Mr Jurin announced a plan to lure the children into formal schooling, both public and private institutions, after talks with security agencies which expressed the concern that they might fall victim to ill-intentioned people hiding among good teacher at NGOs, which could then pose a threat to national security.

The ministry now provides an education for about half of the 100,000 stateless children, These are usually children of foreign labourers who have permanent jobs in Tak, Mae Hong Son, Chiang Mai, Chiang Rai, Kanchanaburi, Samut Songkhram and Samut Sakhon.

Another 50,000 mainly from children foreigners who often change work, are reportedly being taken care of by teachers from NGOs and social foundations.

Security agencies say most teachers are foreigners, some of whom have entered Thailand illegally.

Children who study with these teachers do not have a chance to learn Thai over even their mother tongue as the teachers only school them in foreign languages. This could be exploited by those wanting to destroy national security, security agencies stated.

They're allowed to teacher freely with no state controls, Mr Jurin said, if we leave the children with them and don't know their exact purposes, it may lead to a situation similar to the unrest in the Southern Thailand.

14 New Women Leaders Ready to Work

The new Women's Leadership School, organised by KWO, held its graduation on 6th April 2009. The new women leaders are representatives from all 7 districts, KTWG, KSNG and KSEAN. The course, which was a pilot course this year, lasted for 10 months.

During the closing ceremony, Naw Dah Eh Kler, secretary of KWO, said to the graduates, "Today you are a student, but tomorrow you will become a leader, so you will need to think carefully about your activities. The outcomes of your activities will reflect upon your organisation and what women can do for their communities. This school isn't just for members of KWO, we hope every organisation will send their women youth here so they will be able to continue their studies, especially in leadership skills."

Naw Pyo Pyo, a graduate from the school, said, "It is wonderful to have had the opportunity to be in this school. I am a representative from an organisation, but I still don't know a lot. For example, management skills, cooperation with women's groups and women's protection are some of the things I have learnt in this school."

She added, "When the leaders give a speech I thought what they said was true so I didn't go and speak with them as I didn't understand the whole situation, so I just listened. After studying here I

న్యాంగ్లాక్ట్రా School News

အနိဉ်အထီတဖဉ်, ဘီမှါစာဖိုဉ်ဝဲကျိုးဝဲၤစ္နတဖဉ်, လီါက ဝီးနီးဘီမှါထံကိ်ုကရာသဘျှ တဖဉ်နီးကတိုုသကိုးတါ တလၢတပုံးဘဉ်ဃးဒီးသရဉ်ကံ၊စီဒီးကိုတၢ်ပီးတၢ်လီတ ဖဉ် ဒီးတာ်ခွဲးတာ် ယာ် လာ အ လိဉ် ဝဲ တ ဖဉ် လာတာ် ဆုံးမာ လိတၢ်လာထံထဉ်စွဲဟီဉ်ကဝီးပူးအင်္ဂါတာ်ကတိုးဟ်မျိ လီးဆီ အီး နှဉ် လီး. ပူး မှာ စား တာ် အတာ်အို ဉ် ဖိုဉ် နှဉ် ပိဉ် ထွဲထီဉ်အခံခီ ဖိုတၢ် လဲး ဟားအို ၌ သကိုးသ ဝီ အါ ဖျာဉ် လာ ပ္ဖု ၃ လိ႒်ကို ထံ ထဉ်စ္ဘ ၁၀.၆.၀၉ အ နံး န္ဉ်လီး. ပု၊ မာ စား တာ် တ ဖဉ်ကဲထိဉ် ချဉ် စးပုၤ အှဉ် အ သး လာ တာ် ပဉ် ပ နိုဉ် တၢ်ဖံးတာ်မၽာကျဲလာတာ်ကသူဉ်ထီဉ်ဘိုထီဉ်ကာ့ကိုန်း တာ်ကဲထီဉ်တဲ့ ်သူ့ နံဉ်အပူးကွဲဉ်တနံ့ ဉိန့် ဉိလီး အဝဲ သူ့်ခိုထိုခိုက္ကါသမံသမိုးစုံးကီးဝဲဖိသဉ်မလိတ်ကတံာ် ကတူာ်လာကိုတီးရားပူးလာတစ်တအို ခ်ီတမုံးအို ခိုင်္ခထဲ ပူးစတူးတာ် နှဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး. "ပူးဖိသဉ် အါန္ၵ်ယာ်က လးဘျဲ့၌ လာတာ် ဘဉ် ဒိ ဘဉ် ထံး အ လို၊ က ဝီ၊ နူ၊် ဘဉ်တါ ဘူးတၢ်ဖိုဉ်ဘဉ်ဃးတၢ်ဆီဉ်ထွဲတၢ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့စး ထိဉ်လ၊ကလံးမုၢိနဉ်ကံးအတၢမၤဟးဂ်ီးကိုအါန္၊်ဒံးအ ဖျာ် ၄ဝဝဝလာ အ ဟး ဂ်ီး ခဲ လာဉ်န္နာ်ိဳ "ဘီ မုၢ စာ ဖိုဉ် အ ပုၢ ဖိ သဉ်အတၢ်ဃုကျိုဉ်စ္ပပ္၊ချဉ်စး Juanita Vasqueစံးဝဲန္ဉ် လီး. "တာ်ဂဲးလိဉ်အါထီဉ်နှဉ်မှာ်တာ်အလိၢ်အိဉ်ဝဲလာတာ် ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့တၢ်ခွဲးတၢဴယာ်က အါထီဉ်လၢဖိသဉ်အ ဂ်ိန္ တမ့်၊ထဲထံထဉ်စ္စတါလို၊ဘဉ်မ့မ့်၊ဟ်ၰာ်စ့၊်ကီးဒီး တာ်လို၊ လာအို ၃ လီးတဲဘ် အ ဂၤ တ ဖ ဉ် အ ဂ့ာ် နှ့ ဉ် အ ဝဲ စံး စ့ာ် ကီးဝဲန္ဉ်လီး န်တာ်ဆီဉ်ထွဲမႈစာတဲ့၊တာ်လာနာ်ကံးအ တာ်မၤဟးဂ်ီးတာ်ဝံံးအလီခံနီးတာ်ရဲဉ်ကျဲ့ကတီးယာ်တာ် မာတဖဉ်အိုဉ်ဝဲအမဲရကာစုနီလဉ်၁၅၇ကလိၢ်လိဉ်ဝဲနဉ် လ၊ တာ် ကျဉ် ဘဉ်ကျဉ် သ့ပါ် တု၊ လ၊ ဆူ မဲဉ် ညါ သ၊ နံဉ် န္ဉ်ာလီး. တကတိၢိ ဃီ အ့ရှာဉ် မုၢိထိဉ် က လံ၊ ထံး ထံ ကိၢိ တဖဉ် မၤ စား စ့ာ် ကီး ပုၤ ကူပုၤ က ညီ အတာ် ကွာ် ဆာဉ် မဲၵ် တာ်အတာ်တတာဉ်တနါ, ဒီးစီးဝဲဒဉ်ထံကိုာ်တနီးကျွာ်သမံ သမိုးအါထီဉ်ကဲ့၊အတၢ်နီးလီးတၢ်လၢဘဉ်မ၊သကိုးတၢ် ဒီးကို ပယိုပုံစို့ နဲ့ ခိုလီး ချဉ်စီးလာအာ့ ရျဉ်ထံကို တဖဉ် ထံဉ်လိဉ်ဖီးပူမာစာတာ်ထံကိၢ်ဖီးဟီဉ်ခိဉ်ဘီမှာ်တာ်ကရာ ကရိတဖဉ်စဲဘီကီးဝ့ၢ်စဲ၁၁.၆.၀၉န္နဉ်လီး. တၢ်ထံဉ်လိ အိုဉ်သက်ိဳးဝံးအလိုခံနှဉ်အဉ်စဉ်ယာဉ်ထံကိုရာနဲဉ်ရွှဲဉ် ခ်ိန်ကျၢ်Surin Pitsuwanစုံးဘန်ပူးဟုံးတါကစီနိလာ"ပ အဲဉ်ဒိးထံဉ်တာကြူလီးတာ်မပတိၢိဳဒီးတာ်အှဉ်ကီးအသိ လၢကိၢိပယီးပဒိဉ်အအိဉ်ဒီးစးထီဉ်ခဲ့အံးဒီးဆူမဲဉ်ညါန့ဉ် ပကမၢၜားအီးလၢပ္နဲႇ လာတာ်န္နာ်ဘဉ်အီးသံ့လာပုံးဒီးပက အို ဉ် ဒီးတ၊် မာသ ကိုးတ၊် လာပွဲာ လာတ၊် ဟ့ ဉ် မာ စားတ၊် ဆူ ကိၢိပယီးထံထဉ်စ္စန္ဉ်လီး." Surinစုံးစုံးကီးဝဲဒဉ်သုံးပ ဒိဉ်အတာ်ဆိုးဝဲမ၊ကမဉ်တာ်သိဉ်တာ်သီမဲ့တမှာ်ထာနှာ်ဝဲ ဒံဉ်မိဉ်ကရ္ဍဉ်စံဉ်အခိဉ်အီဉ်ဆါ စူးကံ့ဉ်လာယိဉ်ပူးနှဉ် မှာ်တာ်တခါလာမာဘဉ်နိုင်ငံမှာမာစားတာ်ထံဉ်တာ်ပလာ ဘဉ်တါန္ဉ်လီး.

"အဝဲသ္နာ်တဲ ဖျဲ ထိဉ်တဂ်္ဂ လီးတံ၊ လီးဆဲးဘဉ် ဃး ဒီး တဂ်မးစားတဂ်တအိဉ်လီးတံ၊လီးဆဲးဒ်အဝဲသ္နာ်ယုထာထိဉ် အဝဲ သ္နာ် ချာ် စး တ ဖဉ် တ ဟူး ဂဲ ၊ စီဉ် မဲဂ် စီဉ် နှါ ထိဉ် ဘည်, တအါထိဉ်ဘဉ်နှဉ်အဝဲစံးဝဲနှဉ်လီး." တဂ်မးတနီး ကထုးတာ် ဆာက တိါ, တ နီး တာ် နှာ် ဟာ အီး တရဲ တ ဆုံ ဘည်, ဒီးတာ်ဂ်ုတ်ကြိုတဖဉ်တာ်တဟ်လီးဆီအီးလာတာ် ဟာ့ဉ်လီးတာ်ဒီးတာ်ကွာ်သမံသမိးတာ်လာဆူညါတာ်ဟိဖိုဉ် မာသကိုးတာ်အပူး ဘဉ် နှဉ်လီး. စီးထိဉ်လာတာ်မား သားနှဉ်တာ်မာစာလစ္ လီးလာအခဲရကားစု၃ဝဝကလိုးနီး လေကိုးတဖဉ်ယုဝနှာ်၇ဝဝကလိုးနီ လ်ာလာတာမာပွဲကောင် တက်ဟားကိုတဖဉ်နှာ့်သို့ တော်မာစာကရုံတဖဉ်နှာ့်သို့ တော်မာစာကရုံတဖဉ်နှာ့်သို့ တော်မာစာကရုံတဖဉ်နှာ့်သို့ တော်မာစာကျောက်သည်တာ်လာနာ် ကီး က လုံး မုဂ်တဖဉ် ဖဲ အ ကဲထိဉ်သားဖဲ ၂ဝဝ၈ နံဉ်နှာ်လီး ကလုံးမုဂ်သစ်ဝန်ပုကညီ၁၄ဝ,ဝဝဝ နီးပုံ ၂.၄ကလိုးမုဂ်ပလာအဟံဉ်ယီတအိဉ်ဘဉ်နှာ့်လီး ကိုး ပယ်းနီးနှာ်ဘည်မာစာလာထံကကိုကမ္ပါတာအစုံ ပည်နော်တာ့်မှာ စေနှာ်အိုန်ပွဲ ၂.၈၅နီလာ တော်ထိဉ်သတြီး နှာ်ဘူး ထိဉ်လာ ၅ဝနီ လာ လာ စုံ နော်နီး ကိုး ဘူး နီး အီးလါအိုးကိုးတဖဉ်နှာ့်လီး

"တါအံးကမ္ဂါတါလီးတယူးတပူးဝဲနော်လာတာဆြုပှာက မျက်လာထံကိါန်အံးခ်ီဖိုသုံးပနိခိုလာဆာကတိါခဲအံးနှဉ် Andrew Kirkwood လာအမှါကိုအဲကလံးတာကဟု ကယာ်ကွာ်ထွဲဖိသဉ်အပုာနှဲခဲ့တာစံးခဲန္နခ်လီး."

တင်္ဂရဲဉ်တင်္ဂတိုးအွော်လေသည်လခုံအွော်တွော်နော် ခလာ့်ကိုလင်္ဂတိုလေသည်လောင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင် တဖင့်ခရာရှိချိတ်လိုင်္ဂတိုင်္ကတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ဂတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္တတိုင်္ဂတိုင်္ကတိုင်္တတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိုင်္ကတိ

ခ်ီဖိုပု၊ကိ်္ဂါပယီးလို၊အိုဉ်ကမုံဖိသ့ဉ်တဖဉ်တဒိုးနှုံဘဉ် တာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သဲ့လာအပတိၢ်ထီဉ်ဘးနီးခါဆူညါ ကမၤလိဘဉ်တၢ်အ္စရီၢိန္္ပ်ခဲ့ထါမဆးဖွဉ်စိမိုးဝဲၤကိုုးခ်ိဉ် သုးကျုဲဝဲဒဉ်လ၊ကဒုံးအို ဉ်ထီဉ်နှုံဝဲခ်ီလှဉ်ကိုဝဲအံးဖဲဝ့၊် ခဲဆီးန္၌လီး. နီးဖြီရှ၌(လာအမ္နာ်က်ီးပယီးပုံးအိ၌တမုံဖိ သ္္ဂ်တဖဉ်ကူဉ်သဲ့ဆဲးလၤဝဲးကျိုးခ်ိဉ်တ၈းစံးဝဲယသးခု ဒိဉ်မးလာတ<u>ါ</u>ကနးအိဉ်ထီဉ်န့စ်ပုၢခ်ီလ့ဉ်ကိုအံးအဘျူး အဖိုဉ်အိဉ်ဒိဉ်မႈခ်ီဖိုလ၊ပဝဲပု၊ကိၢိပယီးဖိစဲအံးသ့ဉ် တဖဉ်ကထိဉ်ဘဉ်ဒီးကမၤလိဘဉ်ဝဲအရိါနှဉ်ပသးခု တူဂ်လို်ဘဉ်တာ်ရဲဉ်တာ်ကျုံဝဲဆုံးလီး. (ထါမဆး)မှဉ်စိ မိုးပူးဘဉ်မူဘဉ်ဒါ(ဒ့ခ္ဒါထးစံဉ်ဖါ)ဒီးဖွဉ်စိမိုးလာအ၈ၤ ပူးမာသကိုးတါ် ဒီးပူးကိုဖိလာအဖြဲထိုဉ်တဲ့၊သူဉ်တဖဉ် ဟဲ ထံဉ် လိ႒် အိဉ် သ ကိုး လိ႒် သး လ၊ တ၊ က နး အိဉ် ထီဉ်ဝဲ နော်ခီလှဉ်ကို အုံးအရီရန္ဉ်လီး စတ်၊ ထံဉ်လိ အိုဉ်သကိုးအပူးကိုၢ်ပယီးပုံးအိုဉ်ကနဖိုသဲ့ဉ်တဖဉ်ဟုဉ် ထီဉ်ဝဲအတၢ်ဘဉ်သးလာတၢ်သိဉ်လိလံဉ်မိၢိပျာအပူးက ထာနှာ်ဝဲလံာ်တာ်အိုဉ်ဆူဉ်အိုဉ်ချ့, တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ် သ္, လှုံလုံထူသန္ဒဒီးခ်ိဉ်ဃာန္ဆာဉ်, သႏၜၢ်ဒီးပိဉ် မှဉ်တၢ်ဖံးလိမၢလိဒိးပုၤဟီဉ်ခိဉ်ဖိခွဲးယာ်ဒီးတာ်ထဲသိး တု၊သိးသ့ဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး. နိုၢိဖိရှဉ်စံးကဒီးဝဲလ၊အဝဲ သ္ဉ်ကသူဉ်ထီဉ်ကိုဝဲအံးအရိါကတၱာ်တာ်ဝဲ၃နံဉ်နှဉ် လီး. ခဲ့အားမႈအို် ခုံးေနာ်လီဟဲ ယုသူ့ နညါအါထီ နိုင္ငံးဝဲ လီး ခဲအာံပပျာကိုဖိသူ့ဉ်တဖဉ်ဖိုထီဉ်တီး(၁၀)တနံဉ် ဘဉ် တ နံဉ်အါ မး ဘဉ် ဆဉ် တၢ် ကီ တၢ် ခဲ အိဉ် လ၊ အ ဝဲ သ္ဉ်အရို်ကဘဉ်မလိတ်ဆြခါဆူညါလီ၊ ဒီးတ်နား အိုဉ်ထီဉ်တ1်ရဲဉ်တ1်ကျုံးတဘျိုအံးယနာ်ယဲလၢကဘဉ် ဘျူးဘဉ်ဖိုဉ်ဝဲပုၤလၢဖြိထိဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ကန္နါမၤလိဘဉ် တာ် စုံး စုံး ဒီးတာ် ခွဲးတာ် ယာ စုံး လာ အ ဝဲ သံ့ ဉ် အ စီာ် နှဉ် လီး. ဖဲလာအဝဲသ့ဉ်မှာ်ဖြိုထီဉ်ကိုဝဲအံးနှဉ်ယုတာ်မာလာ ယ်ိုအတာ်ကရာကရိသ့ဉ်တဖဉ်မှာ်တသဲ့သနာ်ကံ့အဝဲ သ္ဉ်ာအစုးကတာ်မဟော်သ့လာအပူးတဝ၊အပူး, (NGOs or CBO)သူှာ်တဖဉ်သူဝဲထီဘိလီး. နှိုဖီရျှဉ်စံးဝဲတာ် ကရုကရိတဗုလာအမှာ Burma Migrant Worker Education Center (BMWEC) ဝဲဆံးတာရဲခြဲတာကြားအိုခ် ဟိစားလားမှာကို ဖိလာအဖြဲထိခြဲတာ့်လံသွာ်ခတစဉ်တာ်ဆာ အီးဆုပ်ာ့ဘိုကီးခီလှဉ်ကိုနှဉ်လီး ဘဉ်ဆဉ်တာ်ကိတာခဲ အိုခ်ဝဲနိုင်နိုင်မှုမ်းအယ်ထဲနော်ကိုဖိစားလေးမာလိဘဉ် တာနေ့ခ်လီး ယိုးကိုးနီးကို ပယီးကိုးဆာ (တး) ကိုးရှဉ်အ ပူး (မ်းရမႈ မီးမဲ့ ဒေးခဲ့ ဆီး) သာတီးနှဉ် ပူးကို ပယီးလီး အိုခ်တမှဲသူခ်တစဉ်အရီးကို အိုခ်ဝဲနော်အများဖြစ် ဒေးမှုကို ဖိခဲ့လက်အိုခ်ဝဲ(၁၀၀၀၀) စာဘျဲခ်နှဉ်လီး စဲတာ်လီးဝန်း ပုံးဖိသဉ်လာအကာဘဉ်အိုခ်ကို နီးတာအိန်ခံကို နီးနားတခ်အိုခ်ဝဲ(၃၀၀၀၀) နှဉ်အိုခ်မျာဝနှင့်လီး လာ (BMWEC) အလံခ်တာမ်းနှိုခ်မာပါအပူးနှာခြလီး

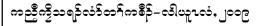
တင်္ဂဆီးထီဉ်ကချိပ္သသတင္း

စ ၂၇.၀၆.၀၉ အနံးကညီကိုသရဉ်တာသိဉ်လိခီလှဉ်ကို အီးထိဉ်က ေါက္၊လဲပူးတ ဇာလ်ာရိ အားနှဉ်လီး တာ အီး ထိဉ်က ေါက္၊လဲာ်ရိ အားတဘို အား ယိဉ်က္ ဉ်တီး ောဉ်သား ကို ဖိ, မာင်လုံ၊တီးဖုဉ်ကို ဖိ, ကညီကိုသရဉ်တာသိဉ် လိခီလှဉ်ကိုဖိနီးပူးလီးက စီးဖိ(၁၀၀) ဘျဲဉ်ဟဲ ထိဉ်အီး ထိဉ်လဲ ၁၉နှဉ်လီး တချားနီးလာပူးနှာ်လီး ဆုလံာရိ အား

ဘဉ်နှဉ်ဖုမိဉ်ဝါလာအမှ၊ လိုက စီးခိဉ်နှစ်တိုတ်သ တိဉ်ပျံးလာတာအီးထိဉ်လံာ်ရိအးအင်္ဂိနှဉ်လီး. လာတာ် ရဲဉ်တာ်ကျဲအပူးသရဉ်သးတီလာအမှာ်ကည်ကိုသရဉ် တာသိဉ်လိခ်ီလှဉ်ကိုခိဉ်စီးဝဲ "လံာ်ရိအးအီးဒ်အမှာ်ပှာ တာအလံာ်ရိအးအသိး ပတဟ်ပနိုဉ်အီးထဲပှာကိုဖိတ ဖဉ်အင်္ဂိုရီးနှဉ်ဘဉ်. ပူးတာကဂုံးတာကုံးဟဲတံုးဖေးလံာ် သူလီး." ပူးတာအလံာ်ရိအးအီးဘဉ်တာ်နားလဲံးတရုံး တာ့ဂြိုးအီးစေးထိဉ်စဲ ၂၀၀၅နှံဉ်လုံးလုံးဘဉ်ဆဉ်ပူသာဉ်မူ ဘဉ်ဒါတဖဉ်ထံဉ်စ်လာပူးလီ၊ ကဝီးဖိတဖဉ်အတာ် ဖေး လံာ်ဖေလာ်အင်္ဂါစားနီးဝဲအယိုလံာ်ရှိအးပူးဘဉ်မူဘဉ်ဒါ တဖဉ်ရဲဉ်ကျဲးအီးထိဉ်ကဒါကုံးစဲယုာ်ဒီးပူးလီ၊ကဝီးဖိန် သီးပုံးတစာအတာဖြားလံာ်ဖေလါ်အင်္ဂါကဆုဉ်ထိဉ်အင်္ဂါနှင့်လီး.

"ပဝဲပတအို် ဘင်္ဂကို ဒီဉ်ကိုထိဘင်္ဂ. ပတ်သင်္ဂညါတ် လဲးခ်ီဖြိုနှင့်ပယုဖေးနော်အီးလာလဲာ်အပူးလီး. အယိသ တးခီးသူခ်ဘီခ်သးစါတဖင်္ဂယာဆဲခ်နီးလာကယုဖေးလံာ် အါအါမီခ်ု." နှင်စါတ်ာသင်္ခမှးလာယိုခ်က္ခင်သဝိစံးဘင်္ဂ ပယုပပိုးနှင့်လီး. ယိဉ်က္ခင်ပုတတာအလံာ်ရီးအးအားအိုခဲ ဝဲနော်နီးလော်တဘျူးကလုာ်လာအဟင်္မာဝ်ဖိသဉ်တစ်က လိဉ်ကွဲလဲခ်, တာ်နုံးတာ်အာ့အလာခဲ့, တာ်ရုံးလော်ချုံးလဲ။ အလာခံနှင်ကြုံ, ထါနီးတာ်ယာပူအလာခဲ့ တာ်စံခ်စ်းတ စီးအလာခဲ့ တာ်ဟုခ်တာသူခ်ညါအလံာ်နီးလော်ကိုးလာ ဝါကိုခ်ကအိုခ်ဝဲအကလုာ်(၁၀၀၀)ဘျိုခ်နှင့်လီး.

5

realise it is important to read many books and talk to people to know the whole situation."

During the 10 month course, the students study 17 subjects including History of Burma, History of the Karen Revolution, Women's Participation, Human rights, Democracy, Public speaking, media skills, English, Compute and Geography including South East Asia.

The KWO's Leadership school was supported by the International Women's Development Agency, with 4 full-time teachers to support the young womens education.

UN Urges Focus on Education, as Donors Express Misgivings

The United Nations has called on Burma's military junta to cooperate with the international community to improve the state of education in the cyclonestricken Irrawaddy delta, but international donors are warning that the trial of Aung San Suu Kyi could complicate efforts to raise money for the victims of Cyclone Nargis.

At a UN-organized donors meeting in Rangoon on 9th June 2009, a senior UN official highlighted the dire need for improved access to education in the region, where few school escaped the devastation wrought by Burma's worst-ever natural disaster.

"The international community should increase its efforts, in cooperation with the government (of Burma) and local organizations, in order to promote quality education for all children and youth," said Bishow Parajuli, the UN resident and humanitarian coordination in Rangoon.

Around 60 participants, including heads of diplomatic missions, UN agencies and national and international non-governmental organizations, attended the meeting, at which the acute shortage of learning materials and qualified teachers and the lack of opportunities for further education in the delta region were highlighted. The donor meeting was followed by a field visit to

The donor meeting was followed by a field visit to several villages in the Irrawaddy delta on Wednesday.

The donor representatives witnessed the limited progress that has been made over the past year in rebuilding schools. They also observed children in overcrowded classrooms in schools with nothing but plastic sheeting as walls.

"Over half a million children in the affected areas have benefited from education support since Cyclone Nargis destroyed and damaged over 4,000 schools, of which 1,255 completely collapsed," said the UN Children's Fund deputy representative, Juanita Vasquez.

"More efforts are required to increase education opportunities to children, no only in the delta, but also in the rest of the country," she added.

According to the Post-Nargis Recovery and Preparedness Plan, some US \$157 million will

be needed by the education sector over the next three years.

Meanwhile, the Association of Southeast Asian Nations(ASEAN), which has played a key role in the humanitarian response to the disaster, said that some countries considering increasing their contribution to the recovery effort are seeking reassurances of cooperation from the Burmese authorities. Representatives from ASEAN met with donor countries and international organizations in Bangkok on the 10th June, 2009.

After the meeting, ASEAN Secretary-General Surin Pitsuwan told journalists, "We would like to seek clarification and new assurance from the government (of Burma) that from now onward we will have full support, full access and we will have full coordination in order to deliver our international assistance to (Burma) or into delta."

Surin also said that the Burmese regime's prosecution of democracy leader Aung San Suu Kyi was affection donor sentiment.

"They certainly mentioned the fact that it has not helped the enthusiasm of their constituencies to engage more actively, more fully," said Surin. "There might be some delay, there might be some reservation, that the issue is not separate from the deliberation and the consideration on further engagement."

So far, about \$300 million in relief aid has been sent to the region, and agencies are seeking another \$700 million for recovery efforts.

Aid groups have been struggling to raise money to help the victims of Cyclone Nargis, which hit Burma in May 2008. The cyclone killed at least 140,000 people and left 2.4 million homeless.

Burma already receives scant overseas development assistance- a meager \$2.85 per head, compared with nearly \$50 for Sudan and neighboring Laos.

"It would be really silly to penalize the people of this country for actions taken by the current military regime," said Andrew Kirkwood, the country director for Save the Children UK.

Article taken from "Bangkok Post"

New International University for Burmese Migrants

In the Mae Sot area, there are many Burmese migrant students who want the opportunity to study higher education.

The Principal of the Tamasa University in Thailand is leading the planning for an International University for the migrants.

Naw Paw Ray, Chairperson of the Burmese Migrant Education Committee, said, "If a new international university will be available, it will be a good opportunity for the Burmese migrants to attend, so we welcome the plans"

Many representatives from Universities around Thailand meet with Day Chan Ta'ssi Pah, from Tamasa University, to organize the new international university for the migrants.

It was suggested the curriculum for the university will include human rights and democracy, environment and traditional Knowledge, health education and women and youth education.

Naw Paw Ray Said "It will take 3 years for the university to be ready to open.

There are migrant students who have already completed high school, where will they go to study? When the university is open many students will be ready to continue their studies."

When the students finish university, even though they cannot legally work in Thailand, they can at east work with private companies and organizations.

"BMWEC (Burmese Migrant Worker Education Center) send students, who have completed high school, to Bangkok University. But they have many problems, including money, so they can only send a few students" said Naw Paw Ray.

In Mae Ra Mat, Po Pa and Mae sot in Tak District, there are 10000 students attending 60 schools for migrants.

BMWEC have recorded 30,000 migrant students who want to study, but there are not enough schools for them.

Article taken from "Khitpyaing Journal"

Re-opening Community Library

On 27th June 2009 the Karen Teacher Training College reopened the community library.

There were more than one hundred participants attending the opening, including students from Kho Kay middle school, Ma Nge Lu primary school, KTTC and local villagers.

Before people enter the library, Saw Maw Wah, the local village leader, cut the rope to symbolize the library's opening.

"This library is not only for the students because it's based for community and so, anyone can borrow the books or research the information as necessary." said Tha Taw, KTTC Headmaster. This library has been running since 2005, but community leaders have noticed a decline in the number of students and villagers using the library over the years.

As the new library opens, many hope this will be the year when activities and events will encourage more students and villagers to take advantage of the library resources and enjoy reading.

"I haven't graduated yet but to improve my knowledge and experience I need to read. Thus, I hope everyone will take this opportunity and read a lot". Said Pa Ti Tha Mya, a local villager. This library has several books including children's game, comic, folding, poems, myths, history, general knowledge and English language books. In total there are over 1,000 books in the library, with more arriving every semester.

ယာီဉ်ခြင်ချကာက်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သမှသေနကုိ International Education News

ရွီးဓာတ္-ျကည်သဉ်ကူဉ်သ ရွီးဓာတ္-ျကည်သည်ကူဉ်သ

လာဟီဉ်ခိဉ်ချအာံနှဉ်ပှာထုလံးဖိအပှာတစာအီဉ်ဝဲနော်လာ တဂ်လိုအါတီးလာအိုဉ်ယှာ်နီးအကျိုာ်,အတာ်မာလာကပီး တဂ်, အလုံအလာ်နီးအတာ်ဆုံးတာ်လာနော်ဝဲဘဉ်ဆဉ် ကရုဂ်တကရုန္နဉ်စီးလီးအသးသုဝဲလာအဝဲသုဉ်မှာ်ပှာအ ဆိုကတာဂ်တကလုာ်လာဟီဉ်ခိဉ်ချ (ပှာအိုဉ်ထူလုံးဖိ) နှဉ်လီး

ပှာ အဘိ ရံဉ်ကွ. နာဉ် (ပှာ ထုလံးဖိ)နှဉ် ဟ် ယှာ်ဝဲ နော် ဒီးပှာ အ က ရုံ ဆံး ဖိ လာ အ ဘဉ် တာ် ကိုး အီး လာ (Clans)လာအအိဉ်တာ့်လံလာအပူးကွဲဉ်(၄၀,၀၀၀)နံဉ် နှဉ်လီး. ကိုဉ်လာဘဉ်တာ်တဲအီးလာအိဉ်တာ့်လံလာပူးလုံး လံးနှဉ်အိဉ်အခါနှုံးနောဝဝကိုဉ်လာကိုအီးစထြွလ်ယဉ်နီး အိဉ်နီးအထံကို နော်ဝဲ ပော်တာ့လာအို ကလံးခိုင်လိဉ်နှံဉ်အ စီးစဲ၁၇၈ေနံဉ်နှဉ်လီး. စးထိဉ်စဲဆာကတို အဝဲအားနှဉ်အ လုံးလာတာ် ဆဲးတာ် လားနီးအတာ် အိဉ်မူ အကျဲ ဆီတလဲ ကွဲဉ်ဝဲလီးစ်နော်လီး. အဲကလုံးဟုံးနှုံးကွဲဉ်အဟိဉ်ခိဉ်(အက်ီ)ထံနော်လီး. အဲကလုံးဟုံးနှုံးကွဲဉ်အဟိဉ်ခိဉ်(အက်ီ)ထံနော်လီး အခဲသည် လာထာတာ်ရာစာတာရာက် နာနီး တာ်ဆုံးတာ်လာလာအဘျဲးစနီးဟိုဉ်ခိဉ်ကဟိုတစဉ်လီးမောက္ခံလုံနှဉ်လီး. အဝဲသည်အတာရ်ရလိဘဉ်ထွဲနီးဟိုဉ်ခိဉ် ကပ်ာ်နှဉ်မော်တာ်အခြင့်တာသော်လာဝေခါလာအရုနိုင်နီးမှုံတာ် ကနောဉ်ဝဲနှင့်စေတာ်ဆဲးတာ်လာနှင့်လီး. ကိုးအီးစ

ထြွလ်ယဉ် နှုံတဲ့စ်က်သဘျွစ်၁၉၀၁နံဉ်ဘဉ်ဆဉ်ပျာထု လံးဖိ (Aborigines) တဖဉ်အိဉ်ဒံးဒဉ်လာတါကွာ်ဆံး ကွာ်တလီးအဝဲသူဉ်နှဉ်လီး

စးထိဉ်လ၊ ၁၈၀၀နံဉ်လံးလံးနှဉ်တာ်ဘုဉ်တာ်ဘါ အကို အါဖျာဉ်ဘဉ်တာ်သူဉ်ထိဉ်အီးလာတာ်ဆီဉ်ထွဲတာ်ကျဉ်ဘဉ် ကျဉ်သဲ့လာပျာထုလံးဖိအင်္ဂါဘဉ်ဆဉ်အဝဲသှဉ်အီးထိဉ် တာ့ဂ်ဝတယ်ာ်ဘဉ်ခီဖိုပျာထုလံးဖိဘဉ်ယိဉ်တာ်န်အဝဲသှဉ် မှာ်ပျာထံဂးကိုဂ်ဂၤဇီးတနာ်နှံ့အဝဲသှဉ်ဘဉ်နှဉ်လီး. ပျာ ထူလံးဖိတဖဉ်ထံဉ်အဝဲသှဉ်လာအကဲထိဉ်တာ်လီးပျုံးလီး ဘဉ်ယိဉ်လာအင်္ဂါနီးအဝဲသှဉ်ပျံးဝဲနော်လာအလုံးလာ်ထု သနုကလီးမက္ခ်ာဝဲနဉ်နှဉ်လီး.

ပူထူလုံးဖိလှုံလာတာကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့တဖဉ်နှဉ်မှာ်တာ အက္စ္က်ါ အဂ်ီးလ၊ အဘဉ် ဃးဒီးပူးသးပျ်တဖဉ် ဒီးအလို ချဉ်သးတာ်မံမိါတဖဉ်နှဉ်လီး တာ်မံမီာတဖဉ်နှဉ်မှာပု ထူလံးဖိန္းအို၌ထိ၌ဝဲတာ်ဃၤလာအလီးပလိ5်နီးတာ်လီါ လီးဆီလိဉ်အသူးအါတီးနှဉ်လီး အဝသ္ဉ်နှစ်ဝေ့၌ကစ် ယွားအါဂၤလာအတဲ့လီးပူးကညီဒီးခ်ိဉ်ဃာၤနူဆာဉ်ဖဲလာတါ တဲ့လီးတာ်အဆာကတိါန္ဉ်ာလီး အဝဲသ္ဉ်ာအကၡာ်တဖု စှာ်စုာ်နှဉ်နှာ်ဝဲဒဉ်ကစၢ်ယွာလာအလီးဆီလိာ်သးအိဉ်တ ဘျူး ဂၤ လ၊ အ မ့ာ် တာ် အ က္နာ် အဂ်ိဳး လ၊ န ထံဉ် အီးဒ် လ။် လ့, တာ်ထူဉ်တာ်ဘိမ့တမ့ာ်ဆဉ်ဖိကိၢိဖိန့ဉ်လီး. ပူးသ့ဉ် တဖဉ်နှဉ်အလံာ်တအိဉ်ဘဉ်မှမ့တခီအိဉ်ဒဉ်ပုၤသးပျ်တ ဖဉ်ဟ့ဉ်ခီဝဲအတၢ်သ့ဉ်ညါ "တၢိမိမ်ို" ဒီးကျဲလာအဝဲ သ့ဉ်တါအိဉ်မှုတၢ်လဲ၊ခ်ီဖိုုတဖဉ်လာတာ်ကတိ၊, ဟ့ဉ်နီ၊ တာ်သးဝံဉ်တဖဉ်, တာ်ဂဲးကလံဉ်, တာ်ထူးတာ်ဂီးဒီးတာ် စံဉ်ဃဲးတဲယု၊ပူတဖဉ်နှဉ်လီး တာ်သ့ဉ်တဖဉ်အံးနှဉ်မှာ်ဝဲ ~~ႜ~~ဍ်လှၢ်လာ်ထူသနူတာ်စူာ်တာ်နှာ်အတာ်လဲးကျဲလာပူးတစ်း င်းဆူပူလာခံတစ်ၤဇ်လဲဉ်အဂ္ဂါန္ဉ်လီး.

ပူးထူလံးဖိလာပူ။လာညါတဖဉ်အပူးတဝၢန့္ဉ်မ့္ခ်ာပူးတဝၢ လာတသုက္ကဲးသူဖးဘဉ်, တာ်သူဉ်ညါဟီဉ်ခိုဉ်, တာ်အိုဉ် ကာအိဉ်ခ်ိးတာ်အိဉ်မူတဖဉ်, ဟံဉ်ဒူဉ်ယီဒူဉ်အတာ်ရဲ့လိဉ် မှာ်လိာ်င်္ဒီးတာ်ဘူဉ်တာ်ဘါတဖဉ်နှဉ်အဝဲသ့ဉ်နှာ်ဘဉ်တာ် မၤလိ5်တဲယုၤအီးခ်ီဖိုုပူသးပျ်တဖဉ်တမ့်ာ်အဝဲသ့ဉ်ကွဲး ဝဲနော်နှုခ်ဘန်း အဝဲသူ့ခိုမှာလိတာ်လာတာ်ထီခိုနိုကနှာ် တာ်, ကဲလိမၢဒီးပု၊သးပျာ်အတာ်ဟူးတာ်ဂဲလာဖဉ်နှဉ်လီး. အဝဲသ့ဉ်တါမ၊လိန့ဉ်တအိဉ်ဒီးတၢ်သူဉ်ထိဉ်ဆီလီးကျိုး ကျဲတဖဉ်ဒီးတၢ်လိၢ်လာတာ်တဲ့အီးလာက်လာ်ကမူဉ်တဖဉ် န္ဉ်ဘဉ်. တာ်မလိအခ်ိဉ်ထံးဒီးတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့နှဉ် ဘဉ်တါဟုဉ်အီးခီဖြိုဟံဉ်ဖိဃီဖိန္ဉ်ာလီး. တုးမှါဖိသဉ်အ တၢ်ိန္ဓိတ္ပ်ာ ခ်ိန္ခြဲပုံးတစုန္နန် ဘန်တၢ်သိန္ဓိလိ အီးလာတၢ် သူ့ဉ်ညါဘဉ်ဃးတာ်ဘူဉ်တာ်ဘါ, တာ်ရာ်တာ်နာ်အလုံ လါတါဘူတဖဉ်ဒီးတါစးထိဉ်နှဉ်လီးလာမူးအသီတဖဉ် ခ်ီဖိုတာ်ကတိၤထးခ်ိဉ်အက်ိုးအကွဲုတဖဉ်လာအဘဉ်ဘျိုး ဘဉ်ဒါဒိဉ်နှံ့ကြုလာအဟဲ လာပူတမုံးမှုံးပူးထံဂၤကိုၤ်ဂၤ အိဉ်နှဉ်လီး. တာ်ပညိဉ်တာ်ဘဉ်ယးဒီးပူးထူလုံးဖိအတာ် ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့ နှဉ်မှါတာမြာလိတာ်သံ့တာ်ဘဉ်အလီး တံ၊ လီ၊ ဆဲး တ ဖဉ် အ ဒိ- ဟံး နှစ် တစ် အီဉ် ဒ်လဲဉ် န္ဉ်လီး. ဖိသဉ်လာအနီ1်ီနိဉ်ထီဉ်တဖဉ်နှ့ဉ်လာခီဖိုဘဉ်ဝ နော်တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သဲ့ ဘဉ်ဂ့ဂ်ဘဉ်ဝီ အါဒိဉ်ဝဲနော်လ၊ အကွက်ပွဲနွီးလျှထီးလျှတ်လျှပွဲအယံအပူးလရဉ်

အနိ – တါ တဲ့ထူးတါ စုက ဝဲ၊ အ ဂ်ီ၊ တ ဖဉ် , တါ ပီးတါ အဂၤတါဆီးတါ လၤနီးတါ သူဉ်ညါ အကျိုအ ကွဉ်တဖဉ် လီတဖဉ် , လ၏လဲ့တဖဉ် ပူးကူးပူးဂ်ီးတဖဉ်နီးတါခဲ့ဉ် နီးတကတိါယီဟုဉ်နီးလိဉ်သးတါသူဉ်ညါအကျိုအကွဉ်

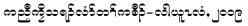
အါ ထိဉ်တာ်လွှာ် ဒ်လဲဉ်ဒီးတာပနီဉ် ဒီးတာ်ဂီးလာလာ အ လိုးတဖဉ်နီးသှဉ်လိုးတဖဉ်, လုုံလာ်ထူသနူတာ်သီးဝံဉ် တ ဖဉ်, ထါ တဖဉ် တာ်ယဲ၊ ဒီး တာ ဂဲ၊ က လံဉ် တဖဉ် နှဉ်လီ၊ တာ် တဲ့ တာ ဂ်၊ နှဉ် မှာ် တာဘူး စဲဒီး အဝဲသှဉ် တာသိဉ်တာ်သိနီးတာမလိအဝဲသှဉ် ဒ်သီးက ဟုံးနှာ်မူဒါ တာမၾကြိုးတနီးစဲအနိဉ်တှာ်ခိုဉ်ပုံးအကတာနှို့ခဲ့လိုး

စံ ၁၉၁၀–၁၉၇၀အ ဘာဉ် စာ၊ နှဉ် ပှာ ထု လံးဖိ အ ဖိ သဉ် တဖဉ်လာအါနှါင်း၂၅မူးကယာလာအိဉ်ဖျဲဉ်ထိဉ်လာမိုးပါ တမ့ာ်ကလှာ်ဒ်သီးတဖဉ်နှဉ်ဘဉ်တာ်မာဆျဉ်အီးလာဘဉ် မာလီးမာ် အဟံဉ်ဖိယီဖိုဒီးကဲထိဉ် ကာ့ ဒီးပွာ အီးစထြွ လ် ယဉ်အဟံဉ်ဖိယ်ဖိတဖဉ်နှဉ်လီး တာသဉ်တဖဉ်အာံနှဉ် တာမာ ဝံးဝဲခ်ီဖို အိဉ်ဒီးတာနော်လာဖိသဉ်တဖဉ်အာံနှဉ်အ တာ်အိဉ်မူအတီးပတိာကဂဲ့၊ ဒီဉ်ထိဉ်ဒ်ပှာကို၊ မုာ်နှာ်အသီး နှဉ်လီး အဝဲသူဉ်တဖဉ်တဘဉ်တာ်ဟ်လုုံဟ်ပွာအလုုံ လာတာနှုံသါဘဉ်အယိနှဉ်အဝဲသူဉ်လုုံလာ်ထုသနုလီး မားကွဲာ်အာမ်းစံဆာကတိာ်အခါဝဲအာံနှဉ်လီး

လၢတၢ်ကမၢၜၢၤဝဲႜၣၳႜၜဝဲႜၣၳႜၜဝဲသ့ဉ်လုၢဴလၢဴထူသနူနူဉ် တာ်နားအို ခိုထိခိုဝဲနေ မှ ပူအီးစထြွလ်ယဉ်ပူထူလုံးဖို့အကို လာအမ့်၊ (AIATSIS) ဖဲ၁၉၆၅ လာကဆီဉ်ထွဲမႏဂ္ဂၤထီဉ် ပျာထူလုံးဖို့အတာ်မှာလို့နီးတာ်ဟိုဖို့န်လှာ်လာ်တာ်ဆုံးတာ် လၤ တၢ် သ့ဉ်ညါ လၢ ကိၢ် အီး စ ထြွ လ်ယဉ် ဒီ တ ဘ့ဉ် န့ဉ် လီး တာ်ကတ်၁ကတီးဆီဉ်ထွဲတာ်မလိနီးတာ်နှုံခွဲးနှုံ ယာ်လာတာ်ဟုံးနှာ်တာ်သူဉ်ညါအလို်ရာဉ်သးလာကဟုဉ် င်္ဂါဟုဉ်ဘါအါထီဉ်ဝဲသရဉ်ဒ်သီးကမၤလ်ၤထီဉ်ဒိဉ်ထီဉ် အတၢဴသ္ဉ်ညါနၢဴၮ်ဘဉ်ဃးၦာထူလံးဖိအလုၢဴလၢဴထူသ နူဒီးအကျိုာ်တဖဉ်နှဉ်လီး. ပုံထူလုံးဖိတ်ဉ်ဒူဉ်ဃီဒူဉ်တ ဖဉ်န့်၊ဘဉ်ဝဲတာ်ဘူးတာ်ဖိုဉ်လ၊ကဆျအဖိဆူပု၊အီးစထြ လ်ယဉ်ကိုတဖဉ်ဖဲအဝဲသ့ဉ်လီ၊်အကျဲ့ လု၊်လ၊်ဒီးတ၊် သိဉ်တၢ်သီတဖဉ်အါနဉ်တၢ်တက္၊်လာပူးတဟ်ကဲဟ်နိဉ် အီးအလီးတဖဉ်နှဉ်လီး. အီးစထြွလ်ယဉ်တီးဖုဉ်ကို အ အလံာ်ညိုဉ်သိဉ်ဧိဉ်အပူးနှဉ်ဟ်ယုာ်လံာ်ယုဘ္ခဉ်လာအ မှါဝဲအဲကလံး, တာ်ဒူး, စဲအ့ဉ်, ဒီးစဲးဖီကဟဉ်, တာ်မျ လိုနးအိုဉ်ထိဉ်ဘဉ်ဃးပျာတဝၢနီးအခ်ိဉ်ဃာနေ့ဆာဉ်နီးဖိ သဉ် မ၊ လိ တာ် ဘဉ် ဃး ဒီး နှို တ ဂ၊ တာ် ဒိဉ် ထိဉ် လဲ၊ ထီ, တာ်အိုဉ်ဆူဉ်အိုဉ်ချုနီးနှီာ်ခိမိာ်ပျာ်တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ် သံ့နှဉ်လီး. တါဂ့်၊ဘဉ်ဃးပျာတဝၢင်းခိဉ်ဃာနေ့ဆာဉ်နှဉ်ဖိ သဉ်တဖဉ်မၤလိန္နါဝဲဒဉ်ပူထူလုံးဖိအလှုံလုံဒီးတု်က တိုး, တာ်ဖူးလံှာ, တာ်ကွဲး, တာ်ဖူးလံုာသီဉ်, တာ်ပနီဉ် င်းတာ်ဆဲးတာ်လၤလှာ်လာတာဘူတဖဉ်နှဉ်လီး.

စးထိဉ်လာ၁၉၇၀နံဉ်ပူးကွဲဘ်ဝဲလံးလုံးနှဉ်ပူးထုလုံးဖိအတ ဝ၊ အါ တီး နှဉ် ကျဲး စား ပား ယဉ် ဝဲ နဉ် အ ဖိ အ လုံး တ ဖဉ် တက်ကျဉ်ဘဉ်တက် ကျဉ်သမ့ မ်ာလာ အ ဝဲ သာ့ဉ် ပလက် ဘဉ်တုက် ဘဉ် ဝဲ နဉ် လာ တက် မာ လိ တက် ပ ညိဉ် ဘဉ်ယား နီး အ လုက် လက်, ကျိတ် နီးတက် ဆဲး တက် လာ တ ဖဉ် တ လာ ပြာ ဘဉ် အ ယိန္ဉ်ာလီး. အဝဲ သာ့ဉ်စးထိဉ်သျဉ်ထိဉ်ကို လီးဆိနီးဟုဉ် က်ဟုဉ်ဘါဂ့်ကြီး ထုတ်ဆဲးတက်လာဘဉ်ထွဲမှတမှက်ကိုလာ ဘဉ်ထွဲနီးကျဲခံဘိန္နဉ်ာလီး.

ကျဲခံဘိတာ်မာလိန္ဒဉ်မှာ သရဉ်ဟ် လုပ်တိပ္ခာတာသည် ညါ, တာမာလိတာ်အကျိုးအကျဲဒီးတာ်ထံဉ်တာ်သှဉ်ညါ ဘဉ်ယးဒီးပှာအဂၤဒီးဟ်ပနိုဉ်အဝဲသှဉ်အတာ်မာလိပှာ အဂၤတာ်ဆဲးတာ်လာဒီးတာ်သှဉ်ညါအကျိုးအကွာ်တဖဉ် ဒီးတကတို်ယီဟဉ်နီးလိုဘ်သူတာ်သဉ်သါအကိုးအကွာ်

Karen Teacher Newsletter - July, 2009

Indigenous Aboriginal Education

7

There are many indigenous communities within the world, with their own languages, celebrations, traditions and culture; but one group are able to say they were the first group of indigenous people in the world - the Aborigines.

The Aborigines, consisting of many smaller groups called clans, have existed for over 40,000 years. They originated in Australia, with over 700 different languages, and lived at one with the land, until in 1788 when the British colonised Australia. At this time, their culture and way of life changed forever. The British took their land and water resources, forcing the Aborigines to move, causing them to lose their spiritual and cultural connection with their land. Their relationship with their land was the basis of their spiritual life and has shaped their culture. Australia was granted independence in 1901, but Aborigines were still marginalized.

Since the early 1800's, many mission schools were built to provide education to Aboriginal students, but they weren't open long as the Aborigines were wary of the foreigners. They saw them a threat and were afraid they would loose their traditional cultures and traditions. Traditional Aboriginal education was in the form of the elders and centred on 'The Dreaming'. 'The Dreaming' is the Aboriginal creation story, which differs for different regions. They believe in many gods who created the people and environment during the creation time. Each group believes in a number of different gods, whose images are found in a landscape featuring, rock, plant or animal. As there were no books, the Elders passed the knowledge of 'The Dreaming' and the ways of their people, through talking with the younger people, sharing songs, dance, art and storytelling. This is how the traditional beliefs have been transmitted from one generation to the next. Old aboriginal society was an illiterate society, the knowledge of the land; the means of survivals, kinship and religion were transmitted by the Elders, not written down. They learnt from observations and imitating their Elders actions. Their learning was unstructured and took place within a concrete context. Early learning and education was given by the family. As the child matured, it was taught religious knowledge and rituals and initiations through verbal instructions given in a more formal structured way by strangers. The focus of aboriginal education was to master context specific skills. Younger children were given few responsibilities and were taught practical skills e.g. how to gather food. Older children experienced a more formal education, including different art forms e.g. painting weapons, tools, rocks and bodies; how to engrave patterns and symbols and pictures in to rocks and wood; traditional songs, poetry, stories and dance. Through the arts, there was a connection to their laws and by learning them they were taking more responsibilities that were part of becoming an adult.

During 1910 to 1970, over 25% of indigenous children, who were born to mixed-race parents, were forcibly removed from their families and placed with Australian foster families. This was done under the belief that these children would have a better life learning and living as a Westerner. They were taught contempt for their cultural heritage and therefore a lot of their culture was lost during this period. To help keep some of their traditional cultural knowledge, the Australian Institute of Aboriginal and Torres Strait Islander studies (AIATSIS) was established in 1965 to promote Aboriginal studies and collect cultural knowledge from all over Australia. They provide training and access to a resource centre, encouraging more teachers to widen their understanding of Aboriginal traditions and language.

Aboriginal families are obliged to send their children to mainstream Australian schools, where their values, customs and codes of behaviour are mostly ignored. The Australian Primary Curriculum consists of 6 topics; English, Mathematics, Science and Technology, Creative Art, Human Society and its environment, and Personal development, health and Physical Education. Through Human Society and its environment, the children learn about Aboriginal culture and language, reading, writing, pronunciation, symbols and cultural characteristics. Since the end of the 1970's, many Aboriginal communities have been trying to take some control of their children's education, as they felt there was not enough focus on their traditional language and culture. They started to build special schools and advocate for the emergence of bicultural or 'Twoway' schooling.

'Two-way' learning is where the teacher respects the knowledge, learning processes and perspectives of another people and recognising that they are learning about another culture and knowledge system, at the same time as sharing their own knowledge. It is about working together to find the basis from which new knowledge can be developed in a way that is relevant to the learners concerned, and can be grasped by them. (http:// www.icvet.tafensw.edu.au/ezine/year_2006/ feb_apr/thinkpiece_gientzotis.htm).

Many individuals are trying to raise awareness of the need for a 'two-way' education to ensure equality for Aboriginal children, as they feel Aboriginal studies need to be part of the curriculum not just an 'add-on'. One such person is Mandawuy Yunupingu, from Arnhem Land, Northern Territory, who was the first Aboriginal School Headmaster in Australia. He has introduced 'science of Aboriginal teaching' into his school, where Western knowledge and Aboriginal knowledge work together to ensure his students experience a wide, balanced and relevant curriculum. It includes a merging of 2 cultural styles and ideas. Many people feared they would lose their cultural dominance through this type of education system, but the students have flourished. Recently, New South Wales published

တဖဉ်နှဉ်လီး တါအံးနှဉ်ဘဉ်ဃးဒီးတာမာသကိုးတာ်တ ပူးယီလာတာ်ဃှထံဉ်သူ့ဉ်ညါတာ်အသီတဖဉ်လာတာ်ကမၤ ဂ္ဂၤထီဉ်အီးလာကျွဲလာအလိုးလိဉ်သးလာပျာမာလိတာ်အ တာ် ဘဉ် ထွဲ ဒီး ဘဉ် တာ် ဟုံး နှုံး အီး သံ့ ခီ ဖို အဝဲ သံ့ဉ် နှဉ်

ပုံအေါဂးကျွဲးစားဟုဉ်တစ်သုံ့ဉ်ညါလာအလိဉ်တဖဉ်လာတစ် ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အကျဲခံဘိလာကမၤလီးတံ၊ဝဲဒဉ်ပူထူ လံးဖိ ဖိုဒီဖိသဉ်တဖဉ်န်အဝဲသူဉ်ပလာ်ဘဉ်ဝလာပုာထူ လံးဖိအတၢ်မၤလိန္္ဒာ်လိဉ်ဝဲဒဉ်လ၊လံာ်ညိဉ်သိဉ်ဒိဉ်တနီး တမ့်္ဂထဲတ်၊ဟ်ဖိုဉ်ယှာ်အီးတခါဧီးဘဉ်. ပူးတဂၤဇ်အမ့် Mandawuy Yunupingu രാജാഗാ Arnhem നീന လံးစီးတကပၤလၢအမ္နာ်ၦာထူလံးဖိအဆိကတာ်နာကိုခ်ိန် လ၊ ကိ်၊ အီး စ ထြွ လ် ယဉ် န့ဉ်လီး. အဝဲ ဒူး သ့ဉ် ညါလီးဝဲနေပူးထူလံးဖိအစဲအ့န်တာ်သိန်လိလာကို, ပူး ကို်မှန်ာ်တာ်သူ့ဉ်ညါနီးပူထူလုံးဖိအတာ်သူ့ဉ်ညါတဖဉ် န္ဉ်ဘဉ်မ၊သကိုးတၢ်လ၊ပု၊ကိုဖိအတၢ်လဲ၊ခ်ီဖြိုလံဉ်ညိဉ် သိဉ်ဖိဉ်လ၊အကြားဝဲဘဉ်ဝဲနှဉ်လီး. တာ်လှာ်လာခံခါဖီး တာ်ထံဉ်တာ်သူ့ဉ်ညါခံခါနှဉ်လီး. ပူးအါဂၤနှဉ်ပုံးဝဲဒဉ်အ ၀ဲသ့ဉ်အလု၊်လာ်တာ်ဆဲးတာ်လာကလီးမာ်ခီဖြိုတာ်ကျဉ် ဘဉ်ကျဉ်သံ့အကျိုးအကျဲဝဲအံးဘဉ်ဆဉ်ပုံးကိုဖိတခ်ိန့ဉ် ကဒိုဉ်ထိဉ်လဲၤထီဝဲန့ဉ်လီၤ.

ပူးကွံာ်တယံာ်ဘဉ်နှဉ်လာနှူစီးဝ့လ်နှဉ်ရးလီးဝဲနဉ်အဝဲ သူဉ်(ပှာထူလံးဖိ) တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့အကျဲ, ဟ်ဖျဲ လီးဆီဝဲနေတာ်လိန်ဘန်တာ်ဆီလဲလာတာ်ကမၤဂ္နာထီန် တာ်မလိလာပျာထူလုံးဖိကိုဖိအဂ်ီးအီးကျုံးစားဒူးဟ်ယှာ်ဝဲ ပု၊ သး၏ လ၊တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ ပူ၊ နှဉ်လီ၊ ေအဝဲသံ့ဉ် အတၢဴပညိဉ်အိဉ်ဝဲဒဉ်စ၂၀၁၂ နံဉ်နှဉ်ပူထူလုံးဖိကိုဖိ တဖဉ်ကဂုၢိန်ဉ်ထီဉ်နှစ်အလို၊ မဲ့တမှ၊ ကဂုၢိန်ဉ်ထီဉ်နှစ် ကိုဖိအဂၤန္ဉ်လီး. အဝဲသူဉ်ရဲဉ်ကျဲးဝဲနေ်တာ်ဟူးတာ်ဂဲး လာကြားလိဉ်အသးဒီးပျာထူလုံးဖိအလုံးလ်တာ်ဆုံးတာ် လၤဒီးကဆီဉ်ထွဲမၢၜၢၤဝဲကိုဖိလၢအလိဉ်ဘဉ်တၢ်မၢၜၢ လီးဆီတဖဉ်နှဉ်လီး. အီးစထြွလ်ယဉ်ပဒိဉ်တဖဉ်နှဉ်မာ စားဝဲအဝဲသံ့ဉ်အတၢ်တိတ်ကျဲးနီးဟုဉ်စ္ ၆၅ ကက္က်႞အမဲ

ဟီာိုခ်ီခိုချကာရိကျည်သဉ်ကျဉ်သမှသေနရဉ် International Education News

ရကၢဖိခိုလဉ်လာအါနှုံလွံ၊နံဉ်ဒ်သီးကတု၊ထိခိုလာတၢပ ညိခ်ုန္ခာ်လီး

တနံဉ်အံးလာဝ့ၢ် Sydneyပူးနှဉ်ကၡၢ်ဖိတဖဉ်နှဉ်ကူးက တိုးကေဒါက္နားပူးထူလံဖိအကိုဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး. Dharug လာအကျို််ာလီးဘာကွံဉ်ဖဲဝှုံ Sydney ပူးနှဉ်တချူးဒီးလာ အဲကလုံးဟဲဒုံးဘဉ်နှဉ်စးထိဉ်ကတာ်ကွဲဉ်ဝဒဉ်ဒီးလာခံ နှဉ်တၢ်သံ့ဉ်ညါလာကျိဉ်အဝဲ နှဉ်သံကွံဉ်စဲ၁၉ယာဖိုဉ်နှံဉ် နှဉ်လီး- ကျိဉ်အိဉ်မှုသွင်မှု႞ဒဉ်ထဲပူးကွဲးနိုဉ်ယဉ်အီး န္ဉ်လီး ကိုၵ်အတာ်မလိန္ဉ်ဘဉ်တာ်ထာနှာ်အီးဆူကိုပူး ဒီး အဝဲ သ့ဉ် မ၊ လိဝဲ လ၊ တာ် သး ဆူဉ် အ ပူ၊ လ၊ တာ် မ၊ လိလီးဆီန့ာ်တာ်လာက်ိုမု်နုၵ်နီးလုုံလာ်ထူသနူလာပျာတ ဖဉ်န့ဉ်လီး. ပှုထူလုံးဖိုကၡ်ကဖဉ်အိုဉ်ဒီးအနို်ကစါအ ကိုဉ်တာ်ကတိုး, တာ်ဆုံးတာ်လာဇီးလှာ်လာထူသနူဇီးတာ် အံးမှာ်တာ်အကါဒိဉ်လာကဟ့ဉ်ခ်ီဝဲဒဉ်တာ်သူဉ်ညါဆူပု တစိၤဘဉ်တစိၤလၢကဟဲခ်ီဖိုအတၢ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အ ကျိုး အကွာ် နှဉ်ဝဲ နှဉ်လီး. ပူးကွဲဘ်နှံဉ်တဘျူးဆံ နှဉ်တါ သ္၌ညါ ပူထူလုံးဖိလက်ို အီ စထြွလ်ယဉ်တာ်လို်တ ဖဉ်ဒ်အတမ့ာ်ပူအကဲဘျူးဘဉ်စလာအဝဲသ့ဉ်မာလိတာ် လၢကိၢိမုၢိန္ဂ်ာဏကိုတဖဉ်ဒီးလံာ်ညိဉ်သိဉ်ဒိဉ်တဖဉ်နှဉ် တာ်တထာနှာ်ယှာ်နှုံအီးဒီးအဝဲသံ့ဉ်အကျိုာ်ဒီးတာ်ဆဲးတာ် လၤဘဉ် အဝဲသ့ဉ် ဒူးသ့ဉ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်လာအရှုဒိဉ်ဘဉ် ပားပျာထူလုံးဖိအတာ်သူဉ်ညါလာကိုအလုံာ်ညိုဉ်သိဉ်ဖိန် အပူးလၢကဟ္္နာ်တာ်ထဲသိုးတူးသိုးခွဲးယာ်လၢပူးကိုဖိကိုး ဂၤဒဲးအင်္ဂါန္\$လီး.

ထင်္ဂတာနီရီငတ်ဦစီတင်္ဂတိုတင်္ဂတိုငတင်္က လိုင်္ကာနီနိုင်ငံကိုင်္ကာနီလည်

စိဉ်မဉ်လံဉ်ဖီသဉ်တဖဉ်တသံ့ဉ်ညါတ်နီတမံးဘဉ်ဆဉ် သှဉ်ညါ ၀ နော် တာ နေးတာ် ယာနည် ယဉ် စု စံး ၀ နော် နှဉ် လီး. အဝ နော် မှာ် ပှာ လာအ မော့ ကွဲ ထိုန်တာ် ကျဉ် ဘဉ် ကျဉ် သံ့အတာ်ရဲဉ်တာကြုံးလာပှားအဲဉ်ဖြုံးကားဖီအင်္ကိုေလာအ ကမဉ်းနော် အာမာ့မ်ာလာဟဲ့ ခ်သဆဉ်ထိန်ဝဲနော်ကိုဖိလာအ သေးဆျဉ် မေလိတာ် လာတာ် မေလိပတိာ်မှာ တထိန် ဘားနော် လဲခန့်ခဲ့လီး. အဝဲအတာ်လဲးဟားလာကို အခဲရကာတယ်ာ နော်ဘန့်နှာ်အဝဲဆိကမိဉ်ဝဲနော်ဘဉ်ထားနီးကွဲနော်လုံးတာ် ရေးလီးတာ်ကလုံးအတာရဲဉ်တာကြားတာ်လောကတာ့ထိန် လာဖိသည် ၂၅၀,၀၀၀က နီးသ ရဉ်အါ နှုံ ၇,၀၀၀က နှာ်လီး. တာ်အဝဲဆုံးမှာ်တာ်အရှုနိုခ်ဝနာ်လာစိန်မခိုလံနာ အ ဂိုးမှာ်လာထံကို တအိခ်နီးတာ် ကာ်တာကျာ ဘန်းဖိ သဉ်တဖဉ်နှာ်တလဲးထိခ်ကိုဘန်ဘိုးဘန်းါဘန်နှာ်လီး. တာ်ကျဉ်ဘန်ကျဉ်သမှာ်တာ်လာအရှုနိုခ်ဝနာ်လာထံကို၊ တားအိခ်က်အိန်ကျားအကိန္နာ်လီး. ပတာမှာ်လာကွာစိန္နာ် မှ႞၀ပကသိဉ်လိဖိသဉ်တဖဉ်ဘဉ်ဃးတာ်မှာ်တာ်ခုဉ်ဒီး တာယဉ်လီးတာ်ဂ့ာ်ကိနီးဟ်လီးတာ်ပညိဉ်လာကမာဂဲ့၊နိဉ် ထိဉ်တာ်န်လဲဉ်နှဉ်လီး အမဲရကးတာ်မာစားဂဲးလိာအားနှဉ် ကကဲဘျူးကဲဖိုဉ်နိဉ်နိဉ်အါအါလာပုာလာခံတစီးအတာ်သဲ့ တာ်ဘဉ်လာကမာစားဆိဉ်ထွဲဝဲနော်တာ်မှာ်တာ်ခုဉ်လာဟိုဉ် ခိဉ်အားနှဉ်လီး

ကွဲးလဲ့လိုးတာ်ရးလီးတာ်က လုံး တာ် ရဲဉ်တာ်ကျွဲးနှဉ်ကဲ ဘျူးကဲဖိုဉ်ဝဲနဉ်နိဉ်မႈ, တာ်လက်ဘျဉ်လာစားစားဝဲနဉ်လာ တာ်ကယ်ာ်လီးတာ်က်ကိုလာဆက်ဆပူးတဖဉ်နှဉ်လီး. ပ မာစားဝဲနဉ်ကလုံးဇာလာဆလီဆဲ့ဉ်လက်စား (Wind-up Radios)လာတသဲ့ဉ်ဖေးဟးကိုညီဘဉ်, တာ်မ့ာ်အီးထိဉ်အီး တဘျိန္ဉ်အဝဲနဉ်ရးလီးတာ်နှစ်ဝဉ်ဖေးယံာ်နှဉ်လီး. ပတာ် ရဲဉ်တာ်ကျွဲးနှဉ်ကတုံးဆုပူးဆက်အိုဉ်လာအဘဉ်ယာ့်မှံပား ဖိုးခ်ီဖိုတာ်မေဆျဉ်မာစီးအဝဲသဲ့ဉ်နှဉ်လီး.

စဲလ၊စိဉ်မါလံယဉ်ကလံ၊ထံးလို၊ ချဉ်သးနှဉ်ကတု၊ထိဉ် အင်္ဂိုကိဝဲဒဉ်လ၊တန်းတါယ၊ဟဲက္၊အိဉ်ထိဉ်ကဒါက္၊ ဒီးလီးပုံ၊ဝဲဒဉ်နှဉ်လီ၊ ပဆျဟ်ပပု၊ မ၊တာ်ဖိလ၊မ၊ ကံဉ် စုဉ်မ့်၊လ၊ပု၊ပူထိဉ်တါတနီ၊ နှဉ်ပညိဉ်ဝဲဒဉ်လ၊ပု၊ မ၊တါဖိ တဖဉ်မ့်၊လ၊စဲနှဉ်တာ်စိဉ်ဟုဉ်ပု၊ ကညီဒီးတာ်မ၊သံပု၊အိဉ် ဝဲဒဉ်နှဉ်လီ၊ ဖိသဉ်အိဉ်စဲအံးတဖဉ်နှဉ်တနာ်၊တ်တာဉ

နီးဘဉ်သှဉ်ညါဝဲနော်တာ်နူးတာ်ယာနီးထိဘိနှဉ်တာ်ဘဉ် သုံးသးနှဉ်လီး

လာစိဉ်မလဉ်ထံကိုဒီးဖလဲထံကိုလာအိဉ်ဒီးတာ်မှာ်တာ ခုဉ်နှဉ်ကိုတဖဉ်နှဉ်အတာ်ပီးတာ်လီကျိဉ်စ္စရာဝဲနဉ်ဒီးကို သရဉ်လာအထိဉ်ဘဉ်တာ်မလီအိဉ်ရာဝဲနဉ်အယိတာ်ကဲ့ ကီလာတာ်နားကျဉ်သံ့ကျဉ်ဘဉ်ထီဉ်ဖိသဉ်အိဉ်ဝဲလာတာ် အိဉ်သားကိခဲအပူးနှဉ်လီး. ပတာ်မာတာ်တာ်ကျဲးအိဉ်ဝလာ ပဆိတလဲကွဲဂ်ဖိသဉ်ကမာလိန္နာ်တာ်လာသရဉ်လာအနာ် ပင်္ကသည်ပဲနော်က ဘဉ်ပာဆျတီးစားနေလဉ်အအိဉ်နှဉ် လီး.

ပမးတာ်ကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်ဝဲနဉ်ဂုးဂုးဘဉ်ဘဉ်လာဖိသဉ်းး ကိုသရဉ်အင်္ဂိလာစိဉ်မါလံယဉ်းဖေလ်ကိုတဖဉ်နှဉ်လီး. ပအိဉ်းတာ်းတီးေသက်းတာ်ကရမေသက်းတာ်တဖဉ် လာအနိသစ္ပေသဉ်းကွက်ထွဲဖိသဉ်တဖဉ်းပမှာ်လာလာ ကမေသက်းတာ်းအော်လာကတာ့ လိုာ်ကွဲးလဲ့လိုးတာ်ရေး လီးတာ်ကလုံးအတာဖုံးတာ်မေးေးကိုသရဉ်တာ်မလိုလာ စိဉ်မါလံယဉ်ကလုံးထုံးစာဉ်သဖွဲ့လာတာအိဉ်သမေ့ာ်ဟဲ ကာထိဉ်အကတာနှဉ်လီး. လဲးဆူညါန်သီးပကတုံးထိဉ် ကန်းဆူဖိသဉ်၂၀,၀၀၀ဂၤလာတအိဉ်လာကိုဘဉ်တဖဉ် နီးသိဉ်လိအဝဲသဲ့ဉ်လာတာ်အိဉ်မူတာ်သဲ့တာ်ဘဉ်လာက ယဉ်လီးတာ်သဘဲဉ်ဘုဉ်းအိဉ်မူလာတာ်မှဉ်တာ်ခုဉ်အပူး

စဲနလဲးလာတီးအးပူးနီးထံဉ်ဖိသဉ်တဖဉ်ကနဉ်တာရဉ် တက်ျဲးနီးအဝဲသ္ဉ်ဆီတလဲဝဲတာ်အညီနှဉ်လီး. တစ် အံးမှာ်တာ်အဂုံးကတာ်တမ်းလာအမာအသီးအဝဲသှဉ်တာ် အိဉ်မှတနံးဘဉ်တနံဉ်နှဉ်လီး. အမဲဉ်ဟဲကပီးနီးအဲဉ်နီး အါ ထီဉ်ဝဲ နှဉ်လီး. အဝဲ သှဉ် သီးဆုဉ်မာ လိ တာ်နီးသီး ဆုဉ်လာတာ်မှဉ်တာ်ခုဉ်အင်္ဂါနှဉ်လီး.

စိဉ်မါလံယဉ်ကွဲၤလ္လလီးတာ်ရာလီးတာ်ကလုံအတာ်ရဲဉ် တာ်ကျုံးနှဉ်ဘဉ်တာ်ဆီဉ်ထွဲအီးလာကို၊အခဲရကာထံဂုာ် ကိုာ်ကတာ်ဂုံးထိဉ်ပသီထိဉ်စ်ကျိုးနှဉ်လီး

တာ်ကွဲးဝဲဆံးဘဉ်တာ်ဟုံးနှစ်ဆီးလာ www.edc.org/ newsroom/articles/just_back_said_yasin, dated October 2008)

ကို ခြင့်ထုံးကိုသရဉ်တင်္ဂမေလ

Lalao Evangelineမ့်ရဲနော်လိုညီန်သိန်ဖိန်အသရန် မှဉ်အပုၤနှဉ်တာ်Toamasinaကိၢိရ္ခဉ်ကိုလာMadagascar န္ဉ်လီး. တနံဉ်အံးန္ဉ်အဝဲဒီးအပု၊မၤသကိုးတၢ်ကၡၢ်ဟ် ဖိုဉ်ထိဉ်အသးဒီးလဲၤမၤဝဲဒဉ်ကိ႑်ရှဉ်အဂၤ(၅)ဘ့ဉ်လာက <u>နးအိုဉ်ထီဉ်ကဲ့၊ကိုသရဉ်တါမ၊လိလ၊အကိါပူ၊¢ဉ်ဝဲန့ဉ်</u> လီး. (၆)လါပူးက္ဂံဂ်ိနီးအဝဲသူဉ်ထံဉ်ဘဉ်ဝဲနေတာ်ဂ့ာ်အ ဆံးလာအမၤန့ၢ်ဝဲဒဉ်ဒီးပဲဉ်ထံနီးဖးဝဲတာ်ဂ့ာ်တာ်ကိုးလာသ ရဉ်အဖိခိဉ်လာအကိၢ်ရှဉ်ဇဉ်ဝဲတဖဉ်ဒီးလိဉ်ဘဉ်သ့ဉ် ညါဝဲလာမ့ာ်အဲခ်ိန်းတာ်ဂူးထီခ်ိနိခ်ထီခ်တာ်လာတီးပူးနှဉ် လီး လာထံလီဂ်က်ိုပူနေ့ဉ်တာ်မလိုလာတာ်မတေ့ာ် အီးမုာ် ဆ္္ဂ်ာမှ ဂြီးတာ်ဖိခ်ို္င်္ဂတာ်သို်္ဂလိန္ဂ်ာလီးTop- down ီးတာ် ဘူးစဲ ဒီးတီး စားလီးတံၢ်လီးဆဲးတအို ဉ်ဘဉ်. ဂ်ၢိခ်ိဉ်ထံး တာ်မာအားမှာ်တာ်မာလာတာနားအို ခ်ထိခ်ဆီတလဲအခ်ီခ်ထံး န္ဉ်ာလီး. တါစးထီဉ်တါလာကိုသရဉ်အဲဉ်ဒီးမၤလိန့္ခ်ာပ ကတရံးကဒါက္၊လၢကိုသရဉ်တာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အ ကိုုးဆူမဲ့Sညါန္ SEDC's Norma Evanစီးဝဲဒ္ S "ပူးတမာ နီတဂၤဒံးလာထံကိၢ်အဝဲအံးဘဉ်နှဉ်လီး." တၢမၢမှုဒါ ခ်ိုခ်စးထိုဉ်ဟ်ဖိုဉ်တဂ်္ဂါတက်ျိုလာသရဉ်တဖဉ်လာအ အဲခိုဒီးမာလိဝဲနှဉ်လီး. ပူးမာတၢဖိသိခိုလိဝဲဒဉ်သရဉ်လာ ကသူဝဲဒဉ်စီးဖ်ဝဲ Software လာကမၤနိုဉ်မၤဃါတၢ်ဒီးဝဲ၁ ထံနီးဖးတာ်ဂ့ာ်တာ်ကိူးအင်္ဂါန္ဉ်လီး ဒ်အဝဲသ့ဉ်အတာ်

9

လီးယုသ္၌ညါတ်၊ အစာအိဉ်အသီးနှဉ်သရဉ်တဖဉ်မးဂုံး ထိဉ်ဝဲ နဉ်တါ နိဉ်ထိုဉ်လဲ၊ ထီ အတ်၊ ရဲဉ်တာ် ကျွဲးလာတာ် ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သွှဝဲးကို၊ အပဇိဉ်လာကမးဖျါထိုဉ်တာ်မေးအ မိါလုံးမြိုပျံနှဉ်လီး EDC လူးပိပ်ထွဲဝဲ နော်တာ်မေးဖြုထိုင် တာမေးအမြိုလုံးမြိုပြဲလာတာ၊ ရဲဉ်ကျုံးသီအီးတဖဉ် နီးက ဟစ်ဖိုဉ်တာ၊ ဂုံးတာ်ကိုုလာအဝဲသည်မေးတာ်ကဲထိုန်လိုန်ထိုန် ထဲလဲခ်နှဉ်လီး အဝဲအဲခ်နီးမေးလာ်ထိခ်ဝဲ နော်တာ်ဟူးတာ၊ ဂုံးကိုုးကျဲတဖဉ်လာကို၊ ရှဉ်အဂၤစု်ကီးနှဉ်လီး သီးခုလာ အတာ၊ လဲးမိမိုုအပူးနှဉ်လီး "နေယမ့်၊တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ် သူ့ခိုခ်တာ အသီးယသားဘင်္ဂတာ်တာ လာယကတဲ့တာ၊ လာယအဲခ်နီးမေးလို အီးနှဉ်လီး" နှဉ်အဝဲစီးဝဲနော်နှဉ်လီး ယဘဉ်ဟုံးမူဟုံးဒါလာခံကတာ၊ နှဉ်ယဘင်္ခမာဏ သရာခ်, သရာခ်ကိုခိုခ်နီးလီ၊ ကရီးပုယ္ခာခ်ကျခန်ာလီး ယအိခ်ခိုးတာ၊ လာအကစါနေဝဲနောက်မလိန့်၊တာနှဉ်လီး ယအိခ်ခိုးတာ၊ ယာစာကစာ၊ နေဝဲနောက်မလိန့်၊ တာနန်ာလီး ယအိခ်ခိုးတာ၊ လာခံလေးပေးလိုဝဲနှင့်လီး"

စိုင်္ခရိကနဉ်သက်း

လာMadagascarနှဉ်မိုးပါတဖဉ်ထံဉ်လိဉ်သးလာကရုံ ဆုံးဖိတဖဉ်လာကမာလိဝဲနဉ်တါလာအဝဲသဲ့ဉ်ဆိုဉ်ထွဲမာ စားဝဲနော်အကိုတဖဉ်းမာဂဲ့ထော်တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သဲ့လာ အဖိအလုံးအင်္ဂါနှဉ်လီး ၃၀၀ပှာတာပတ်ဖိုဉ်မာသကိုး တာနီးနားအိုဉ်ထီဉ်မိုးပါအတာကနှင့်တာ်လာကရုံနီးယု

ထာဝဲကရာဖိတဂၤလာကတီခိုဉ်ရိဉ်မဲတာ်နှဉ်လီး. ကရှာ်တ ဖုစု>်စုန်နှိုဒ်းနှုံဘဉ်ကလီဝဲဒဉ်ကလံၤဇာတဖျာဉ်လာက ကနဉ်ဝဲဒဉ်တာ်ရဲဉ်တာ်ကျုံးတော်ရဲဉ်ကျုံးအီးအသီးလာမ်ို ပါသရဉ်အရှုံ, မၤဂ္ဂၤထိဉ်တာ်ပာဆျရဲဉ်ကွဲကာ်ဖြုဖြုပိုပို အကျိုအကျဲတဖဉ်ဒီးသမံသမ်းကွာ်ကိုဖိအတၢ်ဖံးတါမၤ နှဉ်လီး. ဖဲလာတာ်ရာလီးဝံးအလီခံနှဉ်ပူလာအဟဲတဖဉ် တဲ့သက်းတာ်ထံဉ်အသီလ၊အလိုးဝဲဒီးအဝဲသ့ဉ်အပျာတ ဝၢနီးကွာ်ထံကွာတာ်လာအဝဲသူဉ်မာဝဲသူမနှာလာဖိသဉ်တာ် မၤလိတၢ်ိန္ပြဲထီ၌ထီထီ၌အင်္ဂၢိန္၌လီး. တာ်ဂ္ဂၢိအကါဒိ၌ တဖဉ်နှဉ်ကၡာ်တဖဉ်အာဉ်လီးဝဲနှဉ်လီး ပူးတစာကို တဖဉ်အတၢ်ဟ်ဖျါနှဉ်ကိုတၢ်အိဉ်သးဂူးဒိဉ်ထီဉ်ဒီးတၢ်တ ဘဉ်ဘျီးဘဉ်ဒါတဖဉ်စုးလီးဝဲဒဉ်နှဉ်လီး. မိုးပါသရဉ် တာ်အို ခိုဖိုခ်အသီတဖဉ်နှံ့ခိုင်းအိုခိုထီခိုဝဲနေ်တာ်လာအပူး က္ပံဝ်တအို ခိုင်္စးတဖဉ်နီးလာတစ်အို ခိုဖို့ခ်အတစ်ပဉ်မျိန့်ခိုင်စု အီဉ် ဖျါ ထီဉ် က္၊ တာ် အီဉ် ဖိုဉ် တဖဉ်, တာ် မ၊ ဂ္၊ ထီဉ် တာ် ထီဉ်ကိုဒီးမ၊သီထီဉ်ကဲ့၊တၢ်ဖံးတာ်မ၊တက္ဂိဉ်န့ဉ်လီ၊ တာ မာ ခီဉ် ထံးအတၢ် ကဲထီဉ် လိဉ် ထီဉ် နှဉ် ဟ် ဃှာ် ဒီးတၢ် ပူး လက်သူဉ်ဘဉ်သူ, ခႏဆ္ဉ်ာနီး, δ တို, တာ်ဘိုက္စ္စားတီး ေ , တဲ့ထိဉ်သရဉ်အဟံဉ်နီးမပျိုက္ပံဉ်ကိုအလိၢိန္၌လီး. တာ်ကွဲးအဲးဘဉ်တာ်ဟုံးနှုံအီးလ၊ www.edc.org/ newsroom/articles/teacher_training_grassroots)

their Aboriginal Education and Training strategy, highlighting the need for a shift to improve learning outcomes for Aboriginal students and try to include more Aboriginal youth in education. They aim, by 2012, that Aboriginal students outcomes will be the same as or better than the outcomes of other students. They are planning to include more activities relevant to aboriginal culture and traditions and provide support to those students who need additional assistance. The Australian government is supporting their project and has allocated \$65 million, over 4 years, to ensure their aims are met. This year, in Sydney, New South Wales, a small group of people are reviving one of the main Aboriginal languages. Dharug, which was the dominating language in Sydney before the British came, became extinct after the last known speaker died in the late 19th Century. The language has only survived through written records. As the language lessons have been integrated into their school life, children are thriving and full of enthusiasm for additional learning, both western and traditional.

Indigenous groups have their own language, culture and traditions and it is important to pass the knowledge through generations yet to come through their education system. Over the past few decades, areas in Australia are recognising that Aboriginal students are at a disadvantage when attending western schools, as the curriculum doesn't include their traditional language and culture. As a result, they have acknowledged the importance of including indigenous knowledge into the school curriculum to give every student in Australia an equal chance of education.

Interactive Radio Program in Solamia

Most Somali children have known nothing but war. Said Yasin, who develops educational programs in this African nation, is continually amazed and inspired by students' unquenchable desire to learn – even under dire circumstances. On a recent visit to the United States, Yasin reflected on the radiobased instruction program that reaches 250,000 children and more than 7,000 teachers.

"This is a very important program for Somalis because the country is unstable and children don't regularly go to school. Education is critical to the stability of this country. Our goal is to teach children about peace and conflict resolution and how to aim for better things. American aid toward this effort will have a huge impact on future generations ability to promote peace in the world!"

Radio learning has been a very effective, low-cost approach to solving a difficult problem. We provide wind-up radios that don't need batteries and don't break easily, and once produced, the programs can be broadcast for a long time. With little creativity, we can reach populations that have been displaced by the violence.

South-Central Somalia has been difficult to reach because of the renewed attacks and danger. We evacuated our colleagues from Mogadishu because some of the reels are targeting humanitarian workers, and there have been kidnappings and killings. Children from here have known nothing but war and are constantly on the move.

In Somaliland and Puntland, which are more peaceful, schools have few resources and untrained teachers so the problem of educating children in a difficult situation are pervasive. Our project is trying to transform the classroom into a place where children can learn and teachers know how to manage the classroom.

We've been very successful reaching children and training teachers in government schools in Somaliland and Puntland. We've partnered with organizations, including Save the Children and CARE, and we hope to work with them to offer radio instruction and teacher training in South-Central Somalia id it becomes stable. Going forward, we want to reach another 20,000 children who are not in school and teach them life skills about how to resolve conflict and live peacefully. When you go into a classroom and see children listening to the programs, they literally transform. This is the best thing that happens to them in their daily lives. Their faces light up and they want more. They are eager to learn and eager for peace." The Somali Interactive Radio Instruction Program (SIRIP) is funded by the U.S. Agency for

International Development.
(This article was taken from http://www.edc.org/newsroom/articles/just_back_said_yasin, dated October 2008)

Teacher Training at the Grassroots

Lalao Evangeline is a curriculum coordinator for the Toamasina II school district in Madagascar. This year she and a group of colleagues joined coordinators from 5 other districts in an effort to remake teacher training in their country. Over 6 months, they met in small clusters to gather and analyse data on what teachers in their districts need to know in order to become more effective in the classroom. In a country where teacher training has traditionally been top-down and somewhat disconnected from classroom realities, this grassroots initiative is transformative.

"By starting with what the teachers want to learn, we have turned the system of teacher education on it's head," says EDC's Norma Evans. "No one in this country has done it before."

The coordinators began by collecting information on what their teacher colleagues most needed to learn. Project staff trained the teachers to use software to record and analyse the data. With the

Continued on page 19

တ~~ါ~~ကခြီာလီးဆီသန္ဂျာိ Focus Story

ကည့် ကွဲသ ရဉ်ခီလှဉ်ကွဲတရိက္ စရရှိဉ်လာသး တရိအိဉ်မှိန်အခ်ီဉ်ထံးတဘို

ကညီကိုသရဉ်ခီလှဉ်ကိုတာ်ကား စာဖိုဉ်လိာ်သီးတာ အိဉ် ဖိုဉ် ဘဉ် တာ် မီး အီး အ ဆီ က တာာ် တ ဘျီ စဲ လါ မှား ၁၇–၁၉–၂၀၀၉ နှံဉ်နှဉ်လီး- တာရဲဉ်တာ်ကျွဲးတဘျီအံး နှဉ်နီးဟ်ယုာ်ဟ် ဂိဂ်ဝန် တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ပျာဘဉ်မူ ဘဉ်နေါ်လာအမာတာ်လာကိုသူလုံးနီးပျာဟဲထိဉ်တာအိုဉ် အိဉ်ဖိုဉ်တဘျီအံးအိဉ်အါနှာ် ၁၁၅ ဂနေ့ဉ်လီး-

တာ်စာဖြိုင်လိာသးတာ်အိုင်ဖြိုင်တဘိုအံးနှင့်မှာ်တာ်နွဲးတာ် ယာ်ဂုံးတခါလာဆာကတိာ်ပူးကွာ်နီးဆာကတိာ်ခံအံးကညီ ကိုသရဉ်ခီလှဉ်ကိုဖိတဖဉ်, ကိုသရဉ်တဖဉ်နီးတာ်ကျဉ် ဘဉ်ကျဉ်သူ့ပူးဘဉ်မူဘဉ်ဒါခိဉ်နှစ်တဖဉ်ဟိဖြိုင်လိုသေး နီးတဲသကိုးကညီတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သုနီးတာ်လဲးခီဖိုတာ် သိဉ်လို့ တာ်မေးလိတာ်လာခုဉ်ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်, ကိုလာကို သူလှုံးပူးတဖဉ်နှဉ်လီး.

တာ်ဝဲဆံးနှဉ်မှာ်တာလီးဆီဝဲဒဉ်ဒိဉ်မးခီဖိုတာ်ဂုံးဆါမံးဟ ယုာ်ဒီးခဲ့ဉ်ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်ကိုပျာ်အမူးနှဉ်လီး မူးအဝဲဆံး နှဉ်မှာ်ပှာကိုဖိတဖဉ်မာလိတာ်ပွဲာထီဉ်ခံနှံဉ်စဲခဲ့ဉ်ထံဉ်ထံဉ် စံဉ်ဘဉ်ဆဉ်မှာ်စုာ်ကီးတာ်ဟုဉ်လီးကာ့းတီးဒိဉ်လဉ်လံာ အုဉ်သးအမူးလာပျာဖိုထိဉ်အဆိကတာာ်တဖု(ခဲ့ဆံးမှာ်ခဲ့ဉ် ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်ကိုဖိပုံးထီဉ်၅နှံဉ်)တဖဉ်နှဉ်လီး

ပှာတဖုအံးမှာ်ပှာအဆိကတာဂ်တဖု(စးထိဉ်လာခ့ဉ်ထံဉ် ထံဉ်စံဉ်ကိုစးထိဉ်ကဒါကာ့ ၂၀၀၅) မှာ်တာမာလိဝံးတာ လာပြီပူာတာ်သိဉ်လိတာ်နှဉ်လီး

ဖဲလ၊မူးဝဲအံးအဆာကတိါန္ဉာိ အဝဲသ္ဉာိဟ်ကဖာဝဲဒဉ် အသးခ်ီဖိုန္စုံဘဉ်ဝဲဒဉ်ကညီတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သဲ့ဝဲလျိုး တာ်သိဉ်လိအလံာ်ဆုဉ်သးဒီးမှာ်တာမာနှီဉ်လာအဖီးသဲစး ဒ်အမှာ်ကညီကိုသရဉ်နှီာ်နှာ်တဖဉ်နှဉ်လီး.

ဖဲလာတာ်အို င်္ဂရိုင်ဘိုဝဲ အံးနှင့်အိုင်သက်းအိုင်သက်းလာ တာ်ရုလိုင်မှင်လိုင်အပူးနီးပင်ဖြင့်မေသက်းတာ်လာတာ်ဟူး တာ်ဂဲး အပူးနီးမေးစားလိုင်သီးလာတာ် ဟု င်္ဂခိ ဟု င်္ဂနိုး အဝဲ သူ့ င်္ဂအတာ်လဲ၊ ခ်ီဖြိုတာ်သိုင်လိနီးတာ်မေးလိနီးရဲ င်္ဂကျွဲးလာ က ညီ တာ် ကျဉ် ဘဉ် ကျဉ် သ့လာ ဆူ မဲခ် ညါ အ ဂို၊ နှဉ်လီး လာပကနာ် ဟာ် အါထီဉ်တာ် ဂုံလာအရုဒိုင်တမဉ် အင်္ဂိနှဉ်ပယုပ ပိုးကတ်းတာ် ဒီးပှာဟဲ ထီဉ်တာ် အို ခိုမိုခ်တ ဖဉ် လာတာ် ဟုဉ် နီး တာ် ထံခ် လာတာ် အိုခ် ဖိုခ် တ ဘို အံး နှဉ်လီး

တင်္ဂလင်္ဂလင်္ကလင်္

ပှာ ဟဲထိဉ်တာ် အိဉ် ဖိုဉ်တ ဘျီ အား နှဉ် သျဉ်ပို သား ဝား ဒိဉ် မေးဘဉ်ယားတာ်စာဖိုဉ်တာ် အိဉ်ဖိုဉ် ဒီ အား နှဉ် အိဉ် ဒီးအတာ် မုာ်လာ် နှဉ်လီး. ပှာလွှာ် နှံဉ်ကို ဖိနာ် အဲဉ် မုာ် စုစ်းဝဲ ဒော် "ယ တာ်လာခ်ဖိုဒ်အားလာညါတအိဉ်နီတဘျိဘဉ်ဒီးယတနာ်ဟု ဘဉ်စုာ်ကီးတာဒ် အားနီတဘျိဘဉ်ဒီးပဟဲလာပက ဒီကနဉ် ခိဉ်နှစ်အတာ်ဟုဉ်က်ဟုဉ်ဘါနှဉ်လီး".

ပှာလွုံးနံဉ်ဖိအဂၢတဂၢ နီးကျာဂ္ဂာစံးဝဲဒဉ်" ယအဲဉ်ဒီးဟဲ နှဉ်မှာ်ယအဲဉ်ဒီးထံဉ်ဘဉ်ပှာအသီဒီးယသကိုးလိုးလာ ဖဉ်လာယတထံဉ်ဘဉ်တ့ာ်အီးဖီးယံဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး.

အဝဲသုံာ်အိုာ်ဝဲနော်လာကိုရာလုံးအပူးနှာ်လီး တင်္ကျော် ဘန်ကျန်သူ ပူးဘန်မှ ဘန်ခါတဖန်သီး၏ ဆာစုုံကိုးဝဲ တာ်အိန်ဖြိန်အဝဲအား စီးခဲနှင်္ခေလးရပျန်ယာ်ကိုရရှာ်တင်္ဂ ကျန်ဘန်ကျန်သုံ့ချိန် စီးဝဲနော် "ယသီးအိန်စုုံကီးမှုါလာ ကိုးနှံန်င်းနှန်ကညီကိုသရန်ငီးခဲ့န်ထံခ်ထံခ်စံခံသိန်လိ ဝဲသရန်တဖန်လာကမာတာ်လာကိုရာလုံးအပူးနီးဆာက တီခဲအားနှန်ပလိန်ဘန်သရန်အါမာလာပလို်ကလီးပူအ ယိပဘန်မာသကိုးအါထိန်တာ်နီးကညီကိုသရန်ကရုံ လာဆုမ်ာ်ညါနှင့်လီး

တင်္ဂတိုင်္ဘေသးခ်ီးပုံးကိုမိုမေဂးခ်ီးကိုသရဉ်မာဂၤ

နံးဖုဉ်တါမလိဒီးတါသိဉ်လိတဖဉ်အင်္ဂါခိဉ်သှဉ်အရုဒိဉ် လာတါစာဖိုဉ်တဘျီအံးနှဉ်မှါတါခွဲးတါယာ်လာတီးသကီး ဖိလာအပူးကွဲာ်ဒီးတံးသကီးတဖဉ်ထံဉ်လိာ်သးဒီးတာဉ် ပိဉ်သကီးအဝဲသှဉ်တါအိဉ်တါဆီးဒီးတါသိဉ်လိအကျို အကျဲတဖဉ်လာကိါသူလူးမူးနှဉ်လီး

နီ်ၫကျာစ္(ပုၤလွှံၢိန္နံဉ်ကိုဖိ)စံးဝဲ"လာပတၢသိဉ်လိအပူးနှဉ် ပပုၤကိုဖိအိဉ်အါမးလာပဘဉ်ပာဆု၊ရဲဉ်ကျဲးအီးဒီးလာတၢ ထံဉ်လိဉ်သးအားနှဉ်ပတဲသက်းတာ်ဘဉ်ယးတာ်ပာဆျတီး အးနီးသံကွုပ်သက်းတဖဉ်အတာ်လဲးခီဖိုနှဉ်လီး. နိုးဆဲးစထာဉ်ပုယ်၊နှံဉ်ကိုဖိ ပိုပုံးကိုသရဉ်စံးဝဲနဉ်"ယ ထံဉ်ဘဉ်ယသက်းနီးပုံးလာအမှာလိသက်းတာ်တတီး ယီနီးအဝဲသှဉ်စဲယထိဉ်ထံဉ်စံဉ်ကိုအခါနှဉ်လီး. စယထံဉ်အဝဲသှဉ်နှဉ်ယသံကွာ်အီးဘဉ်ယးတာ်လီးနံး လာအမှာအသူမနုးနီးအီးလဲဉ်နီးယသံကွာ်စုံကြီးအဝဲ သှဉ်အတာပြာဆျတာ်လာအလုံးခီဖိုတာသိဉ်လိအတာကို တာခံတဖဉ်လာကိုသူလုံးအပူးနေလဲဉ်အက်နှဉ်လီး."

တာ်စာဖြိဉ်တာ်အိဉ်ဖြိဉ်တဘိုအံးမှာ်တာ်နွဲးတာ်ယာ်အဂ္ဂးတ ခါလာထံဉ်လိန်ဘဉ်သးဒီးပု၊အသီနှဉ်လီး ကိုဖိလီးလံး တဖဉ်အဝဲသှဉ်ဟုဉ်ခီဝဲတာ်ဟုဉ်ကျဉ်ဒီးတာ်လဲ၊ခီဖြိုလာကို ဖိလာအဖြိထိဉ်သီတဖဉ်နှဉ်လီး

န်နီးဆဲးစထာဉ် (ပှာယ်၊နံဉ်ကိုဖိ), တာ်ဘဉ်ထွဲ ယထံဉ် ဘဉ်ကိုဖိအသိနီးအဝဲသှဉ်တနီးနှဉ်ပုံးတက်ဘဉ်ယိဉ်တာ် လာတာမ်းတာ်လာကို၊သူလူးနီးတနီးနှဉ်အဝဲသှဉ်တသီးဖုံ ကဲဉ်ဆီးဘဉ်မှာ်လာတာ်အိုဉ်မူလာခ့ဉ်ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်နှဉ်ကိုခဲ ဝဲနေဘဉ်ဆဉ်ယဟုဉ်က်ဟုဉ်ဘါအဝဲသှဉ်တဘဉ်ဟုဉ် အယဉ်တဂုံးနီးအဝဲသှဉ်မှာ်ဆုံးကျုံးစားတာနှဉ်ကကဲထိဉ် သရဉ်နီးမှာ်တာမ်းအကီတခါဘဉ်ဆဉ်မှာ်တာမေလာအရ နိုဉ်ဝဲနဉ်နှဉ်လီး

ယရဲပွားအဝဲသ္ဉ်ဒီးအဝဲသ္ဉ်မ့်၊မ၊ထွဲဝဲဒီးကိုကျုံးစားတါ ငံးကိုဖိအသိးနှဉ်အဝဲသ္ဉ်ကလဲ၊ခ်ီဖျိဝဲတါကီတါခဲတဖဉ် ဒီးကန္နာ်ဘဉ်စ့၊်ကီးတီ၊ဒီဉ်လဉ်လံဉ်အုဉ်သးဒီးကကတီ၊ အသးဂု၊ဒီဉ်ထိဉ်လ၊ကကဲသရဉ်လ၊ကမာတါဒီးကက္ပါ ဆာဉ်မဲဉ်တာ်သိဉ်လိအတာ်ကီတာခဲလ၊ကိုသူလှာပျာနှဉ်

လာကျဲတမံးယိပူးနှဉ်ပှာကိုဖိတာတနံဉ်ဒီးခံနံဉ်တနံဉ်နှဉ် နှာ်ဘဉ်စ့ာ်ကီးတာ်ဘျုံးတာဖြိုင်လာတာကတိုးယှာ်တာဒီးပှာ လာအတာ်လာခ်ဖြိုအိဉ်တဲ့ကတဖဉ်နှဉ်လီး

စီးဆဉ်ကူလာအမ္နာ်ပျာခံနှံဉ်ဖိနှဉ်စံးဝဲ"တဘျိတခ်ိဉ်ပဝဲကို ဖိသိတဖဉ်နှဉ်ပမဲာ်ဆူးတဆံးတက္၊်လာကတိုးတာ်ဒီး ကိုဖိလာလီ၊လံးတဖဉ်ဘဉ်ဆဉ်ယကတိုးတာ်ဒီးပုာကိုဖိ

11 Karen Teacher Newsletter - July, 2009

လိဂ်လံးတဂၤလာအဝဲမာတဂ်လာပြီပူးကိုပူးကိုသရဉ်မုဉ်ဒီး အဝဲဟုဉ်နီးဝဲဉ်အဝဲအတဂ်ဒိဉ်ထိဉ်လဲၤထိသဲ့ဝဲခ်ီဖို့ အ တဂ်ဒီအသးဒီးတဂ်အိဉ်သးလာတဂ်မာတဂ်လာကို အလိၤဆီ လိဉ်သး, လိဂ်ကဝီးလိၢဆီတဖဉ်ဒီးတဂ်အိဉ်သးလီးဆီတ ဖဉ်နှဉ်လီး.

အဝဲမ၊စားယၤလာယကနာ်ပါတြာအရုဒိဉ်ဝဲဒဉ်လာတာ်နီ သးလာသရဉ်အင်္ဂါနှဉ်လီး."

ပဉ်၍လီးဆီသဉ်ဃးတင်္ဂစဂုံနှင့်တင်္ဂဆိုင်နှင့်

မှာ်တာ်ထုးဖိုဉ်တ်ဖိုဉ်ဝဲဒဉ်ကိုဖိနီးကိုသရဉ်ခ့ဉ်ထံဉ်ထံဉ် စံဉ်အတာ်စာဖိုဉ်တာ်အိဉ်ဖိုဉ်မှာ်တာ်လာအိဉ်နီးပုံထိဉ်တာ် အိဉ်ဖိုဉ်အါဂၤနီးတာ်အလုံအလာ်လာအမာသးအိဉ်ဝဲဒဉ် နှဉ်လီး

စီးဆဉ်ကူ(ပှာခံနှံဉ်ကိုဖိ) စံးဝဲ "လာအပူးကွဲဉ်နှဉ်ယထိဉ် ဘဉ်တာ်မးလိမ့တမှာ်တာ်အိဉ်ဖိုဉ်အဂ အိဉ်ဝဲလာကိုသူ လုံးပူးလာပှာဂုံဝိတာ်ဆီတလဲ နီးတာ်ဟုဉ်က်ဟုဉ်ဘါလာ တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သခံဖိုပြာဘဉ်မူဘဉ်ဒါတဖဉ်နှဉ်လီး တာအားမှာ်တာဂုံး နီးမှာ်တာ လာယ ဆာမှာ်လာ လာခုဉ်ထံဉ် ထံဉ်စံဉ်တာ်စာဖိုဉ်တာ်အိဉ်ဖိုဉ်နီးတာ်ထံဉ်လိာ်ဘိုဝဲဆံးနှဉ် ဂုံးဝဲ ၁၉၁ ခ်ိဖိုပမာတာ့်တာ်မာလိဖုဉ်အမား, တာ်ဖံးတာ်မာ နီးဟိမျာထိဉ်ကွာတာမာတစဉ်နှဉ်လီး

တာ်ဝဲအားမှာ်တာ်လီးဆီဝဲဒဉ်ခီဖိုလ၊ပနီးကစာ်ဒဉ်ပဝဲပ ဘဉ်တဲတာ်ဒီးဟုဉ်နီးလိာ်သးတာမ၊လိထံသးတာ်ဂေါ်တာ် ကိုးဘဉ်ယးတာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့တာ်သိဉ်လိလာအဘျုံး အိဉ်ဒိဉ်မးနှဉ်လီး."

ဒ်စီးထူစံးဝဲအသိး"တာ်လီးထုးနှုံသးအဒိဉ်ကတာါနှဉ် မှာ်ဝဲတာ်ဟုဉ်ခီဟုဉ်နီးတာ်သုဉ်ညါအကလုာ်ကလုာ်ငီး တာ်လဲးခီဖိုအဂၤတဖဉ်နှဉ်လီး ပအိဉ်ဒီးတာ်သံကွာ် သာဖျာဉ်

၁. ပကရဲဉ်ကျဲးကိုတဖဉ်ဒ်လဲဉ်

၂. ပကမၤဂ္၊ထိဉ်ကိုဒ်လဲဉ်ဒီး

၃. ပကမၢနိဉ်ထီဉ်လဲၤထီဉ်ပကိုဆူမ်ာ်ညါန်လဲဉ်အဂ္ဂါ နူဉ်လီး

The First KTTC Reunion

On May 17th- 19th, 2009, KTTC held it's first ever reunion. This event brought people involved in Karen education from all over Kawthoolei with more than 115 participants attending. The reunion was an opportunity for past and current KTTC students, teacher educators and education leaders to get together and discuss Karen education and their experiences of teaching and learning in KTTC and in schools in Kawthoolei. This was a very special occasion for many reasons, including the KTTC graduation ceremony. The ceremony marked the graduation of students completing the 2 year program of study at KTTC, but was also a certification ceremony for the first KTTC graduating class (now 5th year KTTC students). The 5th year students are the first group of KTTC students (since KTTC was restarted in 2005) to complete their studies and 2 year practical teaching placement. During the ceremony they proudly received their KED teaching certificates, officially marking them as fully fledged Karen teachers.

As well as eating and socialising together, during the reunion, participants engaged in workshops and performances to help them share their experiences of teaching and learning and plan for Karen education in the future.

To better understand the significance of this event, Phru Pwgo spoke with participants who shared their perspectives of the reunion.

Anticipation

Participants were very excited about the reunion and had been looking forward to it. A 4th year student, Naw Eh Mu Say explained "I've never had this experience before or heard anything like this and we wanted to come and listen and get encouragement from our leaders." As another 4th year student, Naw Gler Say told us, "I also wanted

to come and meet together with new people and to see our old friends who we haven't seen in a long time. They have been all over Kawthoolei." Education leaders were also interested in attending the reunion as Saw Kennedy, Dooplaya Eductaion Coordinator, explained "I was interested because every year KTWG and KTTC train teachers to work in Kawthoolei and right now we need a lot of teachers in our area, and so we want to cooperate

Meeting with other students and teachers

with KTWG for the future."

Along with the more formal workshops and presentations, an important element of the reunion was the chance for former classmates and friends to meet together and discuss their lives and what it was like teaching in Kawthoolei. Naw Gler Say (4th year student), said "In our teaching we have so many students to manage and when we meet together, we talk about how we have managed in the classroom and ask our friends about their experiences." Naw Esther, a 5th year student and MTT explained "I hadn't seen my friends and classmates for 2 years and when I saw them I asked them about the funny things that have happened to them, but also how they managed to survive and face the difficulties teaching in Kawthoolei." The reunion was also a good opportunity to meet new people. Senior students were able to share advice and experience with their more junior peers. As Naw Esther (5th year student), related, "I met new students, some of them are stressed about working in Kawthoolei and some are not so happy because the life in KTTC can be difficult, but I encouraged them not to give up because if they keep going they will be teachers, a difficult job, but an important one. I explained that if they follow my example and persevere as students and teachers despite all the problems they will face, then they too will get their diplomas and become

တင်္ဂြန်လီလိုင်ရှိကြေ Focus Story

တာ်သံကွာ်အဝဲအံးနှဉ်မှာ်ဝဲပကရးအိုဉ်ကိုန်လဲဉ်နီးပာဆျ ရဲဉ်ကျဲးအီးဒ်လဲဉ်ဒီးမာထွဲသမံသမ်းအီးလာဆူမ်ာ်ညါနှဉ် မ့်္ကရာရီခိုမႈနီးတစ်သက်ိးတဖဉ်နှဉ်ဟုဉ်ယာတစ်ထို တာ်ဆိုကမိဉ်လာအဂ္ဂၤလာကမာစားယာဆူမိာညါအင်္ဂါန္ဉ်

ပူးဟဲထီဉ်တာ်အီဉ်ဖိုဉ်အင်္ဂါဘဉ်, ဘဉ်ဆဉ်မာစားစွာ်ကီး တါမၤန့ာ်တာ်လဲးခ်ီဖိုလၢအလီးဆီလိ႒်သႏန့ဉ်လီး.

တာ်တဲသကိုးအဝဲအာံနှဉ် နိဉ်အဲးစထာဉ်(ပုံယာ်နှံဉ်ကို ဖိ)စံးဝဲတၢ်သူဉ်ဖုံသးညီတာတနာနှဉ်လီးထုးနှုံသးဖိဉ်မး မှာ်လာပူးဟဲထိဉ်နားနှဲဉ်ဖျါတာ်လီးဆီလိဉ်သားအါမံး, တာ ဃၤပူ,တၢဴတခု့,တၢဴဒ့တၢဴအူဒီးတၢဴသူကျဲတဖဉ်အံးနှဉ်မှၢဴ တၢဴနးနဲဉ်ဖျါထိဉ်တၢဴလၢအဘဉ်ကွာ်ဆာဉ်မ်ာ်ဝဲတဖဉ်နှဉ် လီး. ယမၤလိန့္ါတါသ့္ဉ်တဖဉ်အံးန့္ဉ်လီး."

တာ်ဟုဉ်ခ်ီဟုဉ်နီးတာ်လဲးခ်ီဖိုနီးတာ်ထံဉ်နီးတာ်နာ်ပာ်အီး လီးတံ၊်လီးဆဲးလာတာ်အရုံ့ဒိုဉ်ဝဲနဉ်လာတာ်ဟ်ဖိုဉ်မာသ ကိုးတန္ဦလီး

င်နှို်ထဲးစထာဉ်၅နံဉ်ကိုဖိစ်းဝဲလာ ယမၤတာ်လာကို၊သူ ကဝီးပူးနှဉ်လီး. လ္၊ ဒ်သရဉ်တဂၤလၢခံနံဉ်တီ၊ ပူးန္ဉ်ာလီး ယမၢလိန္ဂါတါ အါမးဖဲခ့်ဉ်ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်ဒ်နှဉ်အသီးလာယတာ်မာအပူ န္ဉ်လီး တစ်္စ္ကြိတ်ေအိုခ်ုဖိုခ်ုဟုခ်ယာကျဲလာနာအိုခ်ထီခ် တာ်လီးဆီလိဉ်သးနှဉ်လီး. ကဲကိုဖိကဲသရဉ်, မာသကိုး တာ်ဒီးဟု့ဉ်နီးလိဉ်သးဒီးပူးဂၤဒီးမာဂ္ဂၤထိဉ်တာ်ကျဉ်ဘဉ် ကူဉ်သုလ၊ကိၢ်သူလ္၊ပူးတက္ဂ်ာ.

တာ်စာဖိုဉ်တာ် အိဉ်ဖိုဉ်နှဉ်ဒူးထိဉ်ဟူးထိဉ်ဂဲလုလာထိဉ် တာ်အိန်ဖိုန်ခီဖြိတာ်ထံန်လိန်အိန်သက်း, တာ်ဟူးတာ်ဂဲ တဖဉ်နီးတၢ်ဟိဖျါထီဉ်ကဲ့လာမ်းဘဉ်ဆဉ်ဟိယှာ်နီးတၢ် ပု၊မ၊သကိုးတါတပူ၊ယီလ၊တါလီါတတီ၊န္ဉ်လီ၊.

စီးဆဉ်ကူ(ခံနံဉ်ကိုဖိ) စံးဝဲဒဉ်စဲယအိုဉ်တာတနံဉ်နှဉ် ပုံကိုဖိတအိုဉ်အါဘဉ်နီးတသးဖုံအါဘဉ်. ယဆိကမိဉ် ဘဉ်မန္ဒာအ ယိလာပူသး၍အါဂာတသး၏ဆာလာက သိဉ်လိတ်၊လာကိၢသူလူးပူးလဲဉ်. တဘျိဘိျယဆိကမိဉ် လၢယကဟ္နာ်အယဉ်ဘဉ်ဆဉ်စတ်၊မးတစ်ျပိုဉ်တစ်ဆို

ဖိုဉ်န့ဉ်ကိုဖိစးထိဉ်လာ၁–၅နံဉ်ဟဲဝဲဒီးယသးဆူဉ်ထိဉ်ဝဲ လာတာ်အာံးနှဉ်လီး.

လၢကိၢိသူလ္၊အပူ၊န္ဉ်သရဉ်အိဉ်စဉ်စု၊ဂၢမ့ၢ်လာတၢ်အိဉ် တာ်အီနီးကိုတာ်တာ်ပီးတာ်လီတလာပွဲသာဉ်နီးပထံဉ်ဘဉ် ဘဉ်ဆဉ်ဖဲတၢ်အိဉ်ဖိုဉ်တဘျီအံးနေ့ဉ်ယထံဉ်ကိုသရဉ်ကို ခ်ီစာဉ်ဒီးတၢ်ဖုံးတာ်မာတဖဉ်တမ့ာ်ထဲတာ်သူဉ်ဖုံသးညီလ၊ ဖိအါဂၤလာအကဲထိဉ်သရဉ်ဒီးမာသကိုးတာ်နှဉ်ယသး မှာ်ဖိဉ်မးဖီးယတအဲဉ်ဖီးဟုဉ်အဃဉ်လာဘဉ်နှဉ်လီး. တာ်အိုဉ်ဖိုဉ်တဘျိုအုံးနှဉ်မှာ်စွာ်ကီးတာ်လဲးခ်ီဖိုုလာအဂ္ဂးတ ခါလာတာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့ ပူးခိုဉ်ပူနာ်လာအဟဲထီဉ်တ ဖဉ်အင်္ဂါန္ဉ်လီး.

> စီးခဲနုဒံဉ်(ဒူပျာ်ယာ်ကို်ရှဉ်ကျဉ်သံ့ဆုံးလာမှုဒါခိုဉ်) တဲ သကိုးဝဲဘဉ်ဃးဒီးရံဉ်ယှဉ်နံဉ်ယာဉ်"ကိုဖိခဲလက်နှဉ်တဲ ပွားအတၢ်လဲးခ်ီဖို့ ကွာ်ကဒါကူးအဝဲသ့ဉ်တာ်မာလာအပူး က္ဂံဂ်င္စီးဟ်လီးဆူမဲၵညါတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲးတဖဉ်န္ဉ်ဂ်လီး အဝဲသံ့ဉ်ကွာ်ဃုဝဲတာ်ဂ့ာ်ကီလာအထံဉ်ဘဉ်ဝဲလာတာမြာပြီ ပူးဒီးရဲဉ်ကျဲးပင်္ဂလီးဝဲဒဉ်လာကမာနားကွဲဉ်တာ်ကီတာ်ခဲဒီး မၤဂုၤထီဉ်ဝဲဒဉ်အတ႑်ဖံးတ႑မၤလီၤ.

> တာ် ဝဲ အံးနှဉ်မာစားပူးလာတာ် ယဲ့ ဉ်လီးတာ် ဂ့ာ်ကီလာပ လို်

တာ်အားမှာ်တာ်အဘျူးအို ခိုဒိုခိုမးလာဆူညါတာ်မာအင်္ဂါဒီး စပအိုဉ်နီးတာ်ခွဲးတာ်ယာ်နှဉ်ရံဉ်ယူဉ်နံဉ်ယာဉ်မှာ်တာ်လာ အက်ဘူးဝဲဒဉ်နှဉ်လီး.

လၢပလိၢကဝိၤန္ ဉ်ပသရဉ်အိဉ်အါမးလၢအဝဲသ့ဉ်တထိဉ် ဘဉ်တၢ်သိဉ်လိဘဉ်အယိတာ်အုံးမှာ်တာ်အရှုဒိဉ်လာပကို သ ရဉ် အင်္ဂိ၊ လၢ က ထံဉ် ဘဉ် ဝဲ ဧဉ် တၢ် အ ဧိ လ၊ ခ့ဉ် ထံဉ် ထံဉ်ကိုဖိတဖဉ်နှဉ်လီး.

ခဲ့အံးနှဉ်ရပျဉ်ယဉ်ကိုရဲ့ဉ်နှဉ်အါတက္ခ်ာပူးသူ့ဉ်ညါဝဲခ့ဉ် ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်နီးအဝဲသ့ဉ်သူဉ်ညါဝဲနေ်ပူလာအဖြိုထိဉ်ခ့ဉ် အို်္ဘိသႏခဲ့အံးငီးဆူမ်ာညါလ၊ကညီတာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့ ထံဉ်ထံဉ်ကိုဖိန္ဉ်ာကံစီဂုံးဖိဉ်နှာ့်သရဉ်လ၊ပက်ိပယီးတ ဖဉ်နှဉ်ဝဲခိဉ်နာ်တဖဉ်နှဉ်ဆီဉ်ထွဲမာစားအီးသံ့ခီဖြိုတာ်သမံ သမိုးကွန်တန်ကျဉ်သည်ကျဉ်သံ့ နီးဟုဉ်သဆဉ်ထိဉ်အဝဲ သ့ဉ်ပၦၤကိုဖိလၢကမၤလိတၢ်ိဳးထီဉ်ဝဲခ့ဉ်ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်

ခ္ဉ်ထိဉ်ထံဉ်စံဉ်အတာ်က္၊ စာဖိုဉ်အတာ်အိဉ်ဖိုဉ်နှ့ဉ်လီ၊ သူဉ် ပိၢ် သးဝး ဝဲ ဒဉ် ဒီး ဒူး ဆူဉ် ထိဉ် ပု၊ သး ဒီး မ့ာ် တာ် ကဲ ဘူးဝဲဒဉ်နှဉ်လီး.

တာ်မလုံးမှုံချ ဘဉ်ဆဉ်တာ်အားမှာ်တာ်အဆိုကတာ်တဘို လာအို၌နီးတာ်မှာ်လာနို့၌အါဝဲနော်လာဆူမှာ်ညါတာ်ကမာ အီးအါဘ<u>ိ</u>ူန္ဉ်လီး.

နိုးလက်ထူလာအမ့ာ် KTWGပုပကလိုးဆ့ဉ်နီးစုံးဝဲ"ယသး ခုဒိဉ်မးလၢယထံဉ်ဘဉ်ပုၤကိုဖိအါဒံအါဂၤဒီးတၢ်ကျဉ် ဘဉ်ကျဉ်သဲ့ခ်ိဉ်နာ်သဲ့ဉ်တဖဉ်အဆိကတာစ်တဘိုဖိတာ် က္၊စၢဖိုဉ်ထီဉ်က္၊ကညီကိုသရဉ်တၢ်သိဉ်လိခ်ီလ့ဉ်ကိုဖိ န္2်လီး.

တာ်စာဖိုဉ်ထိဉ်ကူးအတာ်ရဲဉ်တာ်ကျဲးအေးထူးဖိုဉ်တ်ဖိုဉ်ပဝ သံ့ဉ်တဖဉ်တပူးယီ, ဟံ့ဉ်ပူတာ်ခွဲးဂဲ့းယာ်ဘဉ်လာပက ဟ္နာ်ခ်ီဟ္နာ်နီးသကိုးလိၵ်ပသးလၢပတၢ်လဲးခ်ီဖြိုမှုါဂ္ဂၤ, ဒီး ပတာ်ထံဉ်တာ်ဆိုကမိဉ်လာအဘဉ်ဃးနီးတာ်ကူဉ်ဘဉ် ကူဉ်သုန္ဉ်လီး.

ပနးအိုဉ်ထီဉ်တ့ၢ်ကရာဘူးစဲတဖဉ်, ဒီးကိုသရဉ်သ့ဉ်တ ဖဉ်လ၊အသဲ့ဆီဉ်တွဲ နီးဟုဉ်င်္ဂါဟုဉ်ဘါလိၵ်သးနီးဟုဉ် က္၊တၢ်လၢအဝဲသ့ဉ်အတၢမၤအပူးန့ဉ်လီး.

အနိုဉ်အအါပမှါလါလာနံဉ်လာအကဟဲတနံဉ်ပရဲဉ်ကျဲး လၢပကကၡကရိထိဉ်တၢ်က္၊စၢဖိုဉ်ထိဉ်က္၊ခံဘိုတဘို၊ လၢကထုးဖိုဉ်တ်ဖိုဉ်ကညီတၢ်သိဉ်လိခ်ီလ့ဉ်ကိုဖိအလို၊ လံ၊, အသိနီးတာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့ခိဉ်နာ်သံ့ဉ်တဖဉ်တ ပူးယီအါန္စါအလိၢိတက္ခ်ာလီး.

တၢ်စီးဘျုးအဒိဉ်အအါလဲးဆူနီၢိအ်ဉ်မှဉ်စ့(ပုၤ၄နံဉ်ကိုဖိ သိဉ်လိတၢ်ဖဲ့အတူ်ထဉ်တီးထိကို)

နီ်းဆဲးစထာဉ်(ပု၊၅နံဉ်ကိုဖိ ကိုဖိ ပြီပူ၊ကိုသရဉ်ရပျဉ် ယဉ်က်ိရရှဉ်)

နီ်းကျားစ္(ပူ၄နံ့ဉ်ကိုဖိ သိဉ်လိတၢ်ဖဲအံတူ်ထဉ်တီးထီ

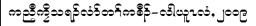
စီးဆဉ်ကူ(ပု၊၂နံဉ်ဖိ ခ့ဉ်ထံဉ်ထံဉ်စံဉ်ကို)

နိုးလ၏ထူ(ကညီကိုသရဉ်မၤသကိုးတာ်ကၡာ်အပူပ။ လိါဆ္ဦနီး)တဖဉ်လ၊အနီးဟ့ဉ်လီးအတာ်ထံဉ်တာ်လဲးခ်ီ ဖိုုဆူပယူပပိုးအအို ၃ိနို ်မးနဲ့ ၃်လီး.

Karen Teacher Newsletter - July, 2009

better prepared as teachers to deal with the challenges of teaching in Kawthoolei." In the same way, 1st and 2nd year students benefited from speaking with more experienced colleagues. Saw Sagoo, a 2nd year student told us "Sometimes as younger students we were a little shy to speak with the older students, but I spoke with one year 5 student who is now an MTT and she shared how she has been able to develop her flexibility in working in different schools, different areas and different situations. She helped me understand the importance of flexibility for teachers."

Highlights of the reunion

Although there have been other events bringing together Karen students and teachers, the KTTC reunion was unusual in terms of the large number of participants it brought together and the style in which it was run.

As Saw Sagoo (2nd year student) explained "Before, I had participated in another event which brought teachers and students together in Kawthoolei to participate in social exchanges and get encouragement from education leaders. This was fine and it was what I expected from the KTTC reunion, but I found the reunion was even better because we did so many workshops, performances and presentations. It was special because we had opportunities to speak ourselves and share practical information about education and teaching which was very useful."

As Saw Sagoo elaborated "The most interesting thing was the sharing of general knowledge and experience from the others. We had 3 questions to answer: 1) How should we organise the schools 2) How to improve the schools and 3) How to develop the schools in the future.

These questions... how to set up the schools and how to manage and follow up for the future are very important and the discussions gave me good ideas which will help me for the future."Concerts and performances were not only fun for participants,

13

but also provided a different type of learning experience.

Discussing this, Naw Esther (5th year student) said "The first night's concert and performance was very interesting because people presented in so many different styles, with stories and skits and music and used these as a way of showing about the challenges they face. I learned from these."

The sharing of experience and insight was clearly important to participants.

As Naw Esther said "I'm a 5th year student which means I've been working in Kawthoolei as a teacher for 2 years. I learned so many things at KTTC, but also many things through my work as a teacher. The reunion gave me a way to bring these different things...being a student and teacher, together and share them with others to help develop education in Kawthoolei."

The reunion worked to inspire participants through meetings, activities and presentations, but also through the presence of so many current and future Karen educators together in one place.

Saw Sagoo (2nd year student) explained "When I was a 1st year student, there were not many other students in our group and I didn't feel so happy. I thought, why aren't there more young people interested in teaching in Kawthoolei? Sometimes, I've felt like giving up, but at the reunion I saw so many students from years 1-5 and I got a strong positive feeling from this. In Kawthoolei we have few teachers because there is not so much food and not so much school material and we face many problems and at the reunion when I saw so many people who are student teachers and teachers together I got a very good feeling about teaching in Kawthoolei and I don't want to give up."

The reunion was also a positive experience for the education leaders who were able to attend. Saw Kennedy (Dooplaya Eductaion Coordinator) discussed his impressions of the reunion "All of the students explained their experiences, reviewed their work from the past and made future plans.

They searched for the problems that they found in the field and planned for how to overcome these and promote their work. This will help us solve the problems in our area. This is very useful for our future work and when we have the chance it is helpful to have reunions like this. In our area we have a lot of teachers, but without much training and so it is important for our teachers to see the positive examples of the KTTC students. Now in Dooplaya, where I work, most teachers know about KTTC through meeting students who studied at KTTC and they know KTTC students are much better qualified than SPDC teachers.

As leaders, we can support KTTC in the future by monitoring education and motivating our students to study and attend KTTC."The KTTC reunion was an exciting, inspiring and practically useful event. Although it was over all too quickly, it was the first of what will hopefully be many future reunions for KTTC.

Naw Ler Htoo, KTWG Chairperson, said, "I am very happy to see so many students and educational leaders here at the first KTTC reunion. It has brought us all together, giving us the opportunity to share our experiences and ideas about education. We have built up networks teachers who are able to support and encourage each other, and reflect on their work. Hopefully, in a few years, we plan to organise a second reunion which will bring together more KTTC teachers and educational leaders."

With many thanks to the participants who shared their experiences of the reunion with Phru Pwgo. Naw Eh Mu Say (4th year student, teaching in Ee Htu Hta Highschool)

Naw Esther (5th year students, MTT working in Dooplaya district)

Naw Kler Say (4th year student, teaching in Ee Htu Hta Highschool) Saw Kennedy (Education Coordinator, Dooplaya district)

Saw Hsa Gu (2nd year KTTC student) Naw Ler Htoo(KTWG Chairperson)

ကည္ခ်ိတ္ခုရုိခဲ့အသန္ဒကိ Traditional Knowledge

ပှာ ထူလံာ မိအ တင်္ဂသုံညိုခ်ီးပှာ စဲအှဉ်အ တင်္ဂ သုံဉ်သွန့်ခိုလ်ပလိဘ်လိဘ်ဓာသးခေါ်ခဲ့တစ်းစီးစါ

အါစုအါဘျီပကဆိကမိဉ်ထဲတၢ်လာအအိဉ်ကွဲးလီးအ သးလၢလံ5ပူးအိုဉ်ဒီးအတၢ်ထိဉ်တာ်ဒူးလာပုံးနှဉ်မှၢ်ဝဲစဲ အ့ဉ်လီး. ဘဉ်ဆဉ်တာ်လာအရာအိဉ်ကွဲးလီးအသးလာ လံာ်ပူးနီးအိုဉ်ထီဃာ်လာပူးတာ်ပိဉ်တာ်တဲ့ပူးသူးပူးမိုခို နှဉ်ပူးတဖဉ်မှ1်ဝနှဉ်စဲအ့ဉ်နှဉ်အိုဉ်ဝနင်အါမႈနှဉ်လီး. ပျာကညီလာဟီဉ်ခိဉ်ချာအုံးမှါတသံ့ဉ်ညါစဲအံ့ဉ်နှဉ်မှုဝဲတ သ့ဘဉ်လီး.

တမ့်၊ လၢစဲ အ့ဉ်အပတိၢ် ထိ ဒီးစိုးခဲ့ အံးမႈဒုးမှု ပူးတသ့ ဘဉ်. စဲအ့ဉ်လ၊အပူးကွံဉ်ပုးထူလံးဖိသူဝဲတဖဉ်နှဉ်ဒူးမှ အဝဲသူဉ်သုဝဲဒဉ်နှဉ်လီး တာ်သူဉ်ညါထူလုံးအနိတခါ လၢပစ်းတဲ့ၤလာပျာလံးလံးနှဲ့၌ပတါမႈကွာ်အလိုးတအိ၌ ဘဉ်ပမၤတါအပီးအလီတအိဉ်ဘဉ်ဒီးပတ္စစ္ဂါကီးတသ့

ဘဉ်ဆဉ်တၢ်လ၊ပု၊ထူလံ၊ဖိသူတ့ၢ်ဝဲစဲအ့ဉ်အကျိုးအကျဲ ခိုဉ်သူဉ်ယဲ် ခါနှဉ်ပူသူဘဉ်ဝဲကိုး၈လုံးယဉ်ယဉ်လီး မှု ဝဲတၢ်အကျိုအကျဲလၢအဘဉ်ဒီးညီကတၢ်ဒီးကဲဘျူးအါ နှုံးေပးသူလာမုန်နာ်ေီးပူးသူဝဲ့စာါန္စာ်စီးစဲ့စာ့ခ်စာကိုုဏ ကျဲအ၈းတဖဉ်ခဲလက်နှ့ဉ်လီး. တၢဴယၢ်ထံဉ်လာအမှၢ်ဝနါ လ္ ဉ်,နါဖီဉ်,နါန်းဟူ,နါထံဉ်င်္ပီးနါနာတဖဉ်နှဉ်လီး.

နှိုတ်၌

နါလ္ဉ်ာမ္ၫ၀န္ဓါတခါလာပူသူတ္႞ာလံအီးလာစိုးတဖဉ်အစိုး လာပပူတဝာထူလံုအပူးလံန္ ဉ်လီး. နါလ္ ဉ်အစာလာပဒိုး နှဉ်ဘဉ်တုံလံစီးစာါတကုံမှုစ်တာ်စာဆံဉ်, စာခဉ်, တေလာ, အဘျဲ, အဟ္ဟား, အဟီ, အဟဲဒီးအက်း တဖဉ်နှဉ်လီး ပူအါ၈းကတဲမျါထီဉ်ဝဲနါလ့ဉ်အကလှာ် အို ဉ်ဝအါဒီဉ်နှစ်အဝအုံးသုံ့ဉ်သုံ့ဉ်ဘဉ်ဆဉ်ဒီးမှစ်အါထီဉ် ကအိဉ်သ့ဉ်သ့ဉ်မ့မှၢအဈာနှဉ်အဝဲအံးတအိဉ်လာဘဉ်. နါအကလှာ်လာအဘဉ်တၢ်ဟ်ဖျါထီဉ်အီးတဖဉ်အံးမှၢ်ဝဲစ အ့ဉ်နီၫီနီၫတခါလာတာ်သူဝဲ(Organic Chemistry)အီကဲ

တာ်သူတာ်ဘဉ်လာတာ်ကိုးအီးအဝဲအုံးနှဉ်စးထိဉ်ဟဲအိုဉ် ထီဉ်အသးလာနါလာတၢ်ဖီခိဉ်တဖဉ်အံးအအိဉ်နှဉ်လီး. ဘဉ်ဆဉ်ပူစဲအ့ဉ်ဖိတဖဉ်ဆီတလဲအသးလာနှါတဖဉ် တတီးဘဉ်တတီးတုးလၢခံကတၢ်တတီးဖီးသါပ္္၌နို့၌က္ပံ့၌ နါတဖဉ်အံးတနီးလီး. အနိ-သဉ်မီကျုအလဉ်နှုံမဲ့မှုာ်ပု သးပုၢ်လာပျားဒ်သီးကမာက္ကၢ်ဝဲသဉ်မီကျူးအလဉ်နှဉ်အ တယာ်ကမာအသးဒ်လဲဉ်အရီရန္ဉ်အဝဲကသူဝဲဒဉ်နါ လူဉ်န့ဉ်လီး.

နုံးဒီး (Biochemistry)န္ Sလီး.

တူးမှာ်အဝဲထံဉ်လံသူဉ်လဉ်အံးဒီးကသူဝဲနှါထိုးမှတမှာ် နှါဖိဉ်နှဉ်လီး. နှါဝဲအုံးကပ်ိုကွာ်ဝဲသုဉ်လဉ်ဒီးမှု်ကတူ ဘဉ်ဝန်လဉ်န်လဉ်နှဉ်ကသ့ဉ်ညါဝန္ဉ်ာလီးတဘျီတခ်ီဉ် သူ့ဉ်လဉ်တဖဉ်ဘဉ်နာသးတနီးဆါတနီးတနီးကို်ဟုဝဲ အယိတချူးလဲၤဘဉ်ဒံးဆူအဝဲသ့ဉ်ထိးကျွာ်ဖီဉ်ကျွာ်ဝဲဝံ၊ အလို၊ ခံမ့မ့်၊ သဉ်မီ ကျူးအလဉ်နှဉ်ကဆံဉ်ဝဲ ဒီးကဆာ တာသောနါလ္ ၃, နါဖီ ၃ နီးနါထံ ၃ အ ဖီ ခို ၃ နဲ့ ၃ လီး.

နါဖိုဉ်တခ်ီကမ့်1၀ဲဖိဉ်ကွာ်ထီးကွာ်မ့ာ်အဘဉ်ပူးမှာ်တမှာ် ဘဉ်ဘုဉ်ဆါဓါမ့တမ့်ာသးဓါ, နှါထံဉ်သုဉ်လဉ်ဝဲအုံးအ

န်လဉ်- နှါလ့ဉ်ကွဂ်မဲ့အ့ဉ်ဘူးဝဲဒီးကွဂ်ဝဲထဲလာအတာ်က ဆံဉ်ဘဉ် အီးခဉ်ဘဉ် အီးဟဲဘဉ် အီးဟီဘဉ် အီးတခါခါ န့ဉ်လီး.

မှမ့်၊သဉ်မီကျူးအလဉ်နှဉ်ကဆံဉ်ဘဉ်အီးဒီးကအ့မဲအ့ခီ ဟ် အမ်ာ် ကုံးကို ကုံးလဲ့ သတ္း ဒီး အဝဲ နှဉ် ပူး ၈ စ္စ္က်ာ ကိုး ကသံ့ဉ်ညါထွဲလာတၢ်ဝဲန္ဉ်ဒီအဆံဉ်န္ဉ်လီး

မှမှါပျာစဲအဲ့ ဉိဖိတခ်ိကမာဘျဲးသဲ့ ဉိလဉ်ကဖြိုဉ်ယာဝိဒီးအစု ဖြို့ခ်လာရီဘာဉ်ကကၤဘာအသးဝံးကသူဝဲ(Lab)တၢ်ဖိ, ကတလုံးကမာဘျုံးဝဲကပြုံဝဲနီးကထူးထိခြက္ခ်ာဝဲနာထံ လာအထုးထီဉ်ဝဲတဖဉ်အလွှဲ်္ဂအဖီခ်ိဉ်ဒီးကဆာတာ်ဝဲလာ အမ့်ၫဝဲပင်္ဂယုဂ်(Amino Acid)အကလုဂ်(၂၀)အကျါတ ခါခါန္2်လီး.

တၢ်လၢသဉ်မီကျူးအလဉ်နူးထုးထီဉ်ဝဲ(Acarbic Acid)အ ယိဆံဉ်ဝဲဒဉ်နှဉ်လီး. ပမ္မါကွာ်တာမကွာ်အဆာခံခါလာဉ် အံးလီးပလိ5်လိ5်အသႏန္5်လီး.

နါလ္ဦနဉ်ပလ္ဦဘဉ်ဝဲပသ္ဦညါလာအဆံဦခ်ီဖိုမ်ာ်ကံး နါကီး, ဒီးနါဖီဉ်ဟ်ပမ်ာ်မှာ်ကဆုလာအမှါတာ်တလီးပုုံး ဘဉ်နှဉ်လီး. မှမ့်္ဂလာတာ်ထုးထိဉ်အီးလာ(Bio chemistry ူးနှဉ်တၢိမ်ာ်ကီးမိုာ်ကဲ့တအို်ခဲ့ဘဉ်. အိုခိုနေတာ် ကွာ် အလွှာ် ဒီးအတ ယာ်က မာအသး ဒီလဲ ဉိန္ ဉိကွာ် ဝဲဒဉ် လာအကိုးဝဲလ၊ (Carbon side-Chain)မ္တာမ့် (Carbon Bodies)တဖဉ်နှဉ်လီး.

(Carbon side-Chain)မှ1်ဝတါဒီးတ1်လဉ်အထုးအစီအ ခဉ်အိဉ်ပွဲ၊ထးဘူးလိဉ်အသးအနိ(COOH)အသိတဖဉ် န္ဉ်လီး. အယိတ်သူတ်ဘြာ်ထူလုံးခံခါအုံးပကစ်းလာ အဘူးအိဉ်န္ဉ်အဘူးကအိဉ်ခံခါလာဝ်လီး.

<u>ತ್ತಾರಿಯ ನ್ರಮಿಯ ನ್ರಮ ನಿರ್ಮಾ</u>

ပူသျဉ်ကဲ့သးပျ်မလဉ်ထါစီးဝဲဒဉ်,(ဝောဂ်ီဗုဉ်သီသူတင်္ဂ လာများ, တီနိုဒီနိရုံးခံးကဟန်မျာ အယိပသ္နန်ညါဘန်ခီ ဖြိုလာထါပူးလုံးလုံးဟီဉ်ခ်ိဉ်အုံးဖျာဉ်ဝဲနှဉ့်ခလီး ပူးထူ လံးဖိထံဉ်လာဟီဉ်ခိဉ်အုံးရုံးဝဲနော်န်သိုးနီးကဟဉ်ရာအ ယိနာ်ဝဲလာဟီဉ်ခိဉ်အံးဖျာဉ်လီး.

ဘဉ်ဆဉ်ပျစဲအ့ဉ်ဖိတဖဉ်တဲ့အါပိဉ်အါတာ်လာဟီဉ်ခိဉ် အံးနှဉ်ဘံဉ်ဝဲတု၊ဒဉ်လဉ်ချဉ်လီဒ၊ဘဉ်ပတှာ်ကွံာ်အတါ ကတိၤလာဟီဉ်ခိဉ်ဖျဉ်နှဉ်လီး.မ့မ့ာ်ပူးထူလံးဖိနာ်ဝဲလာ ထါနီးတတဲ့အါပိဉ်အါလိဉ်အသူးဘဉ်လီး.

ဟီဉ်ခ်ိဉ်ကိၢ်သွားထီဉ်နှဉ်ပု၊သးပျ်စံးဝဲပအီဉ်ဒ့ဉ်ပကတီ၊ လ္, ပအီဉ်ညဉ်ပကတီးကွံ့အခ်ီပညီမ့်္ခပဏီဉ်တာ်နှဉ်ပ ကဘဉ်ကတီးအလီၫအိဉ်လီၫဆိုးလီၤ.

ပအိုဉ်တု၊ပတဘဉ်ရဲ့လ၊ဘျဉ်အသိုးနှဉ်လီး. ပူးတနီးစံး ဝဲပအီဉ်ညဉ်ထိဘိပထံဉ်ကွံနီးပအီဉ်ဒ့ဉ်ထိဘိပတထံဉ် လ့ဘဉ်မှ်္ဂပအိဉ်လာတာ်ပားခိဉ်အဃိလီး. ထဲနဉ်ပူလာ အလှဲအို််ကတီးဝဲသုလီး.

အနှိုနှိုတခ်ီတမ့်၊ဘဉ်မှါဒဉ်ပအီဉ်တာ်နှုံပကဘဉ်က တီးအီး,သုတမၤလီးတူာ်အစားတစ္နားနှဉ်လီး. ပမ္နါကျွာ်ထံ က ဒါကာ့၊ ပူ၊ သူဉ်ကဲ့ သား ပုၢ်လာ ပူ။ တဖဉ်နှဉ်ဝဲ ဧဉ်ဆဉ်ဖိ ကိၢိဖိအကလှာ်ကလှာ်တဖဉ်လ၊ပူးသုတမ၊ဆါအီးသုတ မာသံအီးတစ္၊လီးတ်၊ နဉ်တ်၊ ထုဝဲနှဉ်အိဉ်တ္၊်လံအနံဉ် လာအကယာတဖဉ်လံနှဉ်လီး.

အံဉ်အလုံအိဉ်ထဲလဉ်နီးအလွုံလ၊အလဉ်ပျက်စ့၊အိဉ် တာ်တအီဉ်ဝဲနဉ်ဆဉ်ဖိကို၊ဖိတာ်မူကလှာ်အံးမှု၊နေ်တာ် အဲခ်ိန်းဟ်အချံအစာနှဉ်လီး. အနိ-တၤနိခ်္ခ,ကဆိ,တဖဉ် တာ်တြီးထီးလာထူလာပျား, ကယူးပျာ်, ထိဉ်ကီးဒီးအရာ အ၈ာတဖဉ်အါမႈနှဉ်လီး စိုးလာညါတခ်ိနမှါမလံဘဉ် တာ်ဝဲအံးနှဉ်မှာ်နမာသံဘဉ်ဘုမှာ်ဘုဖိကစာ်, သူဉ်ပျာဝဉ် ပျ်အကစန်္ခြာလီးတြာဆဉ်ဆဉ်ဖိကိုပိတကလှာ်အုံးမှု တာ်လာအတစ္စ္စ္အတပ္သိုးအယိန္ မ့ာ်မွာအီဦ အီးဒီးကလီး တူာ်ခဲလာဂ်ကနားကဲထို၌တင်္ဂကီတစ်လာတစ်အီ၌ဘူးစမ္နါ စ္၊, နူ့ဆာဉ်အရိါမှါစု၊တဖဉ်နှဉ်လီ၊.

ပုံအို၌ဝဲတနီးလာအစီးပျုံစီးတြီးဝဲနေပုံးလာအတြိတ်တ ဖဉ်ဒီးစုံးစလာအနှာ်ကမဉ်တစ်တမ်္ခတါလာအအွဉ်ဒီးအခ်ီ ပညီဘဉ်လီး ဘဉ်ဆဉ်ပူလာအသံ့ဉ်ညါလီးတံန်ဝတဖဉ် မှ1ဝဲပုၤလာအအဲ့ဉ်ဝတ1်သိဉ်တ1်သီဒီးလူးပိဉ်ထွဲထိဉ်ဝဲအ ခံနှဉ်လီး. တာ်သူ့ဉ်ညါထူလုံးဝဲအုံးပူးအါရာကဟ်အီးလုံ ယဉ်နီးပျာစ်အူဉ်ဖိနဉ်လ်ဉ်လီး.

ဘဉ်ဆဉ်ပူးကွံဉ်လ၊အနံဉ်တဆံတဖဉ်ဧိးလီး.ပုၤစဲအ့ဉ်ဖိ လာအမလိုဘဉ်ဆဉ်ဖိက်ိုဖိတဖဉ်ဘဉ်ကို်ဘဉ်စီးထိုဉ် က္နာဝဲလ၊တၢ်မှုအကလှာ်ကလီးမၢိဳးနးအိုဉ်ထီဉ်ဝဲတာ်က ရာကရိတခါလာအဟ်ယှာ်နီးပူစဲအူဉ်ဖိလာက်ိုက်ိုးဘူဉ် ဒဲး ယဉ် ယဉ် လီး. တာ် က ရာ က ရိ ဝဲ နှဉ် ကိုး နှုံ ဝဲ အ မံး လာ(IUCN)လာအတြံဝဲနော်ဆန်ဖိကို ်ဖိလာပုာသုတမာသံ မာဆါအီး, ကူလဲဉ်မာကာအီးဘဉ်န့ဉ်လီး.

ဘဉ်ဆဉ်တၢ်မှုကလှာ်တဖဉ်အံးပဉ်ဃှာ်ဝဲအဒိဉ်ကတၢါ တာနိုင်ကဆီ, တယူပျ်, ထိုင်ကိုးနီးတာ်လာပူသူမျ် နဉ်ဝဲအကျါအါမးနှဉ်လီး.

မှမှါ နဲ့ နဲ့ ဒီးပျစဲ အဲ့ ဉိဖိတဖဉ်ဘဉ်မနာ အ နဉ်ဝဲတာ်မာသံ မးဟးစီးတာ်မံးလာ်တဖဉ်အံးလဲဉ်. တာ်ကရာကရိလာအ နေးအို ခိုထိနှို ဝဲအီးနှုန်လက်ဝဲနေ စုံ အါအါရီဂိရီဂိဘန်ဆန်မှ မှ်ၫပုၤသးပျံလာပျာမှာ်တာ်မၤလိ>်ပိ>်ထွဲလိၤလိၤဖိတခါဒီး တလက်ဘူဉ်လက်စုးထဲနှဉ်ညါဘဉ်. လာတာ်အီးအယိပ သ့ဉ်ညါထီဉ်စ့ၢ်ကီးပှာထူလံးဖိအစဲအ့ဉ်အတၢ်ကဲဘျူး လ၊ပူးဘဉ်ကွၢ်လိက္မ္ပာအီးလ၊ခါခဲအံးနှဉ်လီး.

င်္ခြမျာတရိမှုခြင့်ကလုံးသင့်ခြင့်ကော်များတို့သုံးတိုင်

ပူသးပျစ်းဝဲတာ်စူးတဘဉ်ယီးတသံ့အခ်ဳပညီမှာ်တာ်စူး တာ်ကိုာ်တစူးလာအကတီးဘဉ်ဘဉ်အယိလီး တာ်စူးတ ဘဉ်ယီးတသံအံးတာ်ကွာ်နိုဉ်ကွာ်ဃါဝဲဒဉ်လာပျာလာအမှာ် ဆဉ်ဖိကိၢိဖိအလွှဲ၊သူဉ်သဉ်ဝဉ်သဉ်သူဉ်ဖီဝဉ်ဖီတဖဉ်အ တာ်လီးဆီန္ဉ်လီး.

တာ်ထံဉ်ဆိက္ခါဆိတာ်အိဉ်သးအံးဒိကနဉ်စ့ာ်ကီးဝဲလာ ဆဉ်ဖိကိၢိဖိပူးတဖဉ်နှဉ်လီး တာ်သံ့ဉ်တဖဉ်အားမှာ်ဝဲက ညီထူလံးဖိအတာ်သူဉ်ညါနီးမှာ်စွာ်ကီးစဲအူဉ်အတာ်သူဉ် ညါဖဲလ၊ပတပာ်သူဉ်ဟ်သးဘဉ်နှဉ်လီး တင်္၊သူဉ်ညါထူ လံုလာတာ်ကွာ်တာ်အို့ သီးမှာ်စုံးတာ်ကွာ်တာ်လာတာ်ကဟဲ မၤအသးဆူညါတကပၤမ့ၢ်စုံးမ့ာ်တာ်သူတာ်ဘဉ်လီးဆီလၢ အကါဒိုဉ်ဝဲဒဉ်ဒိုဉ်မႈနှဉ်လီး.

ကညီသူဉ်ဘီဉ်သးစၤ်လၢခံတစိၤအံးကြားမၤလိသ့က္၊အ သးလၢတသံ့ဉ်ညါပီညါထူလံၤဝဲန္ဉ်ာတဖဉ်ကိုး၈ၤဒဲးနှဉ် လီး. မှာ်အစုံးန်လဲဉ်တာ်သူ့ဉ်ညါန်အားတကလှာ်အားခ်ီဖို လၢပက္ဂ်ကဟ်က္ပံဉ်အီးအယိပတၢ်လီးမ်ာက္ပံဉ်နှုံပျဘူး ကလာ်လံလီးပမ့်၊အဲ့ခ်ိန်းကဲထိခ်ုပျာကူခ်ဘခ်ကူခ်သ့ န္ဉ်အကါဒိဉ်ကတာ်လ၊ပကြားသ္ဉ်ညါစဲအ္ဉ်လ၊မုၢိမဆါ တန်းအံးဒီးခါလ၊အပူးကွဲဉ်ဒီးခါလ၊အကဟဲန္ဉ်လိုး.

లక్రెఫ్ కెఫ్ స్టాంక్స్ (Global Warming)

လ၊ၦၢစဲအခုခိဖိအတာ်ထံဉ်နှဉ်အိဉ်ဒဉ်ထဲဟိဉ်ခိဉ်အံးကို၊ သွားထိဉ်လီး ဟိဉ်ခိဉ်အံးချဉ်လီးနှဉ်တာ်တဲ့ဖျစ့်၊ကီးအစုံ၊ အါအါဘဉ် စဲလ၊ၦးသးၦာ်စံးဝဲထါဒ်အံး(အီဒီနီဒီမုံဒီး ခုဉ်နှင်္ဒထဲလေးတင်္ခြီးခဲ့သေီးကလေး) အခိပညီမှာ်တာ်မှာ်ကိုာ် နှာ်မှာ်အဆာကတိာ်မှာ်တူးယီးလံနှာ်တာခုဉ်နှာ်ထံကဟဲဝဲ လီး

တာ်ခုဉ်နှုံထံဝဲအားမှာ်ဟဲတုာယီးတဘိုယီနှဉ်ကဟဲဒီးတာ် စူးထံကလုံးသိဉ်ရီးတဖဉ်နှဉ်လီး.

အဝဲနှဉ်အဆာကတိါသူဉ်ကလီးလိကဖူးစ့ါကီးနှဉ်လီး တာသဲ့ဉ်ညါဝဲအံးလီးလိာ်အသးဒီးပှာစဲအှဉ်ဖိစံးဝဲလာ လီဖူးတာ်နှဉ်ဟဲကဲထိဉ်အသးလာတာ်ချဉ်ကတာါဒီးတာ် ကိုာ်ကတာါဒီလိာ်အသးနှဉ်လီး မ့မ့ါဒ်နှဉ်ဒီးတာ်လာပှာ ယုသဲ့ဉ်ညါ အီးလာစဲအှဉ်အတာ်သဲ့ဉ်ညါတဖဉ်အံးတာ် သဲ့ဉ်ညါတဲ့၊ အီးလာလုုံလာထါလာခံစားပျားလံးလံးနှဉ် လီး

ဟီဉ်ခိဉ်ကို၊သွားထီဉ်ဝဲအံးပှာစဲအူဉ်ဖိတဖဉ်ထံဉ်ဝဲလာက လံးကပြိုင်တာသဝံသဝါစုံးဖိကဟဉ်အသဝံအါထီဉ်ဝဲနီး မာကို၊သွားထီဉ်ဝဲဟီဉ်ခိဉ်နှဉ်လီး. ပှာထူလံးဖိတဖဉ်စ့ါ ကီးတုုလ်႒်ဝဲနော်နှဉ်လီးဘဉ်ဆဉ်တာလာအတဲအါထီဉ်ဝဲ တစ်းန်အံးဟီဉ်ခိဉ်အံးလာညါနှဉ်အိဉ်နော်ထဲမဲးနီးလာ၊လာ အကိုးဝဲလျဉ်မဲးနီးဝဉ်မ်းနှဉ်လီးဘန်ဆဉ်လူဉ်မဲးနီးဝဉ် မဲးနှဉ်မှုဂ်ဝဲလာ၊နီးမဲးတဖဉ်နှဉ်လီး.

မ့်္ဂလာဟီဉ်ခ်ိဉ်အံးအီဉ်ဒ်အံးအယိဟီဉ်ခ်ိဉ်စဲနှဉ်ကိုသွား ဒီဉ်မးဒီးကို်ဝဲလာကလီဒီးကလဲးအကို်နှဉ်လီး. ဟီဉ် ခိဉ်အံးဒီးနှုံဘဉ်တာ်ကပီးလာမုံအကိဉ်လိဉ်လာအမှါဝဲ လာ၊မှဉ်ထးဆါအကိဉ်လိဉ်နှဉ်လီး.ပွာစဲအ္ဉ်ဖိတခီကီးဝဲ လာ (Helium) အကိဉ်လိဉ်နှဉ်လီး.

ဘဉ် ဆဉ် ဟိဉ် ခိဉ် ကို၊ သွားထိဉ် ဝဲ အံး ပှာ ထု လံး ဖိ အ တာ် ထံဉ်တခ်ီ အ တာ်သ့ဉ် ညါ တခ်ီ နဉ် ဝဲ လ၊ ဟိဉ် ခိဉ် ကို၊ သွား ထိဉ်အံးတမ့်၊ ထဲတာ်မဲ တာ်မါ တမုတ တလီးစှာ, တာ်သဝံ သပြိုာ်အါ အယိ ဘဉ်မ့မှ်၊ တခ်မှ ၊ စွာ် ကီးမုံ၊ နှဉ် အမဲာ်သဉ် အိဉ်နီးအကို၊ နိုင်ကို၊ ဆံးအတဝီတဖဉ်လီး.

မှာ်တရုံးမှာ်ဘဉ်လာမှာ်ကိုာ်ဒီဉ် အကဝီးနှဉ်မှာ်ကိုာ်လီးဆိ ဒီဉ်ဝဲဒီးမှာ်ဘဉ်လာအခုဉ်တခ်ီနှဉ်ခုဉ်ဒီဉ်ဝဲလီး. လာတာ် နှဉ်အယိတာ်ကိုာ်တာခုဉ်နှဉ်ဟဲစွာ်ကီးဝဲလာမှာ်အအိဉ်နှဉ် လီး.

အဝဲအံးမှါပျာထူလံးဖိအတာ်ထံဉ်နှဉ်လီး တာ်ဝဲအံးတဖဉ် မှာ်ပျာစဲအူဉ်ဖိတဖဉ်မကျော်ဝဲမှာအမ်ာသဉ်စွာကီးခါ

မှာမ်းကျွာ်ဘဉ်ဖူးဝဲတခ်ီအတာ်အစာကဟဲထိဉ်န်လဲဉ်နီးမှာ် တမးကျွာ်ဘဉ်ဖူးဝဲတခ်ီအကဘဉ်မးကျွာ်ကူးဝဲနှဉ်မှာ်အ လီါအိဉ်စ့ာ်ကီးလာခါလာကဟဲဆူညါအတိာ်ပူးန်သီးပူးထူ လုံးဖိအတာ်သူဉ်ညါထူလုံးလာစဲအူဉ်တကပဏျပါထိဉ် ကူးလာအတိတကပန္ခင်္သလီး

ပှာစဲအုဉ်အတာ်သူဉ်ညါင်းပှာထူလုံးဖိအတာ်သူဉ်ညါအ ကိုအဂၤအိဉ်င်းဝဲတဘျုးမုံးလာအလီးက်လိာ်အသးနှဉ် လီး

တာ်သူဉ်ညါ(၂)ခါလာဉ်အီးမာသကိုးတာ်သူလာတာ်ကတဲဉ် ကတီးဒီးတာ်မာဂုံးထီဉ်ဟိဉ်ခိဉ်လာပအိဉ်တဈာဉ်အီးနှဉ် လီး

Are There Similarities Between Indigenous Knowledge and Modern Scientific Knowledge?

It is thought the modern science books, based on recent scientific research with scientific language, is the only way of understanding science; but Indigenous People also have and use their own scientific methods and language for centuries. No-one can survive without having some understanding of scientific processes and languages, but not necessarily modern science. People have developed and lived for generations before modern science started to influence the world.

Indigenous People's understanding of science has developed through decades of knowledge which has been passed down through generations. As a result they believe their process of gaining scientific knowledge and understanding is more beneficial to their people than modern science. Indigenous People don't have laboratories; they develop their understanding of scientific processes through hands-on experience, including using their 5 senses; taste, smell, touch, see and hear.

Using the 5 senses.

Of the 5 senses, taste was originally used to discover if food was sour, bitter, sweet, spicy, bland or salty. As the knowledge and methods were passed through the generations, their use and understanding has developed, resulting in additional categories of taste being discovered. This is one example of how using organic chemistry and biochemistry can expand the range of categories within a subject. Modern scientists are expanding the way they use senses to develop their understanding of different processes, but have forgotten to use their original sense. For example, when the Indigenous People want to test the tamarind leaf for its uses, they use taste, sight and touch. After they feel it they discover it makes their skin itchy, hot and painful. They observe the effects of tamarind on their skin and they taste the leaf, they discover it is sour and will use it when a sour taste is needed. Modern scientist, wearing protective clothes and gloves, will break the tamarind leaf down, take the liquid from it and mix it with a variety of chemicals. They know the leaf contains 20 acids, including Amino acid. They discover it tastes sour because the leaf containing Arcarbic acid

There are some similarities between the two methods, each showing tamarind is sour and not poisonous, but the methods are very different. If Modern scientists experiment in their laboratories they will not identify the taste of anything, just its' appearance, colour and shape; but they will be able to identify its properties, carbon side chains or carbon bodies.

The Earth is round

There is an ancient Indigenous poem which says 'Now and for the future we should use the methods our Grandfathers used. The earth is rolling like a big wheel.' Traditional knowledge is passed through generations in many forms including poems; these are the basis of their beliefs and understanding. They therefore Indigenous People knew the earth was spherical, like a ball, even when modern scientists decided it was flat. When Colarberg stopped debating the earth was round, as noone would believe him, Indigenous People continued to believe in their poem and would not be swayed by others opinions.

The Balance of life and death

In ancient times Indigenous people believed if they ate frogs they needed to take care of the rocks, if they ate fish they had to take care of the water. If they didn't take

care of the rocks and water the environment around them would change and animals would die. They want to protect the environment and animals around them, such as Rhinoceros, Elephant, Gibbon and Pelicans, so they will be around for generations to come. They believe, being traditionally Animists, if the animals are killed your spirit will die causing problems for your family and community.

For many generations Indigenous People have looked after the animals around them based on this theory and belief, ensuring the animals and environment thrived. But many people disagree with this understanding. Over the years, people have used their beliefs and ideas in collaboration with scientific knowledge to develop ways to better protect the animals and environment.

People who studied science and the protection of animals, over 10 years ago, now realise there are not enough animals on the planet. An organisation called IUCN was started to prevent the extinction of animals, such as Rhinoceros, Elephant, Gibbon and Pelicans within their environment. Indigenous People also protect these animals, but in contrast to the NGO's, they do not need funding as it has become integrated into their daily lives. Both Indigenous and scientific knowledge needs to be used in unison to ensure the best opportunities for animals and people to continue existing together.

Global Warming

Indigenous People believe rain and hot weather have their own seasons, but since the beginning of the 21st century it rains not only in the rainy season but during the hot season, and there is hot weather throughout the year. In the past they were able to tell which season it was by looking at the birds, flowers, plants and by listening to the animals' sounds, but now it has changed. They knew these changes were going to occur through traditional knowledge and ideas told to them by their Elders. It is important to use both Indigenous and scientific knowledge for the future and not forget Indigenous methods, if more people want to become scientifically educated.

There is a poem in Indigenous Communities saying 'Hotter than the sun and cooler than ice, coming through air will be water.' It describes how after the temperature increases, it becomes cooler and rain will fall from the sky. The rain will increase in intensity, bring thunder and hail. Indigenous scientists say the earths temperature is changing because the hot and cold aren't equal, creating an imbalance in the temperatures. Before the modern scientists began testing and creating theories about the weather and Global warming, the Indigenous People recognised what was happening around them.

Both Indigenous People and modern scientists agree Carbon dioxide emissions from factories, machines and industries are effecting global warming. Indigenous People believe a long time ago the earth was just sand and stone, but as the temperature rose it brought winds and storms. The earth gets its energy from the sun, which Indigenous People call La May Ta.

Indigenous People believe global warming is not just caused by the emission of CO² but by people not taking responsibility for their own environment. An effect of global warming is the change in the suns temperature, affecting the temperature of the surface of the earth. It is unsure whether scientists have tested this theory yet but in order to sustain life Indigenous knowledge and scientific methods need to be used collaboratively.

There are many similarities between Indigenous and scientific knowledge, both are working towards sustaining and improving our world.

တ^{ရိ}သမံထံဓာသနှ႑ဉ် Interview

နှိုဖီသီသီအဂ္ဂါဖုဉ်ကိ႒်

နှီးဖီသီသီအိဉ်ဖျဲဉ်ထီဉ်ဖဲ၁၉၈၃နံဉ်ဖဲတ၊အိဉ်ဒ၊သဝီ, တ္ မုၢ်ဒ၊ကရု, လူသီကိုဆဉ်, မုဉ်တြိုကိုရ်၌နှဉ်လီ၊

အဝဲ ဖို ထိဉ်အတီး (၁၀) စဲသင်္ခါ အသင်စံ ၂၀၀၃ – ၂၀၀၄ တာ် သိဉ်လိနံဉ် ဂံးနာ်လီးသိဉ်လိ စား တာ် စဲသင်္ခါ အတီး ထီကို (စဲ နှဉ်အခါ) ခံနံဉ် နှဉ်လီး စဲ ၂၀၀၅ – ၂၀၀၆ တာ် သိဉ်လိ နံဉ် နှဉ်အဝဲဒီးနှုံးဘဉ်တာ်ခွဲးတာ်ယာ်လာကထိဉ်ဘဉ်ကညီကိုသ ရဉ်တာ်သိဉ်လိခ်ိလ္ဉ်ကိုနှဉ်လီး

အဝဲ မလိ က ဇီးတာ်(၂) နှံဉ်စဲ ကညီ ကို သ ရဉ်တာ်သိဉ် လိခိ လှဉ်ကို ဝံးကူးသိဉ်လိက ေါက္၊ က ဇီးတာ် အလိၢလိၢစဲသ ေါ ေ ၁ – ၇ တီး ဟီဉ် ခိဉ် ဂ်ီး ဇီးတာ် ဇွးသ ရဉ် မှဉ် တ ဂၤ အ သီး နှဉ် လီး

သံကွ၊ နေမှ၊တုံလဲကိုသရဉ်တဂလာချုံးနထိဉ်ကညီကို သရဉ်တါသိဉ်လိခ်ီလှဉ်ကို အယိနထိဉ်သတြီးယုံးနှုံပုံန တါသိဉ်လိတချုံးနထိဉ်ခ်ီလှဉ်ကို ဇီးထိဉ်ကို ဝံးအလို၊ ခံအ တာလီးဆီအိဉ်န်လဉ်နှဉ်တကု၊

စံးဆာ- တချုံးယထိဉ်းကညီကိုသရဉ်တာသိဉ်လိခီလှဉ် ကိုဘဉ်နဉ်ယသိဉ်လိနါစီးတာနဉ်ယစံးသုလီး အဂုံဒ်အား ယတသဉ်ညါနာ် ဟါ ဝဲ လာကို ဖိနှဉ်အိဉ်ဝဲ နော်ပွဲ၊ ကလုာ်နှဉ် ဘဉ် တုံးမှာ ယမာလိ ဘဉ်ပှာကို ဖိအဂုံ စဲ ကညီကိုသရဉ် တာသိဉ်လိခီလှဉ်ကို နှဉ်ယသှဉ်ညါဘဉ်လာပုံးကို ဖိနှဉ်အိဉ် ဝဲနော်(၄)ကလုာ်လာအမှာ (၁)ပှာ ဈာ်တလဉ်ဖိ (၂)ပှာ မာထွဲ တာဖိ (၃)ပုံးမိဉ်တာဖြိ (၄)ပုံးလီးတာ ဖိနှဉ်လီး အင်္ဂလာမယ တသုံး ညါစုံးကီးတာ ကတီးဝဲ တာ သိဉ်လိအ ရဉ်အကျား ဒီ လဉ်နေ လဉ်နှဉ်ဘဉ် လာညါ နှဉ်ယသုံး ညါနော်လာယက ဘဉ်နှင်လီးသိန်လိတ်လာအဆာကတိုးမတလဉ်နီးကဘဉ် သိန် လိလ်စဲ လဉ်တ ဆာလဲဉ်ဘဉ်ဆင်္ဂယာတည်ခိုင်ကာသဉ် သိန်ာလိုလာစ်သိန်လိနှဉ်ဘဉ် ယတသုံးညါစုံကီးကိုဖိတ ဂဏမာလိန်းတာကြဲထဲလဲဦးတာသမံသမီးကွက်ကုံးအိုဖိုတ ကဏမာလိနှာ်တာထဲလဲခိုးတာသမံသမီးကွက်ကုံးအိုဖိုကီး

သံကွ်၊ – လာနတာ်သိဉ်လိအပူးတာ်ကိတာ်ခဲအနိဉ်ကတာ်မ နူးတဖဉ်လာနုဘဉ်ကွာ်ဆာဉ်မဲဉ်ဘဉ်နှဉ်လဉ်

စံးဆာ – ဆာကတို်ခဲ့ဆံးလိာမိါ ပြုလာယသိဉ်လို အီးနှဉ်ယ တနား အီး လီး တံ၊ လီး ဆဲး ဘဉ်. ယ ကဲ ယဲ တ ၊ ဇူး သ ရဉ် ဘဉ်ဆဉ်ယနာ် တ ဟါ အီးခဲလာဂ်ဘဉ်. ကိုသရဉ်အ ဂ က ဖခု် စုံးကီးယသံ ကွာ် အီး ဘဉ်ဆဉ် မာ စား ဧဉ် ယာ လာ အ မာ ဝဲ ဘဉ် တ ဖဉ်းလီး. တ ၊ ဇူး အီဉ် ဧံးဝဲတ နီး လာပဝဲ သ ရဉ်တ ဖဉ်ပ ယု အ စာတ ဘဉ်ဘဉ် နှဉ်လီး.

သံကွ၊- ယသ္ဉ်ညါလာနဖိုထိဉ်အတီး (၁၀)လာအမႈဂ္ ဝဲကိုနှဉ်လီး လီး တော်ကီတော်ခဲ့န်လဲဉ်တမီးလာနှသိဉ်လိက္ခါကာဟု သံကွ၊- နှင့် (၅-၇)တီးအတစ္ခ်ေးတဘဉ်ဘဉ်နှဉ်လဲဉ်း စဲနနီးဆံးင်း

စံးဆာ- တာမြာအသူတခ်ိန်ဆုံး, လာညါဝပမာလိဘဉ်ကို သူလုံးအလံာ်မိုးပြုလာအလိုလုံးတကသျဉ်လီး. မှမ့်ခြဲဆုံး တခ်ီပဘဉ်သိဉ်လိကုံးကိုဖိလာလံာမ်းပြာအသီတကသုဉ်အ ယိပထဲဉ်ဘဉ်တာကြတာခြဲလာတာဂုံးဆုံးအဖိခ်ိဉ်နှဉ်လီး.

သံကွာ်– လာနတာ်သိဉ်လိအပူးတာ်လဲးထီဉ်လဲးထီအိဉ်ဝဲမ နူးတမ်းလာနဂိၢိန္ဉ်လဲဉ်.

စံးဆာ- တဂ်လဲ၊ ထီဉိလဲ၊ ထီ ဒုအိဉိဝဲ အေါမးလီ၊. ယမ့်၊ ဘဉ် ဟုဉ်အဒိ, လာညါနှဉ်ယတကတိုးတင်္ဂ ကို ဖိမ်းပန်္ခဘဉ်နီးတရ လိာသးဘူးဘူးတ်ုတ်၊ နီးပုံးကိုဖိ, ကို ဖိမ်းပင်္နော့ဘဉ်. မ့မ့်၊ ခဲအားတခ်ီယသဲ့ ဉ်ညါလာယကြားမာဘူးလိာသးနီးကိုဖိ, ကိုဖိ မိဂ်ပါနီးပှာတစာနှဉ်လီ၊. ပှာကို ဖိတင်္ကမေးလာဉ်မှာ်တဘဉ်နှဉ် လာညါယဆို ကမိဉ် ဧဉ်လာမဟုဉ်တာ်မာကာဉ်ကျုနီးအတ မားလော်ဘဉ်. ယတသဲ့ ဉ်ညါနာ်ပော်လာယဘဉ် ယုသဲ့ ဉ်ညါမာ လိနာ်ပော်ပှာကို ဖိတင်္ကဘဉ်မနား အယိလာအမာလော်တဘဉ် လဲဉ်နှဉ်ဘဉ်.

သံကွ၊် လာတာ်သိဉ်လိအပူတာ်မနာတမ်းလာအကဲထိဉ် တာဘဉ်ယိဉ်လာနဂ်ိုနှဉ်လဉ်

စံးဆာ– ယတ်၊ ဘဉ်ယိဉ်အိုဉ်ဝဲ လာလာ်တဘ္ဦလာပသိဉ်လိ အီးနှဉ်ခ်ီ ဖိုပတနားလာ်လာပသိဉ်လိအီးတဘ္ဦဘုံးဘုုံးဘိုး ဘိုုးဘဉ်အယိပျာကိုဖိတဖဉ်အဖိုထိဉ်ဉ်လာအတလာပွဲးနီး ကံစီတာ်သူတာ် ဘဉ် ဘဉ်နှဉ်လီး

သံကွာ်– လ၊နတာ်သိဉ်လိအပူးတာ်တာတာ် နီးနှာအနိဉ်က တားမှာ်ဝဲမနှာလဉ်း

စံးဆာ လာယတ်သိဉ်လိအပူးတ်တာတါနီးယာအနိဉ်က တက်မှာ်ဝဲတာ်ရု နီးကို ဖိလာအနူးက္ဦနက်က္၌တဖဉ်နှဉ်လီး ထိဘိယဆိကမိဉ်တာ်အကျိုအကျဲလာယကဘဉ်ထိဉ်လီးနှာ် ပုံးကို ဖိန်နှဉ်တဖဉ်နှဉ်အခိဉ်န်လဲဉ်နှဉ်လီး ပုံးသုံ့ဉ်တဖဉ် အံးမာအသမူအသက်းနီးပုံးထုံစဉ်မာဝဲးလာအသားနှဉ်နံသီး နီးအီးအယိအသားဟိနော်လာကမာထုံစဉ်မာဝဲးအတာမာနှဉ် လီး. ကို ဖိမိုးပါစုံးကီးအားလီးမုနေါဆုပဝဲကိုသရဉ်, သရဉ် မှဉ်တဖဉ်အစုပူးခဲလက်လီး.

သံကွ်ာ - မှ ် နေ့ ်သာပျာကို ဖိမို ပါတဖဉ် မေလိဘဉ်လံကို ဖိ မိုပါ အတာပြာ ယှာ်မေသကိုးတာ လာတာကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ အ တက္ခိဉ်ပူနေ့ ဉ်လံ ဓါး

စံးဆာ- စဲပရသဝိ,တဂ်လိဂ်ဟိဉ်ကဝီးအဘူးအတ်ာ်နယတ သှဉ်ညါထွဲလာကိုဖိမိဂ်ပါတဖဉ်မလိဘဉ်လံကိုဖိမိဂ်ပါအ တာပဉ်ယုာ်မာသက်းတာ်လာတာကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သအတက္ဂိဉ် ငံးဘဉ်- ဘဉ်သှဉ်သုဉ်ဆူမဲာညါနပျာက ဟဲဟုဉ်အီးတာ သိဉ်လိစုံခါသာဉ်-

သံကွ၊ နတ်မုံးလ်တ်တိတ်သူညါအို်တမံးမံးခါး စံးဆာ ယအဲြဒီးဆဲးမာလိဒီးတ်တန်ဉ်ခံနံဉ်လီး ယတ် ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သူတဒီဉ်တုာ်ခိဉ်ပွဲ၊တဝါဒီးဘဉ်း မှါဝီးဘျိုမး ယကဆဲးသိဉ်လိကူးတာ်နှဉ်လီး

တင်္မာစုံထုံ၍တဲ့ညာဉ်စုံး

ဖါတ်၊ သဉ် မှူးမှု၊ ပူးမာတာ် ဟုံ ဆဖို တဂၤတုးဆာကတို၊ ခဲဆံး ပယုပပိုးဆုံ့ ခြန်းစုံးကတိုးသက်ိဳးပဟာတား နီးအီးဘဉ်ယးတာ် ကျဉ် ဘဉ် ကျဉ် သဲ့ စဲ အ ခဲ နို ဉိ ထိဉ် သီ အ ခါ အ ဂုံ အ ကျိုး နှဉ် လီး. အ ခဲ အို ဉိ ဖြဲ့ ဉိ ထိဉ် လီ အ သ စီ, ယဲး ပက ရုံ့ လူးသီကို၊ ဆဉ်မှာ်တြီးကို၊ ရှဉ်စဲ ၁၉၄၁ နှံ ဉိန့် ဉိလီး. အခံအ ပါသံ သင်္ခေက္တံ အီးစဲ အ သးအို ၁ ခု (၈) နှံ ဉိ နီး ဟ်လီးတဲ့ ကွဲဘ် အ မိုးက ခဲ နီး ဖိ(၄) ဂန္ ဥ ကီး. စဲ အ ပါသံ နှုံး(၂) နှံ ဉိဝံး အ လီး ခံ အ ခဲ နှာ်လီး အို ဉ်ကို တုံး အ ဖြိဆို (၂) တီးနီး ဟားထိဉ် ခဲ ကိုနှာ်လီး.

သံကွာ် နတ်ဘဉ်ယၤနတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့အတာ်လဲးခ်ီဖို ဖဲနနီးဆံးဒံးအခါတဘီမိဉ်.

စံးဆာ စဲယ နိုးဆံးဒံးအခါ ယအဲ့ ခို အေိခို ကို သ ပှာ် တာ၊ လီး. ဘဉ်ဆဉ် နီးတုံးမှု၊ ယပါဟိ လီးတဲ့ စိန် ယဲပှားဝံးအလီ၊ ခံပတါအို ခို မူ နှဉ်ပွဲ၊ နီးတာ ဂဲးလိ ေလးဟာ ဖာဆဉ် အင်္ဂါလီး. ယသးနံ ခိုပြဲ ထိခို လာယဘဉ် အိခ် ကို အဆာကတို၊ နော်လိုယ တထိခို ဘဉ်ကို နီးဘဉ်. ယပါသံနှာ် (၂) နံခိုဝံးအလို၊ ခံယစး

ထီဉ်နှာ်လီးအိုဉ်ဘဉ်ကို (၃)နှံဉ်ဇီးယ ဖြိုထီဉ်စဉ်(၂)တီးနှဉ် လီး

သံကွ၊်- ဖဲနဖိုထိဉ်(၂)တီးဝံအလိၢခံနတအဲဉ်ဒီးဆဲးအိဉ် ကိုလာဘဉ်ခီမေါ

စံးဆာ- ယအဲခ်င်းဆဲးအိခ်ကို ဘဉ်ဆဉ်ယမို ဆျယာဝန်း လာသာခ် အယိယဘဉ်ဟ်တဲ့၊ ကွဲခ်ကို ငီးနှစ်လီး မာ စာယမို၊ လာတာစြဲးခုံးစဲးသို့ခ် နှစ်လီး ပစ်ပသစီနှစ်စနှစ် အခါကို အိခ် တု၊ နော် (၂) တီးလီး နေ မှု၊ အဲခ်င်းဆဲးအိခ်ကို နှစ်နက ဘဉ်လဲ၊ ဆူဖူးဂီးကိုမှတမှု၊ ဖစ်ပူခ်ကို နှစ်လီး လာနကအိခ် ဘဉ်ကိုတနံခ်အင်္ဂါနေဘခ်လဲ၊ စိခ်စ်စု (၁၀၀၀) ကူး, အခါစဲ နှစ်စု (၁၀၀၀) ကူးနှစ်နပူးကဆိနှစ်တင်း ယမို၊ မှော်မှု၊ မှု၊ကခဲအယိစုထဲထဲနှစ်လဲ၊ ယုကဘခ်စဲလခ်

သံကွ်ာ – နတ်ဘဉ်ယၤအခါစဲနအိဉ်ကိုအဆာကတိါ်တီးရး နီးကိုဖိကိုသရဉ်အတါအိဉ်သးတစ်းမိဉ်.

စံးဆာ – ပသဝီနှဉ်မှ1စ်ပုက္ခတါအိဉ်ဖြဉ်အစ္ခတ်မလို, ပ ကိုနှဉ်ဆာကတို၊စဲနှဉ်အခါကို အိဉ်တု၊နေ်(၂)တီးလီး ပှာ ကိုဖိတခီက အိဉ်အဂၤ(၃၀)ဘျဲဉ်မှမှ1သရဉ်တခီအိဉ်နေ် တဂုလို့

သံကွ\(\frac{1}{2}\) ကို ဖိတီးဖိသဉ်တုလာ(၂)တီးအိုဉ်အဂၤ(၃၀)ဘျဲဉ် ဘဉ်ဆဉ်သရဉ်တခီအိုဉ်နေထဲတဂၤအယ်အသိဉ်လိကီဝဲ ဖ်လဉ်

စ်းဆာ- သရဉ်မ့်၊သိဉ်လိပ္ပာတတီးတီးနှဉ်တီးအဂၢတဖဉ် ဟုဉ်ဝဲနော်တာ်မ၊ အနိ, မ့်၊သိဉ်လိပ္၊(၂)တီးနှဉ်ဟုဉ်ဝဲတီး ဖိသဉ်နီးပှ၊(၁)တီးလာတာ်မ၊နှဉ်လီး ပမ၊လိနော်လံာ်လာ တာ်သျဉ်ထိဉ်တဏျဉ်ယီလာတအိဉ်နီးတာ်ရှဉ်ဘဉ်အယိကို သရဉ်ခိးကျွာ်ဝဲပျကိုဖိဖျို, သုဝဲနှဉ်လီး

သံကွ၊ – နဲနသးစ၊ ေးအခါနဘဉ်သးအိဉ်ကို ဘဉ်ဆဉ်နတ အိဉ်ဘဉ်ကို ဘဉ်. မုမှါဆာကတို၊ ခဲ့ဆံးတခ်ဳပျကို ဖိသှဉ်တ ဖဉ်နှဉ်အတာခွဲးတာယာအိဉ်အါထိဉ်. လော်ခ်ဳပ္ဉ်, ၏ဘိ, ထိဉ် ေးဘိတဖဉ်နှဉ် ေးနှုံ ဘဉ်ဝဲကလီလီး. ဘဉ်ဆဉ်ဖိ သဉ်, သးစါစျာကတအဲဉ် ေးယုတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သေ့ဘဉ်တ ခ်ိန္အခ်င္းစံးနဲင်လဲဉ်.

စံးဆာ- ပူးသွာ်တဖဉ်နှဉ်မှု၊ ပူးမေလာ်တာ်ဆာကတို်လီးတော်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သွဲ့အဆာကတို်နကဘဉ်ယုတ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သွဲ့အတာလိဝိန်အါမံးနင်းနှုံ့ ဘဉ်ကလီလီး ထဲခေ့်တာ်တဆုံးတက္ခါလာသရဉ်အင်္ဂိမိပါ ဘဉ်မေဝဲလီး ပဝဲပအိုဉ်ကိုအခါပတထံဉ်ဘဉ်လံာခိပ္နာဝါ စေခဲ့ခါဆာကတို်အံးဘဉ် ပလဲထာနှုံခော်လက်သူဉ်ဘဉ်လာ ထံကိုပူးဝံးပက္လုံးခော်အီးလာလက်ဘိနှင့်လီး

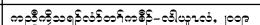
သံကွာ်- ပူးသီး၏ လာအသုံ့ ညါတ်၊ ကျဉ်ဘဉ် ကျဉ်သံ့ အ လု၊်အပူးနီးယုဝဲတဖဉ်တခ်ိန္ အဲဉ်နီးစုံးအဝဲသုဉ်တဖဉ်နိ လု)်

စံးဆာ– သးစါ အဆာကတိါ နှဉ်ကြားဟိလီးယာ်တာဂုဂ်(၃) ထံဉ်လာနဘဉ်လဲးခ်ီဖိုအီးတပတိါဝံးတပတိါဒ်သီးမှါတန်း တာလာတာပုံးကအိဉ်ဒီးအီးနှဉ်လီး. တာ်(၃)ထံဉ်နှဉ်ကမှါဝဲ (၁)တာ် ယုတာ် ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သ့(၂)တာ် ယုတာ် ဖံးတာ် မးဒီး ကျိုဉ်စ္(၃)တာ်ဆီဟံဉ်ဆီယီ နှဉ်လီး. စဲအာံးယအဲဉ်ဒီးစံးအါ ထီဉ်တခါ နှီဉ်ဂ်ာ(၁)ဒီး(၃)နှဉ်ကျဉ်ကျိယုဉ်အီးတဂုး.

သံကွ\်) နဲ နအိဉ်ဘဉ်စဉ်ကို ဈာတီးဘဉ်ဆဉ်နတအိဉ်လ၊ ပူးလို်ခံစ့ါဘဉ်. နကျုံးစားနဲ့င်လဉ်.

စ်းဆာ - ယက်ကြုံးစားယုဖေးနော်လိာလာတာ် ချာလီး ဘဉ် ဆဉ်ပုံးကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သူတကမ္ သူတာဆာကတိာ်(၁)နှဉ်ရံဉ် နှဉ်ပဝဲပဘဉ်သူတာဆာကတိာ်(၅)နှဉ်ရံဉ်(၆)နှဉ်ရံဉ်လာတာ် မေးကကဲထိဉ်အင်္ဂါနှဉ်လီး

သံကွါ - နေမှါပု၊ ဟးဝှးဝီးလ၊ထဲကိါ ဒီးပု၊ ကလှာ်တ၊ဖံးတ၊ မ၊ တ ဂ၊ အ သီးထံ လီ၊ ကိ၊ ပု၊ တ၊ ကျဉ် ဘဉ် ကျဉ် သု အ ပ တိ၊ နှဉ်န ပ လ။်ဘဉ်လ၊ညါ ဒီးခဲ့အားလီ၊ ဆီလိဉ်အသးဒ်လဲဉ်.

17 Karen Teacher Newsletter - July, 2009

စံးဆာ– ဆာကတိါခဲအံးတါကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အပတိါလာထံ လို၊ ကို၊ ပူ၊ နှဉ်ပထိဉ်သတြီး ကူး အီး ဒီးပစိုး အဆာကတို၊ တ သူလာဘဉ် အပတိါဂူးထီဉ်, ထီထီဉ်, လဲးထီဉ်လဲးထီသ ပုံ တာ၊် လီး ဘဉ်ဆဉ် ယ ထံဉ် ဘဉ် တာ၊ လီး သ တြူး အိဉ် ဝဲ လီး. လှုံလျံသကဲးပဝးနီးတာ်ဆုံးတာ်လာနှဉ်လီးမာ်ထိဉ်ဖူး နိဉ်ညါလံ.

သံကွာ်– င်နမ့်၊ ပူးဂဲးလိဘ်လ၊ပူးကလှာ်အင်္ဂါတဂၤအသီးန ထံဉ်ဘဉ်တာ်လိဉ်မနှာသူဉ်တဖဉ်လာတာ်ဖံးတာ်မာအပူာနှဉ်

စံးဆာ- ပပျာကလှာ်အတာ်ဂဲလိာအပူးပလိဉ်ဘဉ်ပျာကျဉ် ဘဉ်ကျဉ်သံ့ အါအါလီး. ပလိဉ်ဘဉ်ပူသးစၢ်လာအအိဉ်ဇီး ထံရုဂ်ကိုသဲးအတာနာ်ပက်ထိဉ်ဘးနှဉ်လီး ပုံးအိဉ်လာကိုပုံပုံ တဖဉ်ကဘဉ်ယုတ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ဝံ၊နုဉ်လီးမာတာ်, ပှာ အိဉ်လ၊ထံချကိုရျတဖဉ်စ့်၊ကီးယုတ်၊ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သုဝံ၊ ဟဲက္၊မၤသကိုးတါလ၊အပူးကလုာ်အင်္ဂါန္ဉ်ာလီး.

သံကွါ- ပူးတနီးကစ်းဝဲလာပူသးပျ်သံ့ဉ်တဖဉ်ဆျာဝဲတါ ထံ၌ ဆူ သး ၏ တ ဖဉ် အ အိ၌ လာ ပု၊ က လှဉ် အ တာ် မ၊ ဒ် ပ စံး တာ် အသိုးတာ် နားတာ် ယာန္ ဉိလီး. မှာ် ဧန့ ဉိတခ်ိန္ အဲ ဉိဇိုးစုံး ဆာနှင့်လဲ၌

စီးဆာ- ပပျာကလှာ်စးထိဉ်တစ်ခိုညီ၌ပာလီးသးအတာ်ဂဲး လိ႒်စဲ၁၉၄၈ နံဉ်နှဉ်ပျကညီ ဒီတထံ ဒီတကိၢိတစး ထိဉ်စဲ လၢတၢဴစုဆူဉ်ခ်ီဉ်တကးဘဉ်- မ့မ္၊်တခ်ီဒုးနဲ့ဉ်ဖျါထီဉ်အ တာ်ဘဉ်သးလာတာ်မှာ်တာ်ခုဉ်အပူးလီးေဘဉ်ဆဉ်အူနူးဒီး အပဒိဉ်လာအပာတစ်ဆာကတိၢ်အခါစဲနှဉ်စံးဘဉ်ပူကညီ ဖိလာမ့ၢ်လိဉ်ဘဉ်အတၢ်စံဉ်ညီဉ်ပၢလီးသးနှဉ်အကဘဉ်နး န္နာ် ဝဲ အ ယိ ထံ လီၢ ကိၢ ပူး တာ် ဒုး အို ခ် ထို ခြဲ ဝဲ တု၊ ခဲ က နံ ခ် အံး လီး. ပတလဲၤထိဉ်နးပနဉ်ပဒါဘဉ်. မှါနော်တာ်တြီဆာဒီသ ဒေလီးကစ1်သးအင်္ဂါလီး.

သံကွါ- တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့လ၊ဘဉ်ကီဘဉ်ခဲ့နဲ့ကဝီးတ ကပၤတခ်ီနထံဉ်န်လဲဉ်.

စံးဆာ– တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ လာဘဉ်ကီဘဉ်ခဲ့နဲ့ က ဝီးပူး နှဉ်ဂုၢိဳင်ခန့် ဒီးပထံလို ကြီးပူးနှဉ်လီး ပူသးစစ်လာဘဉ်ကီ ဘဉ်ခဲ့ ဒဲက ဝီးတနီးတဟ်လုံးဟ်ပူးဝဲတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သ့ ဘဉ် ဒီးဟးထိဉ်ကို လာတာ်ဖးဖီ နှဉ် အိဉ် ဝဲ နှဉ်လီး မိုးပါတ နီးစ့်၊ ကီးလိဉ်ဖးဒိဉ်ညါ, ပူထုးထိဉ်နှဉ်အဝဲသ့ဉ်ဟုသူဉ် ဟုသးဒီးဆါအီဉ်ဝဲဒဉ်စဲလါဖးဖီအဃိဟုသူဉ်ဟုသးတကူ လာသာဉ်အာယိ ဖိတဖဉ်ဘဉ်ဟးထီဉ်ကို ငီးယုဖံးယုမာတ လၢတၢ်ချုန္ဉ်အိုဉ်ဝဲတနီးန္ဉ်လီး.

သံကျှ်- တါကတို၊မနှာအိဉ်ဒီးလာနအဲဉ်ဒီးစီးဘဉ်ပုသေး စစ်တဖဉ်နှဉ်လဉ်.

စီးဆာ- ပဝဲပသးပုဂ်ထီဉ်လံ တစ်ခဲလက်နှဉ်ပမှင်္ဂလာဒဉ်လာ ပဖိပလံးပူသး၍တဖဉ်အအိဉ်လီး ဘဉ်ဆဉ်ဖီးပဖိပလံး အတၢ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အပတိၢိမ္၊်အိုဉ်ထဲနော်ပပတိၢိမ္တတ မ့်၊ထိထိဉ်¢ဉ်တစ်းနှဉ်ပတါ်အိဉ်သးဆီတလဲအသးတသ္, တဂ္ၢထီဉ်နီတဘိျဘဉ်. ကဒ်သိုးနော်လ၊ပစိုးဆာကတိၢ်လီ မီဉ်. အယိဂှာ်ကျုံးစားမာလိတာ်ထီထီ, ယုမာလိသုနာ်ဟာ်သး လာနိုୀကစါ်နေဝဲအတာ်သူစွဲနှဉ်မိန်.

Paw Thaw Thaw'

Naw Paw Thaw Thaw was born in 1983, in Tao Der village, Tay Mu Der village tract, Lu Thaw township, Mutraw district. She passed 10th standard in Tha Dah Der in 2003-2004. She then became a teacher and has taught in Tha Dah Der high school for two years. In 2005-06, she had an opportunity to study at Karen Teacher Training College, where she completed the 2 years pre-service training, and then returned to Tha Dah Der school where she teaches Geography and Math for five and seven standards.

Q. Can you compare your teaching styles or skills before and after KTTC?

A. Before I can say I mismanaged my class because I didn't know there were four kinds of student. In addition, I didn't know how to plan my lessons. I just knew I had to teach and what time I had to start the class, without preparation. I also didn't know the student's needs or consider them as individuals.

Q. What is your main challenge in your teaching?

A. The problem is the subject knowledge or skills that I have been teaching. Even though I am a Math teacher my knowledge does not cover it all. Also, other teachers helped me with what they know but I still have some sums that I can't figure out.

Q. I know that you passed ten standard with a distinction, so what problems have you had in teaching Math to 5th and 7th Standard?

A. The situation is that we have learnt from Kaw Thoo Lei curriculums but now we have to teach by new curriculums and so, it's becoming a problem for us.

Q. Have there been improvements in your teaching? A. I have experienced many improvements, e.g. in the past, I didn't talk often to the students and parents, but not I am building up my relationship with them. If student did not achieve, I thought they were lazy, I didn't realize how to find the solution as to why a student couldn't learn in a lesson. But now I know more about how to deal with students, parents and community.

Q. What is your concern about your teaching?

A. I'm concerned about my subject knowledge, which is not enough to be able to teaching the students thoroughly. As a result the students are passing their standard exams, but only just.

Q. What is the biggest challenge you are facing in your teaching?

A. The biggest problem is dealing with the headstrong students. I always think how to treat them. They become friends with farmers, who are the same age as them, so they don't want to learn. Also the parents don't take responsibility for their children after school, letting them play on their own.

Q. In this case, are the parents involved in their children's education?

A. In the villages around here, I don't know if students parents have already attended the parent education classes or not, but for the future I think it would benefit them to attend the classes

Q. What is your future plan?

A. I know myself that I don't have enough education and knowledge yet to become an effective teacher. Therefore I would like to study for 2 years, to increase my subject knowledge and skills and then return to teaching. This will enable me to a more effective teacher for Kaw Thoo Lei children

Interview with Senior Student 'Naw Interview with Pah Ti Tha Mya

Phru Pwgo sat with Pha Ti Tha Mya and talked about the education system when he was young. Pa Ti is a rebellious person and he was born in 1949, in Doh Hei Der village, Lu Thaw Township, Mutraw district. He was 8 years old when his father died, leaving him to be brought up with his mother's love and care, along with his 4 siblings. 2 years after his father died, Pha Ti Tha Mya passed 2nd Standard then left school.

Q. Can you describe the education you experienced when you were young?

A. When I was young I really wanted to study but we had to struggle for our daily life. Even when it was my time to study, I couldn't come to school. Two years after my father died, I went to school and studied for three years, passing 2nd Standard.

Q. Did you want to continue studying?

A. I wanted to study but my mother couldn't support me, so I had to leave my school and help my mother on the farm. At that time, the school in my village only taught up to 2nd Standard and if you wanted to continue studying you had to go to Pwa Gaw or Pa-pu. For one year, it cost 1,000 kyat to study, at that time you could buy an elephant for 1,000 kyat.

Q. Can you describe what your class and teacher were

A. There was one teacher who taught 30 children, up to 2nd Standard.

Q. 30 students and only 1 teacher, how did she manage the problems she faced?

A. The teachers gave class work, e.g. If the teacher was teaching 2nd Standard, she would give class work to 1st Standard. We were all in one hall, learning together, we did not separate into different classes.

Q. When you were young you did not get the opportunity to study, but now there are many opportunities for students to study, and student materials are provided for them. But many children do not want to study, what is your opinion about this issue?

A. These students are wasting their time. Nowadays is the time for all children to study, as often parents only have to contribute a few things. When I was young, I didn't see notebooks like this, we just collected some Slateboard and wrote on them

Q. What do you want to say to the youth who are eager to continue their learning?

A. They need to set up a plan themselves, including these 3 steps; 1) Get a good education 2) Find a good job 3) Get married and start a family. I want to emphasize that it is important to concentrate on your learning so don't mix numbers 1 and 3 together.

Q. You have only passed 2nd Standard but you have a lot of knowledge, what did you do to get this knowledge? A. I tried to read many books. For example, if an educated person reads for 1 hour, I read for 5-6 hours

Q. As you walked around in Karen territory, do you see a difference between when you were young and now? A. We can not compare when we were young and present because now the education systems are better or improving but we are losing many aspects of our culture and traditions

Q. You work for your people, what are the needs that you see?

A. We need to have many educated people who have political ideologies and high ambitions. Our youth, who live in Karen state, have to learn and then have to work.

Continued on page 25

က္ခ်သရဉ်တရိကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့သနု၅ဉ် **Teacher Education**

ပုံ မော ဇဲဒီ တရီ ဃ၅ (ဇီဒီးထုံး) တရီ ကူဦ ဘဦ တစ်အရုန်ဉ်ဝဲနဉ်လာတစ်တဘဉ်ဟိပနိဉ်အီးထဲအဝဲသူဉ်မ၊ တရီခွဲးတရီဃာိတဧဉ်လရတရီမေလီနှုံတရီအကျွဲလီးဆီ က္မည္မွသ္

ကိုသရဉ်တဖဉ်အိဉ်ဒီးမှုဒါအါမးလာအတီးအးပူးလာက ဘဉ် ဟ်သူဉ်ဟ်သးလၢပျာဖိသဉ် အဖီခိဉ် ဒီးမာလိတာ်ချ ဃာလီးဆီလိ႒်သးနှဉ်လီး. ဒ်သီးဒီးကိုဖိတဂၤလာ်လာ်က မၤလိန္နါတၢ်သ္တတၢဘဉ်အသိန္ဉ်ာအဝဲသ္ဉ်ာလိၢဘဉ်ဝတၢ် သ့တၢ်ဘဉ်လၢအခ်ိဉ်တဃဉ်လာအမၤလိတ္၊်ဝဲတဖဉ်နှဉ် လီး ကိုဖိတနီးနှဉ်မလိန္နါတာညီဒီးသူဉ်ထီဉ်တာနာ်ပာ ဒီးအတၢ်သ္ဉ်ညါချ ဝဲဒီးပှာသှဉ်တဖဉ်နှဉ်တၢ်ကိုးအီးလာ ပုၤကိုဖိလၢအိဉ်ဒီးတၤလဉ်နှဉ်လီး. ကိုဖိတနီးမၤလိန္နါတါ ခ်ီဖြိုဘဉ်ကွာ်ထံတာ်လီးတာ်လီးဆုံးဒီးပူးကိုဖိန့်အုံးတဖဉ် န္ဉ်ဘါကိုးဖီးလာကိုဖိလာအမာန္စါတါသုန္ဉ်လီး. ပုၢကိုဖိ လၢအမၤလိန္နါတၢ်အသီဃၢတဖဉ်န္ဉ်ဘဂ်ကိုးအီးလၢကိုဖိ လာအတိါနှါတါဃာနှဉ်လီး.

ပှာမၢလိတၢ်ဃၢတဖဉ်နှဉ်မၢလိန္နာ်တၢ်ငီးပုၢကိုဖိလၢအိဉ်င်း တၢ်လဉ်သုံဝဲဘဉ်ဆဉ်ကျဲတင်းသိုးဘဉ်ဇ်ကိုဖိနှိုးဂ်ုံအါ အိုဉ်လာတီးပူးန့ဉ်လီး.

အဝဲသ့ဉ်မလိတာ်ဃာဒိဉ်နှုံ့ဒ်အတာ်ကွာ်ထံ, လာာ်တာ် ဆာကတိါယံဉ်ဝဲနဉ်လာကနာ်ပာ်တာ်နီးမာဝံးတာ်မာ, အဝဲ သံ့ဉ်မၤပိဉ်ထွဲတာ်မၤလာအတရဲတလဲဒီးကျဲဒိသံ့ဉ်တဖဉ် တဲ့သဘဉ်, အဝဲသူဉ်ကဆီတလဲတာ်မဟေခါဒီးဆူအဂၤ တခါတသဲ့ ဘဉ်, အဝဲသဲ့ဉ်ပား ဃဉ်တာ်သဲ့တာ် ဘဉ်လာ အအိဉ်ဒီးတာ်ဘူညီညီတဖဉ်တသဲ့ဘဉ် အဒိ- တာ်ပဒား လံ၁်ဖျဉ်အတာ်ဘူ, တာ်ဆာကတီာ်တိုယ့်ဒီးအိုဉ်ဒီးတာ် သး၏ဆာတာ်နှဉ်ဖှဉ်ဝဲဒဉ်နှဉ်လီး.

စဆာကတိၢိလာကိုဖိအါဂၤလာတီးပူးမာဝံးဝဲတၢိန္မီးအိုဉ်က တီးသးလာကလဲးဆူညါန္ဉ်ပူးလာအမၢလိတၢ်ဃာတဖဉ် တာ်ကွာ်ကဟ် အီးဒီးသရဉ်လဲ၊ဆူညါန္ဉ်လီး. ဒ်သိုးအ ကမၤဇိဉ်ထိဉ်တၢ်သ့ဉ်ညါဇီးတၢ်သုတၢ်ဘဉ်နှဉ်တၢ်အံးက ကဲထီဉ်တာ်ကီတာ်ခဲလာအင်္ဂ်ာန္ဉ်လီး.

ဖိသဉ်လာမာလိန္နာ်တာ်ဃာတဖဉ်ကျဲအိုဉ်ဝဲတဘျူးပတို် လၢကမၤလိန္နါတၢ်ဘဉ်ဆဉ်အါတက္နာ်နဘဉ်နီးဖႏန္နါအီး သးတာ်သူ့ဉ်ညါအပတို်နီးနှီးခိုက္နာ်ဂီးတာ်အိုဉ်သးပတို်

လ၊ သး တကပၤ ဘဉ် ထွဲ ဇီး ကို ဖိ အ ခိဉ် နှဉ် တၢ် သ့ တၢ် ဘဉ်, တာ်နာ်ပက်နှာ်တာ်(ခိုဉ်နှုဉ်)အကျိုးအကျဲတာ်သူတာ် ဘဉ်လာအဘဉ်ဒိဝဲခီဖြိုတၢ်ကဲထီဉ်သးဒီးအနီၢိခိမိၢပျ်နှဉ် လီး. (ခ်ိဉ်နှဉ်အတါမလိန့်ာတာန့ဉ်မှာ်တာသုတာဘဉ်တ ခါ လာအ ဟာ ဃဉ် န တာ်သ့ဉ် ညါ ဒီး ကျဲ ဒိ သ့ဉ် တ ဖဉ် န့ဉ်

ဘဉ်ၿးးဒီးသးတကပၤန္ဉ်ကဲထိဉ်ဆိုအသးသူဝဲဒဉ်စဲ လာအိဉ်လာစာလို၊ ပူးအဆာကတီ၊ နှဉ်အမို၊ ဆိုးက္, သူ တာ်မူးတာ်ဘိုး, သူကသံဉ်ကသီ, သးဘဉ်ဇိဇိဉ်ဇိဉ်, အီ မိဉ်ထု^{န္ဓား}လီးစားလီးသွဲဉ်(မိုးပါဘဉ်သ့ဉ်သ့ဉ်တမှါပူသ့ လံ5သူလဲ႑).

မ့မ့်္ လာနှိုခ်ိက္ ် ဂ်ီးတခ်ိန္ ဉ်ဘဉ်ထွဲ ဒီးတါကဲ ထိဉ်သးလာ တာ်ချာတကပၤန္နာ်လီး တာ်သူ့ဉ်တဖဉ်ကမ္နာ်ဝဲဒီပုာ်ဝါဆီး ဘဉ်ကွာ်ထွဲအီး, ဘဉ်မးတာ်, မိာ်ပာ်မှာ်တအိုဉ်ဒီးတာ်ကျဉ် ဘဉ်ကူဉ်သံ့ဘဉ်နှဉ်တဟ်ဝဲတာ်အရှုဒိဉ်ဘဉ်, ဟံဉ်ပူ တာ်ဘဉ်က်ာ်ကြာ, တာ်မာတပျက်တပြီးတာ်လာဟံဉ်ပူးယီ ပူး, သူကမဉ်ကသံဉ်ဖီးတါ်အီဉ်လီးထုံးတဖဉ်နှဉ်လီး.

လိန္နါတၢိဳယၢၜိဳးဘဉ်မ့မ့ၢိတခ်ီတၢ်ကဟ်သူဉ်ဟ်သးဝဲဒဉ် လာလံ၁၀လဉ်တဘ္၌လာအမလိန္ဒါဝကီလဉ်အဂ္ဂါနူ၌

အါတက္နာ်ပူလာ အမာ လိန္နာ်တာ်ဃာန္ဦမ့္ခ်ာ စဲ အနိ-တာ် နွး, တၢဴဖးလံ႒်, တာ်ကွဲးလံ႒်ဒီးအဂၢတဖဉ်နူဉ်မၤလိန္စာ်ဝ အကျဲ, အယှာ်မှတမှါဒ်အတါကွာ်ထံမာနာ့်တာ်ဒ်လံဉ်အဂၤ အသိုးနှဉ်လီး

သရဉ်သင့်တဖဉ်နှဉ်ဆီဉ်ထွဲဒီးဟုဉ်ဂံဂ်ဟုဉ်ဘါဝဲကိုဖြလာအေ

ပူလာမှာလိတ်ကြာတဖဉ်နှဉ်ညီနှုံသူဉ်ညါဝဲဒဉ်လာက ဘဉ်ဂ်းပျုၢ်ဂ်းဆူးလၢကမၤလိတၢ်င္စီးတၢ်ံ့အီးနှဉ်ကမ္နာ်ကျဲတ ဘိလာကနားစူးလီးနီးကစဉ်တပ်ဘကဲလီးသား, မာစုးလီးအ နို်ကစာ်တာ်အိုဉ်ဖျဲဒီးအိုဉ်ဒီးတာ်သးသှဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး. သရဉ်မှ1်တဲကိုဖိလၢအတကပ်ီးဘဉ်ထီဘိန္ဍဉ်ကိုဖိလာအ ဃာတဖဉ်မၤဝံၤအတါမၤတန္သါလၤာာဉ်ဒီးဖိသဉ်အတါနှာ် နှုံလီးသးကလီးစုးကွဲဉ်ဝဲနှဉ်လီး တာ်လာကပိဉ်ထွဲထီဉ် အခံနှဉ်မှ၊်ဖိသဉ်တဖဉ်ကာဉ်ထီဉ်ကိုဒီးမာလိတာ်နှဉ်လီး. လၢတၢ်ကဆီတလဲတၢ်ထံဉ်လၢအတကပီးဘဉ်တဖဉ်နှဉ် သရဉ်ကဘဉ်တဲကိုဖိလာအဂ္ဂၤဒ်သိုးကိုဖိကမၤနာ်တာ်လာ မ့္ပါအီဉ်ဒီးတ႞ကီတ႞ခဲတဒိဉ်တဆုံးနှဉ်လီး.

တာ်အာံးကမှာ်တာ်ဟုဉ်က်ဟုဉ်ဘါကိုဖိလာကမၤလိတာ်ဒီး အဝဲသံ့ဉ်နဉ်နှုံလီးအသးနဉ်ဝဲသံ့လာအမလိတ်နှုံဝဲနဉ် န္ဉ်ာလီး. ဖိ သဉ် ကိုး ဂၤ ဇဲး နှဉ် မၤ တၢ် ဂ္ၤ အိဉ် ဝဲ တ မံး မံး နူဉ်လီး- တၢ်အရှုဒိဉ်ဝဲနော်လာသရဉ်ဘဉ်ဃုသ့ဉ်ညါဝဲဖိ သဉ်တၢ်ဂံာဆူဉ်ဇီးအတၢ်သးစားဆာဇီးပတြာအီးဇီးဟု့ဉ်ဂံၢ ဟဲ့ဉ်ဘါအတၢ်ဂ်ာဆူဉ်တဖဉ်နှဉ်လီး.

ဆာကတိါမ့္ပါယံ််ာထီဉ်န္ဉ်ာကိုဖိတာ်သဲ့တာ်ဘဉ်ဒီးတာ်နာ်နှာ် လီးအသးကအါထီဉ်ဝဲနဉ်နီးကသးဆူဉ်လာမၢလိတၢ်နီး က ကျဲး စား ဒ် အ တာ် သဲ့ တာ် ဘဉ် အိဉ် အ သိုး အ ဂ္ ာက တာ် န္ဉ်လီး.

ಎಕ್ಟ್ರೂ ಪ್ರಾಥ್ಯ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಾಥ್ಯ ಪ್ರಾಥ್ಯ ಪ್ರಾಥ್ಯ ಪ್ರಾಥ್ಯ ಪ್ರಾಥ್ಯ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ತ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ತ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ತ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರಕ್ಷ ಪ್ರ

တာ်လီးဆီနှဉ်မှာ်ဝဲနဉ်ဖဲလာသရဉ်ရဲဉ်ကျုံဝဲနဉ်တာ်လီးဆီ လိၵ်သးခ်ီဖိုကိုဖိတၢ်အိုဉ်သးလီးဆီလိၵ်သးလၢကတုးဆု ကိုဖိတဂၢစုၵ်စုဘ်အတၢ်လို၊ဘဉ်အင်္ဂါနီးတၢ်လို၊ဝဲနော်လ၊ ကတု၊ထီဉ်လ၊တ)်မ၊လိတ်၊ပညိဉ်လ၊ဖိသဉ်ကိုးဂၤန်းလ၊ အအိဉ်လာတီးပူးနှဉ်လီး. သရဉ်မာလီးဆီဝဲနဉ်ကိုဖိအပ တိၢိလၢကဆီဉ်တွဲဝဲဖိသဉ်(လၢကမၤတၢ်လာအနိၢိကစၢ် နော်ဝဲ, လာအတာ်ကွာ်ထံကွာ်ဆးတာ်, လာကရှာ်မှတမှာ် ພှာ်ဒီးသရဉ်နှဉ်လီး).

တၢ်အပတိၢ်လ၊ကဟ္္နာ်ကိုဖိတဖဉ်န္ဉ်ာ(ကမၤက္ကၢ်လီးဆီစ္နာ် ကီးအဝဲသူ့ဉ်, ထဲော်တာ်သံကွာ်လာအညီတဖဉ်နည်လီး ကို သရဉ်အတါမှါလါ(သရဉ်ကွါလါကိုဖိလ၊အဃ၊တဖဉ် အတၢဴစံးဆာတဖဉ်)ခ်ီဖိုတၢ်ကတ်ာ်ကတီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ် လၢအမၢလိတၢ်လီးဆီလိဉ်သးလၢအဟဲအိဉ်ထိဉ်လာတီး ပူး(သူတၢ်ဂဲၤလိထံသးအကျဲတဖဉ်)န္ဉ်ဂ်လီး

ကိုဖိက်ိးဂၤဒဲးနှဉ်မၤလိန္နါတၢ်အကျဲလီးဆီဝဲဒဉ်ခ်ီဖိုမၤလိ နှုံတာ်လာတာ်ထံဉ်, တာ်နာ်ဟူဒီးမာတာ်နှဉ်လီး.

ဖိသဉ်ကိုးဂၤဒဲးဘဉ်သးဝဲ အတာ်မၤလိန္နာ်တာ် အကျဲဒီး ညီနုၢ်န္္ဂ်မၢလိတၢ်လာကျဲလီးဆီလိၵ်သးအါဘိအပူးန္ၵ် လီး. ပူးကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ ဃုသံ့ဉ်ညါဝဲ ဧဉ်ပူးလာအမျ လိန္နာ် တာ် ဃာ တ ဖဉ် ညီ နုဂ် မၤလိန္နာ် တာ် ဂ္၊ လာ အ တာ် မာ, တန္ဦအယိန္ဉ်တ်အရှုဒီဉိဝန္ဉ်လာသရဉ်ကဆီဉ် ထွဲတာ်ခွဲးတာ်ယာ်တဖဉ်လာပူးမလိန္နာ်တာ်ဃာအင်္ဂါခ်ီဖို တာ်မာနှဉ်လီး တာ်အားနှဉ်ပဉ်ဃှာ်စုာ်ကီးဒီးတာ်တဲ့လံာ် မဲ့ မြှုန်ဖူး မိန့်လျကို ခံ ဒါဖီခိုန် နှုန်လီး ထိန်သတြီးလံန် **ဗုးထိဉ်ဟူးထိုဉ်ဂဲးေစီးလၫအိုဉ်ခ်ဳိးနီဂ်ကစဂ်တဂ်တ်ကဲလီး** မဲဘ်ဖျာဉ်, ကွဲးဝံးလံဘ်ကြိုးတဖဉ်ဒီးသူအီးကိုးနံးဒဲးလာက နးအိုဉ်ထီဉ်ကဲ့၊တာ်သူ့ဉ်ညါလာကျဲ့အဂၤလာကဆီဉ်ထွဲ တာ်ခွဲးတာ် ယာ လာကို ဖိတ ဖဉ်က မာ နှုံ တာ် လဲာ ခ်ီ ဖို လာ အတါမာတါန္ဉ်လီး.

ಕ್ಷಿಲ್ಲೂ ಕ್ಷಿಲ್ಲೂ ಕ್ಷಿಲ್ಲಿ ಕ್ಷ್ಮಿಕ್ಟ್ ಕ್ಷ್ಮಿಕ್ಟ್

ပူလာအမလိတာ်ဃာတဖဉ်ညီနှာ်လိုာ်တာ်သူတာ်အက္စာ အင်္ဂလာခါခါတာ်ဂဲလိထံသးလာအကြားလိဘ်အသးလာ တာ် မာ လိ အ တာ် သူ တာ် ဘဉ် မှ တမှာ် တာ် သူ ဉ် ညါနှဉ် လီး. တာ်က္နာ်အဂ်ိဳးနှဉ်ဘဉ်ထွဲနီးတာ်နီာ်ကိုာ်တမီးမီးနီး တာ်အသုံးအကိုဉ်လိုဉ်လာပူးဖိသဉ်နာ်ဟာ်ဝဲနာ်အနိ-စဲ တာမြလိတာ်အဂၤ, လာတာကဟ္ ခိုဖိသဉ်လာနိုာ်ဂ်ာအဂ်ို န္ဉ်ဟ်ဖိုဉ်အီးတပူးယီဒီးနးဘဉ်ထွဲအီးဒီးစ္တတက္န်ာ ကျဲ အဝဲအံးနှဉ်အိဉ်ဒီးတၢ်လာအဘဉ်ထွဲဒီးနှီးခ်ိအကျဲလာမာ လိန့်၊တာ်သဲ့တာ်ဘဉ်အဂၤန္ဉ်လီး

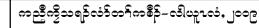
ဒုးအို၌ထိ၌တၢမၤလိတၢ်လာအကြားဝဲဒီးအဝဲသ့၌တၢ် အိဉ်မူဒီးခိဉ်ဃာဉ်နဲ့ဆာဉ်လာကဒုးအါထီဉ်ဖိသဉ်အတါ သး ၏ ဆာ ဒီး ဟု ဉ် ဖိ သဉ် လာ တါ အဘဉ် ထွဲ ဒီး တါ သ့ဉ် ညါန့ဉ်လီး.

တာ်အံးနှဉ်ကမှာ်တာ်အကြားဒိဉ်ထိဉ်လာအဂ်ီးဒီးကမၤစာၤ အဝဲသ္ဉ်လာကသ္ဉ်နီဉ်ထီဉ်တာ်ဆိကမိဉ်တာ်သ္ဉ်ညါ တဖဉ်နှဉ်လီ၊ နးအိဉ်ထိဉ်တာ်ဘူးစဲလိဉ်သးလၢဖိသဉ် တာ်မလိတာ်နီးတာ်လာအဝဲသူဉ် သူ့ဉ်ညါတဲ့ာ်ဝဲတဖဉ်က သ္ဉ်နီဉ်ထီဉ်ကဲ့၊ဝဲန္ဉ်လီး. လာတာမ၊လိထံသးနှဉ်တာ် အံးကမၤလီၤဖးက္ကံ5၀တၢမၤလိအကျဲလာတၢရဲဉ်ကျဲးအီး ဘံ တာဂ်ာယွဲ စွဲ အ ကာလ၈ ဦ ဒူး လံ ဦ အ ၄ ဘံ ဦ လျှ ခွဲးလျှ ယဉ်လကမာန့်စာကမာဝံးတာ်လာတာ်ဖို့ဉ်ထီဉ်လဲးထီဉ် ဒီးမၤလိန္စါတါအသီအဂ်ီါန္ဉ်ာလီး.

ဘီယချယ်းတဲ့ဥ.ရိ႕၌(တွဲယချယ်း)

ကိုသရဉ်တဖဉ်ညီနှစ်အသးဘဉ်တံာ်တာ်လာကဘဉ်က္၊ ရဲဉ်ကျဲကေဒါက္၊တာ်မဲ့တမ့ာ်တာ်စံးကဒါက္၊တာ်တဘို ဘဉ်တဘျီနှဉ်လီး လာပူးတိါနှစ်တာ်ဃာအင်္ဂါနှဉ်ကျဲအိဉ် တဘိလာနကစ်းဝံးစံကူးတာ်လာအကနာ်ပားဝဲအင်္ဂါ, ဒီး မှ်ာတာ် ဟုဉ်အါထိဉ်အဝဲသူဉ်တာ်ခွဲးတာ်ယာ်လာတာ်ဒိက နဉ်တၢ်င်းတာ်နာ်ပါာတာ်ထံဉ်တာ်ဆိကမိဉ်လာတာ်သိဉ်လိ အီးတဖဉ်နှဉ်လီး. တဘျိတခ်ိဉ်အဝဲသ့ဉ်တၢ်ကဲဘျူးလ၊ အ ဂ်ိၢိ တ မ့ာ် ထဲ တာ် စံး က ဒါ တဲ က ဒါ ကဲ့၊ အီး တ မံ၊ မိုး ဘဉ်, မ့မ့်၊တခီအဝဲသ့ဉ်ဘဉ်မၤကဒါက္၊တာ်လၢကဟ့ဉ် တာ်ခွဲးတာ်ယာ်လာတာ်ဆိမိဉ်ဆိမးတဖဉ်ကဆူဉ်ထီဉ်

19

ဂ္ဂာထီဉ် ဒီးက အိဉ် ထီ ဃဉ် အါ ထီဉ် လာအတာ်တို် နှုံတာ် အပူးနှဉ်လီး

ಎಸ್ರಂಕ್ಷ್ ಸಂಪ್ರಕಾರ್ ಪ್ರಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪ್ರಾಸ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಾಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರಸ್ತಿ ಪ್ರ ಸ್ಟಿ ಪ್ರ ಸ್ಟಿ ಪ್ರ ಸ್ಟಿ ಪ್ರಸ್ತಿ

ကိုဖိလာအမလိန္နါတာ်ဃာတဖဉ်အိဉ်ငီးတာ်ကီတာ်ခဲလာ ကသ္၌နီ၌ထီ၌ကူးတါလာအမၤလိန္ခါဝဲမဲ့တမ္နါကဘ၌မၤ တာ်လာအလီးဆီလိဉ်သးန်လဲဉ်နှဉ်လီး. ဖဲလာဖိသဉ်တ ဖဉ်နှဉ်တသူဉ်နီဉ်ထီဉ်ကူးအတာ်သူ့ဉ်ညါလာတာ်သိဉ်လိ တ့်၊ အီးတဖဉ်နှဉ်အဝဲသ့ဉ်အတာ်နှာ်နှုံလီးသးဒီးအတာ် သ့တၢ်ဘဉ်တဖဉ်နှဉ်ကလီးစုးကဒီးဝဲနှဉ်လီး လာတၢ် နှဉ်အယိသိဉ်လိအီးလာတာ်တို်နှစ်တာ်အကျဲမဲ့တမှာ်တာ် သူတာ်ဘဉ်လာကမာစားစီးလာတာ်သူတာ်ဘဉ်လီးဆီ အ က်အဂၤလာကမၢစားအီးန်သိုးကသံ့ဉ်နီဉ်ထီဉ်ကဲ့းတၢ်လာ အမၤလိဝဲတဖဉ်နှဉ်လီး. ကျဲတဘိန္ဉ်မ့်၊ဝဲတာ်ရဲဉ်ကျဲး တါဂ့ါတာကြို, ဘဉ်သွဉ်သွဉ်ကမျှတာဆိုကမိဉ်အဟိုဉ် ခ်ိန်ဂီးလာကျဲဘန်လိန်သးနီးဖိသန်ယုန်နီးတ႞ဂီးလာတ႞ ထံ ၃ အီး တဖဉ် နီးတၢဴ လီ၊ လီ၊ ဟို လ၊ ဆူ မဲ၇ ညါ တၢဴ သ့ ၃ ညါအဂ်ိါန္ဉ်ာလီး. လံာ်ကြိုးဖုဉ်င်္စီးဒူးသးခုဖိသဉ်လာက သ့ကိုးလံာ်ဖျာဉ်အင်္ဂါန္ဉ်ာလီး. အဝဲအိဉ်ဒီးတာ်ဘူခူသူဉ် လၢကမၢၜၢၢဖိသဉ်လၢကမၤသ္ဦနီဦက္၊အသးတၢ်လၢအ မာလိဘဉ်ဝ အနိ-(Big Elephants Can Always Understand Small Elephants) မုဂ်လံSမ်Sဖျာ်နာနှစ်း တဖျာဉ်လာ(Because)နှဉ်လီး.

Continued from page 9

results of their own research in hand, the teachers developed professional development plans, which the Ministry of Education will help implement. EDC will follow the implementation of the new plans and collect data on how successful they are. They hope to expand the process to more districts.

Lalao Evangeline relishes the experience. "As an educator, I was frustrated with being told what I needed to learn," she says. "I am finally in a position to help teachers, principals, and area supervisors take ownership of their learning. I've been waiting for an opportunity to do this for a long, long time."

Parents Listen Together

Across Madagascar, parents are meeting in small groups to lean what they can do to support their schools and ensure a better education for their children. 300 communities participate, forming parent listening groups and selecting a member to facilitate. Each group received a free wind-up radio to hear programming on such topics as organising an effective parent teacher association, developing transparent management systems and monitoring student performance. After each broadcast, participants discuss the relevance of the new ideas for their community and consider what they can do to enhance learning conditions for their children. Initial data on the groups look promising.

Communities report that school enrolment is up and absenteeism is down. New parent teacher association have formed where they didn't exist before and existing associations report revitalised meetings, greater attendance and renewed agendas. Successful initiatives include buying blackboards, desks, and doors, renovating classroom, building teacher housing and clearing up school grounds.

(Article taken from EDC Improving Education and Health Worldwide, January 2008, http://www.edc.org/newsroom/articles/teacher_training_grassroots)

Teachers have many roles and responsibilities within their classroom, including being aware that every child in their class works and learns at different paces. In order for any student to learn new skills, they need to be based upon already learnt skills. Some students find learning easy and are able to build on and understand new concepts quickly, these are called gifted students. Some students learn at the rate of their peers, these are called able students. And there are those who find it difficult to understand new ideas; these are known as less able students or slow learners. Slow learner is a term given to students who have the ability to learn but not at the same pace as the majority of students in the classroom. They work at a slower pace than their peers, take longer to understand and complete tasks, they are unable to follow complex task and instructions, they cannot transfer learning from one task to another, they don't easily master skills that have rules e.g. spelling rules or times tables and have a short attention span. When the majority of students in the class have already mastered a skill and are ready to move forward, there is the possibility for slow learners to be over-looked, leading to gaps in their knowledge and basic skills. As the gaps in knowledge and skills increase, it becomes difficult to learn new concepts. There are many factors which contribute towards a child being a slow learner, but most of them can be classified as internal or external factors. Internal factors refer to 'within' the student, their brain capacity, whether their cognitive skills have been affected by events happening within their bodies. (Cognitive skills are the skills used to process and retain knowledge and methods.) Some internal factors are being born early, the mother becoming ill when they were in the womb, drugs and medicine taking, trauma, smoking and genetics (parents may be illiterate). External factors refer to what is happening 'outside' of the student. These include caring for younger siblings, having to work; parents do not care if they have an education, family conflict, violence within the family, wrong medicine given and malnutrition. It is important to not only recognize these slow learners but to identify which subject they are having difficulties in. Most slow learners are only slow in one subject area e.g. math, reading, writing etc, and are able to learn and understand at the same pace, rate or depth as their peers for the other subjects.

How can teachers support and encourage slow learners? Raising their self-esteem

Slow learners are often aware of their struggles to learn and this can therefore lead to low self-esteem, low selfimage and anxiety. If a teacher comments negatively every time a slow learner fails to complete a task, the child's self-esteem and confidence will decrease. If this continuously happens, the child will not want to attend school and learn. To change this negative cycle, the teacher must positively comment on what the child has achieved, even though it may be small and difficult. This in turn will encourage the students to learn and they will be able to believe in themselves, believe they can learn and achieve. All children excel at something. It is important for the teacher to discover what the child's strengths and interests are and praise and encourage these strengths. Over time, the confidence and ability of the child will increase, leading to their willingness to learn and try to the best of their ability

Differentiation in the classroom

Differentiation is when the teacher plans something different for different students to meet their individual learning needs;it is needed to meet the learning needs of

every child in the class. Teachers are able to differentiate through the level of support given to the child (working on their own, with a peer, in a group or with the teacher); the level of work given to the child (different text given, only simple questioning), the teachers expectations (the teacher could expect the slow learner to answer less questions than their peers) and by providing opportunities for different learning styles to happen in their classroom (using practical resources).

Opportunities to learn in different ways

All students learn differently, they learn through seeing (Visually), hearing (Auditory) and by doing (Kinaesthetic). Every child has a preferred learning style and often they learn through a variety of learning styles. Education researchers have discovered slow learners often learn best though doing, therefore it is important teachers provide opportunities for the slow learners in their class to learn though doing. This may involve using objects, or drawing the letters big in the sand on the floor. Matching words, completing sentences and using everyday objects to reinforce a concept are some other ways of providing opportunities for students to experience learning through 'doing'.

Concrete learning

Slow learners often need something concrete, practical and relevant when learning a skill or concept. Concrete refers to something real and solid, something the children know e.g. when learning addition, instead of giving the children numbers to add together relate it to money. This way the children have something 'concrete' with which to learn addition skills. Making the learning relevant to their lives and environment will also increase the interest of the child and give the child something to relate the concept to. This will make learning more relevant for them and it will help them to remember the ideas and concepts. Making connections between what the children are learning and what they already know will remember. With concrete and practical learning, it is possible to break the learning into manageable steps for slow learners, giving them the opportunity to achieve and succeed in developing and learning new concepts.

Repetition

Teachers often become frustrated when they have to repeat an instruction or idea over and over again. For slow learners repetition is one way of helping them understand, as it gives them more opportunities to listen and understand the idea and concept being taught. They sometimes benefit not only repetition of instructions but also work as it gives them the opportunity for the idea and concept to be reinforced, ensuring it becomes more concrete in their memory.

Memory skills

Slow learners often have difficulties in remembering what they have learnt or how to apply it to different situations. When children are not able to remember ideas and concepts already taught to them, they will begin to lose confidence in their ability and learning. Therefore teaching them memory skills will provide them with additional skills to help them remember what they have learnt. One way is by organizing the information, maybe a Mind-Map, in a way relevant to the child, with pictures for visualization, and space for future knowledge. Mnemonics are a quick and fun way for children to remember information and words. They are like secret codes to help children recall information learnt e.g. Big Elephants Can Always Understand Small Elephants represents how to spell the word *because*.

It is important to remember, it is not about the students being slow but getting them to learn to the best of their ability.

က~~ွိတ^{ို}ခေ~~ါ်ဆျဉ်ခေါ်ချ School Health

ಲಾಗಿತ್ತಾರಿಯಾಯ್:(Malnutrition) ಅತಿಲಾತಿ

ဖိသဉ်တဂ မှဂ်တ အီဉ်တ၊်အီဉ်လ၊ကြား အီဉ်ဝဲ အစီး အ သီးဘဉ်နှဉ်, အတ၊်ဒိဉ်ထီဉ်နှဉ်ယာဝဲမှတမှဉ်ပတုဉ်အ သးနှဉ်လီး ဖိသဉ်လ၊တအီဉ်ဘဉ်တ၊်အီဉ်ဂ့၊ ဂ့၊ တဖဉ် နှဉ်, နှု၊်ဘဉ်တ၊်ဆါ ညီ, သံလ၊တ၊်ဆါအယ်ညီနှုံဖိ သဉ်အဂၤတဖဉ်နှဉ်လီး

တာ်အီဉ်လီးထုံးနှဉ်ကဲထီဉ်သးလာတအီဉ်တာ်အီတအိဉ် လာလာပွဲ၊ပွဲ၊ဘဉ်, မ့တမှာ်တအီဉ်တာ်အီဉ်လာကြားအီဉ် တဖဉ်လာလာပွဲ၊ပွဲ၊ဘဉ်, မ့တမှာ်အီဉ်တာ်အီဉ်လာတာ် ဆါယာ်အီဉ်ဒီးမာဟးဂီးတာ်ထားခိဉ်ဘဲ (Appetide), မှ တမာ့်နိုာ်ခိတာ်ဆီတလဲသးလာလိဉ်လဲလိဉ်တာ်အီဉ်တာ်အီ တဖဉ်အယိန့ဉ်လီး.

ဖိသဉ်တဂၤမ့ာ်တအီဉ်တာ်အီဉ်လာကြားအီဉ်ဝဲအစီးအ သိးဘဉ်နှဉ်,

အတၢ်ဒိဉ်ထိဉ်နှဉ်ဃာဝဲမှတမှဉ်ပတုဉ်အသးနှဉ်လီး. ဖိသဉ်လာတအီဉ်ဘဉ်တၢ်အီဉ်ဂူးဂူးတဖဉ်နှဉ်, နှုံဘဉ် တၢ်ဆါညီ,

သံလာတာ်ဆါအယ်ညီနှုံဖိသဉ်အဂၤတဖဉ်နှဉ်လီး

ဖိသဉ်လာအညါစါနှုံယ်၊နှံဉ်တဖဉ်, လီးဆီဒဉ်တါဖိ သဉ်ပတုာ်အီနုဂ်တဖဉ်, တါမှုဂ်တဒုးအီဉ်တါအီဉ်လာနှုံ ဂ်ုံနှုံဘါကလုာ်ကလုာ်တဘျီတစဲး, တဘျီတစဲး,ခဲ့အံုး ခဲ့အံုးဘဉ်နှဉ်, နှုံဘဉ်တါဆါတါအီဉ်လီးထုးညီကဒဉ် နှဉ်လီး. ဖိသဉ်သးနှံဉ်ကတီဂြဲအံုးတဖဉ်တါဘဉ်ယိာ အီဉ်ဝဲလာကနှုံဘဉ်တါအီဉ်လီးထုံးတာဆါ, ဒီးလီးဘဉ် ယဉ် ဒိဉ်ကတာဂြဲလာကဆူးကဆါဒီးကသံဝဲလာတာဆူး တာဆါအယိန္ဉ်ာလီး. အကါဒိဉ်လာကယုထံဉ်နှုံဖိသဉ် လာတာအီဉ်လီးထုံးတဖဉ်ဒီးကူစါအီးမှုာ်မှုာ်နှိုနှိုနှဉ်

ကယ်ဂြိသဉ်လာအသးစဂ်နှုံယ်ဂ်နှံဉ်တဖဉ်လာတု၊ဆူတဂ် ဆါတံဉ်ဒ်အနွဲပူ၊ပှ၊ဆါမ့ဂ်ဂ္ဂ၊, တဂ်ချုပှ၊ဆါမ့ဂ်ဂ္ဂ၊, တာ်ကြားစီးကွဂ်အယာ၊, ဒီးထိဉ်ကွဂ်အနိုဂ်ထီ (Weight for Height Z Score) ထိဘိဒီးသမံသမ်းကွဂ်ထီဘိန္နဉ်လီး.

- စီးကျွဴဖြသဉ်အဃၢ _ သူစီးဝီဂ်လာတစ်ြီးဖိသဉ် (Satter Scale) ဒီးထိဉ်ကျွဴအနီဂ်ကစီးထီ
- . ထိဉ်သတြီး ကူးကျွာ်ဒီးတာ်မာ နိုဉ်လာတာ်ဆုံးကသံဉ်ဒီ သဒၢအခးထိ (တက်ဂွားနိုဉ်)
- ဒူးကျွဴအနီးထိဒီးအစီးကြားအိဉ်ထဲလဉ်ထိဉ်သတြီး (Weight for Height Z Score) အတၢ်ဒူးတီး ယ့ (Table) (ကျွဴလိဘ်ဘျုံးစ်)တက္နှာ့်

တင်္ဂဆါပနီဉ်တမဉ် တင်္ဂဆုထံဉ်န့င်္ဂတင်္ဂဆီဉ်လီးထုးတင်္ဂဆါလင်္ဂ သဉ်တမဉ်

1. თჩანებინადა ადა

အဃၢနိုဉ်ထိဉ်ဒီးအနိုဂ်ထီနှဉ်စှၤနုဂ်2- $Z(\delta n/\Delta)$ တိလယ့် ပူးအိုဉ်စ် 3 ဒီး 2 Z အဘၢဉ်စား)

2 . တ^{င်္ခနာ}ဉ်လီးထုးနှးနှးကလဲဉ်

အဃၢနိုဉ်ထိဉ်ဒီးအနိုဂ်ထိနိုဉ်ထိဉ်စုၤန့ $\mathbf{1}$ $\mathbf{2}$ မှတမှါစု နိဉ်စ္ဉ်ာထွဲကဘုခံကပၤလာာ်

တာ်အီဉ်လီးထူးနုးနုးနုဉ်အိဉ်သာကလုာ် (က) မရးစမှးတာ်အီဉ်လီးထူး(Marasmus Malnutrition)(ခ)ကျွဉ်ရှါဒီ (Kwashiorkor) တာ်အီဉ် လီးထား

- · ဘုဉ်ဒီးယံ_ ဖျိဖှံဉ်ဃၤ, အညဉ်မ့တမ့ာ်အသိအိဉ်ဒဉ် တစ်းတမုံး
- . ခီဉ်ကဘု, စုဃ်ၤ
- . ဖိသဉ်နှဉ်ဖျိုက်ပုၤသးပုၢ်တဂၤ
- . ဖုံးဘုဉ်ယူထိ, သဘံထီဉ်, ဖုံးဘုဉ်တာ်ဆါအိုဉ်
- . တအဲဉ်ဒိုးအီဉ်တာ်, ထူးခိုဉ်တဘဲ
- . ဖိသဉ်မ်ာ်ကဝီးဒ်လါအသိုး
- . W/H စုန္ 12 Z
- . W / H အါန္ဂါမ့တမွ်ါစု၊ န့်၊ 2 Z အါန့်ါတဲအသးလာက ဘုအယိသ္

(ာ) မရးစမ္းကျွှဉ်ရှိုနီ (Marasmic Rwashiorkor) တာ်ဆါနှဉ်ယါယှာ်သားခံခါလာာ်, ဒီးအပနီဉ်နှဉ်ဖျိဒ်လာ ထားခံခါလာာ်.

သ႕ဃမီ၍ကျွသျှိ

ဖိသဉ်တဂ်အီဉ်လီးထူးဖဲအဘဉ်တဖဉ်တူဂ်လိဉ်ဒ်ပှးဆါ တာ်ချ၊ (OPD) ဒီးကူစါအီးခ်ီဖျိဟ့ဉ်ပှဲးထီဉ်တဂ်အီဉ်အ ရဲဉ်ကျဲး

(Supplementary Feeding Programme SFP) 8 သဉ်တါအီဉ်လီးထုးနးတဖဉ်တူဂ်လိာ်ဒ်အဒွဲပူးပှးဆါ (IPD) ဒီးကွစါဒူးအီဉ်အရဉ်အကျွဲ၊

(Therapeutie Feeding Programme TFP)

လာတာ်ကူစါယါဘျ်တာ်ဆါန္ ဉ်တာ်ကဘဉ်မာထွဲဒ်တာ် ကူစါယါဘျ်အတာ်နဲ ဉ်ကျွဲလီးတာ်လီးဆဲးလီး တာ်ဆူး တာ်ဆါကကိညာ်ထိဉ်အင်္ဂါန္ ဉ်ဒီးသန္းထိဉ်အသးလာပှာ လာအကွက်ထွဲ ဒုံးအီဉ်ဖိသဉ်ဝန့ ဉ်အတက်ျွဲးစားဒီးအတာ် သူဉ်အိဉ်သးအိဉ်, အတာ်သူဉ်ဆူဉ်သးဂဲး, အတာ်ဝံသး စူးတဖဉ်အစီနှိဉ်ဖားဒိုဉ်လီး

တင်္ဂတိုင်လည်းတင်္ဂတမ်းခဲ့သိုင်သည်

လီးလာတာ်ဆါဟံဉ်တက္ခ်ာ့

- မေးနီဉ်မာဃါဖိသဉ်အစီးဒီးအနီါထီW/H Z Score လီးတံးလီးဆဲး
- . ဟ်ပနီဉ်ဖိသဉ်အစီးလာမ့ာ်အိဉ်ထဲလဲဉ်မးကဒုးစံဉ်လီး တာ်ဆါဟံဉ် _ လာတိုးယ့အဖီခိဉ်တက္နာ် ဖိသဉ်အစီးမ့ာ်ဘီဉ်ထီဉ်သိထီဉ်, အစီးမ့ာ်တုံးမးဒုးစံဉ်

ဖိသဉ်တဂ်အီဉ်လီးထူးဖဲအဘဉ် (မလှဲးတဂ်အီဉ်အရဉ် အကျုံ SFP)

ဒုးစံဉ်လီးဖိသဉ်လာတာ်ဆါတံဉ်ဖဲအစီးအါန္၊ _ 1 . 5 Z W/H တုးအပုံးထိဉ်ခံနွံ

ဖိသဉ်တၢ်အီဉ်လီးထုးနုးနုး (ကူစါဒူးအီဉ်အရဲဉ်အကျဲ့ TFP)

ခူးစံဉ်လီးဖိသဉ်ဖဲလာအစီးအါန္၊ - 2 Z W /H တုးအ ပွဲးထီဉ်ခံနွံ _ ကွာ်သတြဲး SFP) တိုးနှီဉ် _ ထိဉ်ဖိသဉ်အနိုဂ်ထီကိုးလါခဲ့းဒီးဒွာနှစ်ြိသဉ်အ စီးထိဉ်ဘား / တထိဉ်ဘားတုံးပင်္ပနီဉ်တက္နာ်.

တ~~ဂ်စစီနီဝဇီးထူးဖွဲ့အသန်~~ (Moderate Malnutrition)

(_ 3 to < - 2 Z W/H အပနီဉ်အဘာဉ်စား) ဒူးအီဉ်ပုံးထိဉ်ဖိသဉ်တာ်အီဉ်ဒ် (SFP) အရဲဉ်အကျုံတ ကု၊ ကွက်ထွဲဖိသဉ်လာဟံဉ်ဃီသူ.

ဖဲနထံဉ်ဖိသဉ်ဒ်ပှ၊ဆါတာ်ချာအသီးအခ်ီဉ်ထံးကတာဂ်တ ဘျီန့ဉ်, မေထွဲဒ်အရဲဉ်အကွဲ၊လာလာ်တက္နာ်

ు. ద్రోస్త్ర్మిల్లాన్డ్రాక్ట్ కింగ్లాలు దార్జులు చెక్కాలు చెక్కాలు చెక్కాలు చెక్కాలు చెక్కాలు చెక్కాలు చెక్కాలు

ထိဉ်စီးမျာကျစီသဉ်အတာဆါ, တင်္ဂတဘု, တာဆါလာ ကဲထီဉ်သးခဲခဲအံး, ဖိသဉ်တာဆဲးကသံဉ်ဒီသဒာအတာ မာနိုဉ်မာဃါတဖဉ်တာ်အိဉ်သးတက္နာ့်

ကျဲးစ**ားယုတ်ခုံနှံာ်ပာဖြသဉ်နှ**ခ်ဘ<mark>ာခ်မနားတဒ</mark>ော်ထီာိဘာခ်စာ ခ့**ာ်**တက္၏. ကဟ်ယှာ်ဝဲ _

- · ဟုဉ်အီဉ်တ၊်အီဉ်တဘဉ်မဲ့တမ့်၊ဖိသဉ်ဖှဉ်အနုဂ်ဝံ၊ဒုံး အီဉ်တ၊်အီဉ်တလ၊ပှဲ၊ဘဉ်ဒ်အကြားအဘဉ်အသီးဘဉ်
- . ဟံဉ်ဖိဃိဖိတာ်အီဉ်တလာပှဲ၊ ဘဉ်အဃိဖိသဉ်င်္ဂိုတာ် အီဉ်တလာပှဲ၊ ဘဉ်
- . တဒုးအိဉ်ဖိသဉ်တၢ်အိဉ်တဘျီတစ်းအဘျီအါအါကိး မုၢိန်ၤဘဉ်
- . တာဆူးတာ်ဆါ
- . မိါဘဉ်မၤတါ, မူတမ့ါဖိသဉ်အိဉ်ဒီးအဂၤတဂၤသတး ဒီးတါဆာကတိါတအိဉ်လၢကက္ဂါထွဲဖိသဉ်အ ခီဉ်ထီး တဂၤဘဉ်

ဆူဉ်ချပှာမေးတၢဖိတဖဉ်ဟးအိဉ်သကီးခူဉ်ဖိထာဖိ, စံး ကတိုးတူဉ်ကူဉ်ဟူဉ်ဖးနှဉ်ကဲတာမြာစားသွင်စွာကီးလီး

၂. ေးထီဉ်ကူစါတဉ်ကိုဘဉ်ဝီခ်ီးကူစါယှဉ်တင်္ဂလေါတေဂ့ဉ်စာ ဂာ- တင်္ဂဟာမာဟးကီး, သွဲ့ဉ်င်္ဂရီစစ်, မှတဖုဂ်ိတင်္ဂလေါယင်္ဂ ကုဉ်ဂၤလာဟဲနှင့်ယဉ်ထာကာဖဉ်

၃. ဟုဉ်ခဲ့ရီဟုဉ်ဘဲါလရာတဟုဉ်အီဉ်ဒီသဉ်တရီအီဉ်ကြရး ဘဉ်

တဲန\(\text{in}\(\text{in}\)\(\text{in}\(\text{in}\)\(\text{in}\)\(\text{in}\(\text{in}\)\(\tex

၄. တဲဘဉ်ဖိသဉ်စာဖိက်လကတဲ့တခါတားနက်တက်ခစိဉ်လက တက်နိုင်လီငဲတ်က်းနွှဲခဲး

၅. စီးကျွင်္ခြသည်ကားနွှဲခဲးခ်ိဳးဖင်္ခြည်စစီးလဂတ်ငယ္စောပူး

- . ယုန္လံဝံဖိသဉ်အစီးမ့်၊တထီဉ်ဘဉ်နှဉ်, တူဂ်လိ်ာအီးဒ် အနွဲပူးပှာဆါလာတက်ကျွာ်ထွဲတာ်အီဉ်တာ်အီဒီးမာထွဲဒ် တာန်ဉ်လီး အရဲဉ်အကျုံ, ဒီးလာတက်မာထွဲဒ်ကူစါ ဒုးအီဉ်အရဲဉ်အကျုံ ဒီးတာ်အိဉ်သးမ့ာ်ဖိုးမံမး, ဘဉ်ဒု းစံဉ်လီးတာ်ဆါတံဉ်
- . ဖိသဉ်နှဉ်မှာ်အိဉ်လာခဲကဝီးပူးတခ်ီ, ဃုကွက်ဘုံဝိဖိယီ ဖိမ့ာ်အမီးအသဉ်အိဉ်တအိုဉ်, နှင့်ဘဉ်တစ်အိုဉ်လာပုံးတ

အာဟာရချိုတဲ့ခြင်း အဓိပါယ်သတ်မှတ်ချက်။

အာဟာရချိုတဲ့ခြင်းသည်အစာအာဟာရလုံလောက်စွာမ စားသောက်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်းစားသင့် သည့်အစာအာဟာရအချိုုကိုလုံလောက်စွာမစား သောက်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်းသို့မဟုတ်စား လိုက်သောအာဟာရများကိုလူ့ ကိုယ်ခန္ဓာမှခွဲဝေသုံး စွဲပုံပြောင်းလဲခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်းသည်။

အကယ်၍ကလေးငယ်တဦးသည်စားသင့်သောအစာ dotylulp:wanzbasamenemezin:wabumes မှနန်းနှေးခြင်းသိုးမဟုတ်ရပ်သွားခြင်းတို့ဖြစ်တတ်သည်၊ အာဟာရခ်ျူတဲ့သောကလေးငယ်သည်အခြားကလေးများ နှင့်ယှဉ်လျှင်ရောဂါဖြစ်လွှယ်ပြီးထိုရောဂါများကြောင့်သေဆုံး သည်အထိဖြစ်တတ်သည်။

ဤသက်(၅)နှစ်အောက်ကလေးများအထူးအားဖြင့်နို ဖြတ်စအရွယ်ကလေးများနှင့်ဖြည့်စွက်စာစားကာစက လေးများကိုအားဖြစ်စေသည့်အာဟာရများကိုနည်းနည်း နှင့်မကြာခဏကျွေးပေးရပါမည်၊ထိုသို့မကျွေးပေးပါက အသက်(၅)နစ်အောက်ကလေးများသညါအာဟာရချို့ တဲ့ရောဂါဖြစ်ပွားလွယ်သည်၊ ထိုသိုအာဟာရချိုုတဲ့ခြင်းကြောင့်အခြားရောဂါများလည်း ဖြစ်ပွားလွယ်ပြီးသေဆုံးသည်အထိဖြစ်တတ်သည်။ ထိုကြောင့်အာဟာရချိုုတဲ့နေသောကလေးများကိုရှာ ဖွေကူသပေးရန်အရေးကြီးသည်။ အတွင်းလူနာ(သို့)ပြင်ပလူနာသိုလာရောက်ပြသသော အသက်(၅)နှစ်အောက်ကလေးတိုင်းကို

(Weight for Height Z Score) (အရပ်ပေါ်မူတည်၍ဖြစ်သင့်သောကိုယ်အလေးချိန် တွက်ချက်ခြင်း)ကိုပုံမှန်စစ်ဆေးပါ။ ကလေး၏အလေးချိန်ကို (ကလေးပေါင်ချိန်စက်) နှင့်ချိန်၍အရပ်တိုင်းပါ။ ကလေးကာကွယ်ဆေးမှတ်တမ်းတွင်မှတ်သားထား သောယခင်အလေးချိန်နှင့်နင်းယျဉ်ကြည့်ပါ။ အရပ်ပေါ်မူတည်၍ဖြစ်သင့်သောကိုယ်အလေးချိန်ကိုတွက် ချက်ခြင်းကdk(Weight for Height Z Score) ဇယားသုံး၍တွက်ချက်ပါ။ ရောဂါသွင်ပြင်လက္ခာဏာများ ရောဂါရှာဖွေသတ်မှတ်ခြင်း(က လေး)၁။အသင့်အတင့်အာဟာရချိုတဲ့ခြင်း အကယ်၍အရပ်ပေါ်မှုတည်၍ဖြစ်သင့်သောကိုယ်အ လေးချိန်တွက်ချက်ခြင်းသည်အနတ်၂အောက်လျော့ ့နည်းလျှင်သတ်မှတ်နိုင်သည်။(တွက်ချက်၍ရသောဂဏန်းကို ဇယားတွင်ကြည့်ပါကအနတ်၂နှင့်၃ကြားတွင်တွေမည်။) ၂။အလွန်အမင်းအာဟာရခ်ျူတဲ့ခြင်း အကယ်၍အရပ်ပေါ်မူတည်၍ဖြစ်သင့်သောကိုယ် အလေးချိန်တွက်ချက်ခြင်း(weight for height Z Score)သည်အနတ်ဝုအောက်လျော့နည်းခြင်း(သို့)ခြေလက် များတွင်ဘက်ညီစွာဖောရောင်နေပြီးရောင်နေသောနေရာ ကိုဖိကြည့်ပါကချိုင့်ဝင်သွားမည်။

အလွန်အမင်းအာဟာရချိုတဲ့ခြင်း(၃)မျိုးရှိပါသည်။

(က)မရစ်စမတ်အာဟာရချိုတဲ့ခြင်း အရိုးနှင့်အရေပဲကျန်အောင်အလွန်အမင်းပိန်ချုံးပြီးအဆိ အသားလုံးဝမ႖ိုကလေးငယ်သည်အၾအလေးနှင့်ဘူနေမည် စားချင်စိတ်မရှိနှုံးခွေကာပတ်ဝန်းကျင်းကိုစိတ်မဝင်စာ အမှတ်ပေးဇယားတွင်အနုတ်၂အောက်လျော့နည်းနေမည်

(ခ)က္ကာရီရောဂါအာဟာရခ်ျူတဲ့ခြင်း။ ခြေထောက်များဖေါင်းရောင်နေသော်လည်းလက်ကလေး များမှာကြုံလိုနေမည်။ အသားအရေများခြောက်ကာငါးအကြေးခွံကဲ့သို့ အ ဖတ်ကလေးများလန်နေမည်။ ကလေးမျက်နာမှာလမင်းကဲ့သို့ ဝိုင်းစက်နေမည်။ စားချင်စိတ်မရနှုံးခွေကာပတ်ဝန်းကျင်းကိုစိတ်မဝင်စား အမှတ်ပေးဇယားတွင်အနုတ်၂အောက်လျော့နည်းနေမည်၊ (သို့)အနတ်၂ထက်များနေမည်(အနတ်၂ထက်များနေ ခြင်းမှာဖေါ ရောင်နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

(ဂ)မရစ်စမတ်ကွာရှိရောဂါအာဟာရချိုတဲ့ခြင်း Llင်းရောဂါသည်အထက်ပါရောဂါနစ်ခုအတူတကျွဖြစ်ပွားပြီး ရောဂါသွင်ပြင်လက္ခဏာများနှစ်ခုပေါင်းပြီးတွေ့ ရလေ့ ရှိသည်။

ကုသနည်း။ ဤသင့်အတင့်အာဟာရချိုတဲ့သောကလေးများကိုပြင်ပလူ နာဌာနတွင်ထပ်ပေါင်းဖြည့်စွက်အစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ် ဖြင့်ကုသကျွေးမွေးပါ။ အလွန်အမင်းအာဟာရခိုုတဲ့သောကလေးများကိုအတွင်းလူ နာဌာနတွင်ရောဂါကုသအစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ်ဖြင့်ကုသ

ထိုကလေးများကိုကုသကျွေးမွေးရာတွင်ရောဂါကုထုံးလမ်း ည့န်အတိုင်အတိအကျလိုက်နာစေလိုပါသည်။ရောဂါတိုးတက် ကောင်းမွန်မျအခြေအနေသည်ကလေးအားကျွေးမွေးကု သသူစိတ်အားထက်သန်မှုစိတ်ရှည်သည်းခံစွာအားထုတ် လုံ့လပြုမျအပေါ်တွင်များစွာမှုတည်ပါသည်။

အတွင်းလူနာဌာနအဖြစ်ကုသရန်လက်ခံချိန်နှင့်က လေးများအားဆေးရုံပေးဆင်းသင့်မဆင်းသင့်ဆုံး ဖြတ်ရန်အတွက်

ကလေး၏ကိုယ်အလေးချိန်နှင့်အရပ်က $dk(W/H\ Z$ Score)ဖြင့်တိကျသေချာစွာမှတ်သားထားပါ။ ကလေးကိုယ်အလေးချိန်မည်မှုအထိတိုးတက်လာမှဆေး ရုံပေးဆင်းမည်ဟု ကြိုတင်ဆုံးဖြတ်ထားပြီးဇယားပေါ် တွင်မှတ်သားထားကာကလေးအခြေအနေသည်ထိုကိုယ်အ လေးချိန်ရောက်သည်အထိဝဖြိုးလာမှပေးဆင်းပါ။ အသင့်အတင့်အာဟာရချိူတဲ့သောကလေးများ အားထပ်ပေါင်းဖြည့်စွက်အစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ် ကလေးကိုယ်အလေးချိန်ကိုအမှတ်ပေးစနစ်ဖြင့်တွက်ချက် ကြည့်၍နှစ်ပတ်ကြာအောင်အနတ်၁-၉အထက်၍ရှိနေ ပြီးကိုယ်အလေးချိန်သည်နှစ်ပတ်တိုင်ကာလလုံးပြန်လည် ကျဆင်းခြင်းမရှိပါကဆေးရုံဆင်းခွင့်ပေးနိုင်သည်။

အလွန်အမင်းအဟာရချိုတဲ့သောကလေးများအား ရောဂါကုသအစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ် ကလေးကိုယ်အလေးချိန်ကိုအမှတ်ပေးစနစ်ဖြင့်တွက်ချက် ကြည့်၍နှစ်ပတ်ကြာအောင်အနတ်၂အထက်၍ရှိနေပြီး ကိုယ်အလေးချိန်သည်နှစ်ပတ်တာကာလလုံးပြန်လည်ကျ ဆင်းခြင်းမရှိပါကဆေးရုံဆင်းခွင့်ပေးနိုင်သည်။ထပ်ပေါင်းဖြည့် စွက်အစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ်သို့လူနာလွဲပါ။ မှတ်ချက်ကလေး၏အရပ်ကိုလစဉ်ပြန်တိုင်းပေးရန်လိုပြီး ကလေး၏ကိုယ်အလေးချိန်သည်ရည်မှန်းချက်ထားသော အလေးချိန်အထိတိုးတက်လာခြင်းရှိမရှိပြန်လည်စစ်ဆေး ခြင်းကိုမမေ့မလျှော့လုပ်ဆောင်ရန်လိုသည်။

အသင့်အတင့်အဟာရချိုတဲ့ခြင်း အမှတ်ပေးဇယားတွင်၂နှင့်၃ကြားတွင်ရှိနေမည်။ ကလေးအားထပ်ပေါင်းဖြည့်အစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ် သို့လှဲပေး၍အတွင်းလူနာအဖြစ်ကုသရန်မလိုဘဲအိမ် တွင်သာစောင့်ကြည့်ကျွေးမွေးနိုင်ပါသည်။အကယ်၍က လေးသည်ပြည်ပလူနာသို့ ပထမဆုံးအကြိမ်လာ ရောက်ပြသခြင်းဖြစ်ပါကအောက်ပါအတိုင်းကြည့်ရှုကု သသင့်ပါသည်။ ၁။ ကလေးအားသုံးသပ်ကြည့်ရှူခြင်း ကလေး၏အခြေအနေဖေါ်ရောင်ခြင်းရှိမရှိလတ်တလော

ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသောရောဂါအခြေအနေ၊ ကလေး၏ကာကွယ်ဆေးမှတ်တမ်းတို့ ကိုဆေးပညာရျ ထောင့်မှသုံးသပ်စစ်ဆေးပါ။ ကလေး၏ဖွုံးဖြိုးမှုရပ်တန် ့နေခြင်း၏အကြောင်းရင်းကို

ရှာဖွေရန်ကြိုးစားပါ။ဖြစ်နိုင်ခြေများမှာ နို့ဖြတ်၍ဖြည့်စွက်စွာကျွေးစအချိန်တွင်ကျွေးသင့် သောအစာများကိုကျွေးသင့်သောပမာဏအတိုင်းအတာ အထိမကျွေးခြင်းမိသားစုတစ်ခုလုံး၏စားသောက်ခြင်းပမာ ဏမလုံလောက်၍ကလေးငယ်၏အာဟာရပါမလုံ

လောက်ခြင်း ကလေးအားနည်းနည်းချင်းခဏခဏမကျွေးခြင်း နေမကောင်း၍မစားနိုင်ခြင်း

မိခင်အလုပ်သွား၍လည်းကောင်းကလေးငယ်တယောက် ထပ်မွေးထား၍ကလေးအကြီးအားကောင်းစွာမကြည့် ရှုနိုင်ခြင်းလူထုကျန်းမာရေးလုပ်သားသည်မိသားစုဝင် များသို့ အိမ်တိုင်ရာရောက်သွားရောက်ပြောဆိုအကြံပေး ခြင်းဖြင့်ကူညီနိုင်ပါသည်။

၂။ရောဂါကုသမှစတင်ခြင်းနှင့်အတူတကွတွဲ၍ဖြစ် ပွားနေတတ်သောရောဂါများကိုကုသခြင်း

ဝမ်းသွားခြင်းသွေးအားနည်းခြင်းနှင့်အခြားနာတာ ရည်ရောဂါများ

၃။ကလေးအားပုံမှန်အစားအစာစားစေရန်အား ပေးတိုက်တွန်း

ထပ်ပေါင်းဖြည့်စွက်အစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ်မှပေးထား သည့်တပတ်အာစာအာဟာရများ(ဆီပါသောအရုအား တိုးအာဟာရမစ်ကြက်ဥပဲအစရှိသည်)တို့ကိုကလေးစားဝင် ရန်ဖြည်းဖြည်းချင်းချော့ကျွေးပါ၊ အတင်းအကျပ်ကျွေးခြင်းမှလုံးဝရောင်ကြည်ပါ။တချိန်ထဲ

ကျောင်းကျန်းမာရေး School Health

လၢပှဲၤ, တ ချူးလၢဒူးစံဉ်လီၤဖိသဉ်လာတာ်ဆါတံဉ်တ ကူး

G. పాంశాలంగా కోంగ్

တု၊ မြိုပ်တုာ်ဒူးအီဉ်နု၊်ဖိသဉ်လံတဘျီနှဉ်, ဖိသဉ်ဝဲနှဉ် ကဘဉ်အီဉ်တဂ်တဘျူးကလုာ်ဒ်သီးကအိဉ်ဆူဉ်အိဉ် ချ, ကဒိဉ်ထီဉ်ဘဉ်ဂ့်ဘဉ်ဝီလီ၊ တဂ်အီဉ်နှဉ်ပင်္ဂဝဒဉ် , မှ၊, ဝဲ, ပထီး, တဂ်သူတဂ်သဉ်တဖဉ်, တဂ်ဒီးတဂ်လဉ် တဖဉ်,တဂ်ဖုံးတဂ်ညဉ်,ဆီဒံဉ်, ဒီးညဉ်ဖိတဖဉ်နှဉ်လီ၊

၇. ကသံဉ်သရဉ်ဘဉ်မူဘဉ်ခါတဖဉ်ကလဲလစ်ဉ်သက်းတံဉ် ဒီယီဒီတရှဉ်ဘဉ်တရှဉ်ခုးနှင်္ဂပင်္ဂစာဝဲသှဉ်ဘဉ်တွဲတင်္ဂစီဉ် လာဒီးမံဒီးတင်္ဂစ်စဉ်ရော့ခ်စနဉ်ချ

လာာ်တာ်ဆာကတိါဖူးအေါလာကဘဉ်ဒူးအီဉ်ဒူးအီဖိသဉ် တဖဉ်အံုး ဘဉ်ဆာဘဉ်ကတို်, လာကသံဉ်သရဉ်, သ ရဉ်မှဉ်တဖဉ်အတာ်တီခိဉ်ရိဉ်မဲကျွာ်ထွဲအီးအဖီလာန့ဉ် လီး

ကွင်္ခတင်္ခြင့္ အနိတင္ _ လာတာနဲခဲ့လီးဘခ်ထွဲတာက တဲဘ်ကတီးတာနှာ်ထံလာဟူခဲ့က်ဘါပတီးထိအင်္ဂိ

(High Energy Milk HEM), ဒီးလာကဘဉ်ဟုဉ်ဆံးအါ ဒီးဘဉ်ဟုဉ်ပုံးဘျိန္ဉ်ဘက္သာ်

လာခံကတာန်, ဖိသဉ်အီဉ်တာ်လာထးခိဉ်မှာ်တသမှးဘဉ် သို့ နှစ်တာ်အိဉ်လာနှါဒ့ပူ၊ နှဉ်လီး တွေဖိသဉ် အီဉ်တာ် အီဉ်ဆံးအါ ဒ် အဒိ (၂) တက္နန

တင်္ဂြီသဒေဒတဲ့သဉ်လေဒဘိုနေးလေဒသွှဲနိတ်ချီ _ မုဂ်ဆါဆါမုဂ် နာနာ ဒုးအီဉ်တဂ်အီဉ်တဘိုတစ်းတဘိုတစား, ခဲအံးခဲ

အနုဂ်ထံကဟးထီဉ်ဂူးဂူး, လ၊ Vitamin 'D; Iron ပဉ် ယှာ် _ လ၊ဖိသဉ်အင်္ဂါတက္နါး)

. ကတ်႒်ကတီၤန့ၢ်ထံအီလၢအကဆိုတက္ၢ်ႉ

ကူး စြဲစီးသာဉ်ခဲ့ဂိသာဉ်ခိုင်ခြီး ဆုံး လွှောက်တော် ကွောက်တော်ခြီး နှာ တာ ဆါ ယာ် မှာ နော် ဟု ညှိ အီး က သံ ညှိ မေး သံ တာ် ဆါ ယာ် (Antibiotic) တက္နာ ေစသည်လာတာ အီဉ်လီးထုံးနားနားတ ဂၤ, ဒြီးနှုံတာ ဆါ ယာ် ယာနည်းနားသံ လာတာကြာ တထည် သည် နှဉ်လီး သည့် ညှိ စုတ် ထိဉ် ဆိုးနှုံ့ , မှာ တာ ဆါ တိတ် ထွဲ ထိဉ်တာ အီဉ်လီးထုံးနားနားအခံနှဉ်လီး က ဒီသ အတစ် အံးအက်, က ယာ်စိသည်လာတာ အီဉ်လီးထုံးနားတစဉ်နှဉ် , ဟု ညှိအီးကသံ ညိမ်းသံတာ ဆါ ယာ်တက္ကုံ

သမံသမီးတင်္ဂညဉ်ဂိဂိယင်္ဂလဂုဒ်သဉ်ကီးဂၤခဲးတက္ ဂ်. တင်္ဂ ကိုင်္ဂရိုက်တစဉ်သနှင်ကုမာကျွင်္ဂတက္ ဂ်. ကျွင်္ဂတိဂိတင်္ဂပနိုင် စာကါမြင့်တဖင်ုံ သွဲ့ခိုစ်ခုံ, ကသါ) မီးဆုံခ်ုံတးတီခိုဆံးခေါ် နှင်္ဂကျွင်္ဂတိဘိတ်တက္ ဂ်. စီးကျွပ်စသဉ်ကိုးမု၊နံးမီးကွဲး လီးနှိုခဲ့လာအခွားပူး (Chart) တက္ ဂ်.

කෙදි :

ပတ္မိဳန်တာ - နန်ထဲဟုနိုင်နီဟုနိုတ်ပြတ္မိဳန်တီ A(HEM) တဂ်အီန်အဘို $_{-}$ 8 - 12 ဘိုလ၊ 2 4 နှဉ်ရံနိD တဂ်အီန်ဆာကတိဂ် $_{-}$ B ဘို $_{-}$ 3 နှဉ်ရံန်တဘို $_{-}$ 12 ဘို - 2 နှဉ်ရံန်တဘို တဂ်အီန်တဘိျံအစီး $_{-}$ A $_{-}$ 135 cc x body weight (kg တဂ်အီန်အဘိျံလ၊ -24 နှဉ်ရံန်

_ర్తల్లాకాన్గాలు చేస్తారాలు చేస్త

High Energy milk (HEM) တဂ်လာကဘဉ်တဲ့နုဂ်ဒီးဆံးအါ တဂ်နုဂ်ထံကမူဉ်လာသိတဟ် အံသဉ်ဆာ တဂ်ဒီးတဂ်လဉ်အသိ တုနှာ်ထံချီကလာ် (မာပုံးတုံးတလံထဉ်)

တၢ်နဲ့ဉ်လီး

25 gm ဒုးကလာ်ထံချီ **5- 7** မံးနံး 100 gm ကျွဲကျိခဲ့လက်လာထံချီပူ၊ 27 gm AA ဟ်ခုဉ်လီးဒီးတုနာ်လာခွာပူ၊ မ္^နာနာ်နှ_င်န်, တုနာ် UNICEF တာ်အီဉ်ဘိ

တာ်အီဉ်လီးထုးအဂဲ့၊ အံးတကတာါဒီးဝဲဘဉ် ခိဖိုလ်ာ်က ဘုုံးပးအတာ်ဟ်ပနီဉ်အီဉ်ဝဲအယိပယူပပိုးကဟ်မျါထီဉ် တပတိါဘဉ်တပတိါဆုလံာ်တာ်ကစီဉ်လာအကဟဲတဖဉ် ကွုံကွုံနှဉ်လီး တာ်ဒူးအီကသံဉ်ကသိအကျဲနှဉ်ဂုံးတ ကာ့်လာနသံကွာ်သံဒီးဒီးဆူဉ်ချမာစားပုာမာတာဖြိ(မ္)လို၊ ကဝီးကသံဉ်သရဉ်တချုးနှ ဒူးအီဒီးဘဉ်တကာ့် (ဘဉ် တာ်ဟံးနှုံးအီးလာကိုပ်ယီးကို၊ဆာအလံာ်နှဲဉ်ကျဲ – Burma Border Guideline)

နှေလာမည့်**ပယူပပို**၊ သတင်စာစောထွာ်ဤမဆုံသေးသည့်အဟာရ ဓ၁တ်ချို

့တက်ခြင်းဆောင်းပါးကိုဆက်လက်ဖေါ်ပြသွားပါမည်။ မှတ်ချက်၊

လူနာအားဆေးတိုက်ကျွေးခြင်းမပြုလုပ်မီကျန်းမာရေးလုပ် သား(သို့)အသင်္ခဆေးမှုးများနှင့်တိုင်္ဃာပိုမှီမှဆေးတိုက်ကျွေးသင့်သည်။ ဤဆောင်းပါးကိုမြန်မာနယ်စပ်လမ်းညွှန် Burma Border Guideline စာအုပ်မှကူးယူဖေါ်ပြသည်။

တၢကူစါယါဘျါဘဉ်ဂ့ၢဘဉ်ဝီ 1 _ 2 هٔ ۶ albendozole 200mg OD නායී တၢ်မၤလီးမာ်က္နံာ်ထီးကလ်ာ် Mebendazole 100 mg BID 2 နံဉ်အစီခိုဉ် នុំរ 1, នុំរ 2, និះ នុំរ 8 50,00 IV ဘံဉ်တၢ်မ့ဉ် A 6 ග්] ශාරී ග්ර \$1, \$1 2, \$:\$1 8 100,000 IV 6 _ ၁၁ လါ (၈ kg ဖီလာ 1 နံဉ်ဆူအဖီခိုဉ် Vitamin B1 ကီးနံး 10 mg 6 နွံ စီလူးအဲးစုံး (Folic Acid) ທຸລາວາດທຸລະ Ferrous Sulphate 5 ကံလိ8လ550 mg OD ചാറി 5 A_ 9 ന്റ 100 mg OD ചാറി 1 0 იიაზ მ გ გ 200 mg OD ചാരി

Zinc Supplement and minerals (Magnisium, Copper) if a vailable

တိ $\S$ နီနီ _ တ $\S$ ခုးအီ Vitamin A လာတ $\S$ 3 သေးအာက်ဦးလာတာကူစါအက်ိန္နော်အဆာကတိ $\S$ ကဘန်အိန်တလါလီး သမံသမီးကျွာ် ခေးဘီဘီ (Yellow Card) တက္နာ ေစသန်န္နန်တာမွဴးဆီတလဲတာအိန်လာ TFP န္နန္နဲ, တလိ $\S$ မေးလီးထီးကလဲနီး Vitamin A လားဘန် ဆဲးကူစါလာတာ့အဂၤတက္န

တင်္ခြာပြီးထူးနုးနား (Severe Malnutrition)

(< - 3 Z Score W/ H or with Bilateral Pitting Oedema)

တာ်အီဉ်လီးထူးနးနားကလ်ာနှဉ်ဘဉ်ကူစါဂဲ့ကြီးအူ ဒီး ဘဉ်တူလြာဒ်အခွဲပူးပှာဆါလီး- ပှာဆါနှဉ်လိုတာ်ကျွာ် ထွဲတပယူာ်ဃီလီး- တာ်ကူစါအီး နှဉ်အီဉ်ဝဲခံပတို် လီး-

ಎರ್ಎಂಎರ್ನ _

အါတက္၊်ဘဉ်ဟုဉ်ကသံဉ်ကသီတဂ်ဘဉ် ခုး အီဉ် ပှ၊ ဆါ လာတဂ်အီဉ်လီးဆီ, ဘဉ်ဆဉ်တမုဂ်လဂ်လာအစီးကဃာ ထီဉ်ဘဉ်

ခံမတ္မွာမွာမတ္မွာနဲ့ – မုံးတဂ်ကူစါအီးလာဟုဉ်ဒုံးအီဉ်တဂ် အီဉ်အကျဲ (ပုံးဆါကစီးပုံးထီဉ်ကူး (ပုံးဆါင်္ဂာဘါ ကအိဉ်ထီဉ်ကုံးအလို)}

ບත්තාA(Phase 1)

ညီ နုံနှဉ်ကဒူးအီဉ်ဒူးအီကာ့၊ စီသဉ်တဖဉ်အံ၊ အင်္ဂိ၊ လက်တာ်ဆာကတိဂ်ဖီးယံဘ်, မှာ်လာအဝဲသူဉ်အင်္ဂိုဘါစာ် ဒီဉ်မး, အထးခိဉ်တဘဲဘဉ်အယိန္ဉ်လီ၊ (တာ်အိုဉ် သးသံသူ့ဒဉ်လာ) တာ်က်သူယတဖဉ်အံ၊, ဘဉ်တဲဘဉ် ဟံဉ်ဖိဃီဖိတဖဉ်လီ၊ တာ်လီ၊ ဆဲး, မှာ်လာအဝဲသူဉ်က အံးတက္နာ်. ဖိသဉ်တနီးလာဂ်ာဘါစာန်းနားကလာတဖဉ် တာဘဉ်ဒုံးအီဉ်တနှဉ်ရံဉ်တဘျိန္နဉ်လီး

တာဂ်ီစီသခဂ်ီလာဉ်လဂဏသုတ္ချဉ်လီး _ သဆဉ်ထိဉ်မို အခံလာကဖိုးဟုယာ်ဖိသဉ်ထိဘိတက္၊ အခ်ိဉ်ထံးက တာဂ်တသိန္ဉ်တဘဉ်သွစ်အီးဘဉ်

သူ ORS အထံစါစါ (မဲ့တမ့်)တခီအသဉ်အက်က အါတလာဘဉ်ဖူး)မဲ့တမ့ဉ်ဘဉ်ဒီးဟုဉ်အီး Resomal တက္နါ.

(ಹ್ಕರಾಕ್ಷತ್ತ 5)

ဆဲးဒူးအီမိါနုဂ်ထံ (မိဂ်တာ်ဆါမှာ်အိုန်တမုံးကူစါမလီး ထိုးကလဲာ်စုက်ီး, မိဂ်တစ်၊ဒဉ်ဝဲကအီဉ်ဘဉ်တာ်ဂဲ့၊ ဂဲ့၊ ကအီတာ်ထံအါအါတက္စာ်ဒူးအီအီး Vitamin A , Ferrous Suophate , Folic Acid , Vitamin B1 ဒိသိး

23

မှာပင်ပုံမှန်စာနေကျအစာများဖြစ်သည့်(ထမင်း၊ငါး၊ အသီးအရွက်ငှက်ပျောသီးအစရှိသည်)တို့ ကိုလည်း ကလေးစားဝင်အောင်ချော့ကျွေးပါ။ထပ်ပေါင်းဖြည့်စွက် အစီအစဉ်မှအာဟာရကိုပုံမှန်စားနေကျအစာများနှင့် တလှည့်စီကျွေးမွေးပါ၊

ဆိုလိုသည်မှာပုံမှန်စားနေကျထမင်းနပ်အရေအတွက်ကို လည်းမနည်းစေရဘဲထိုပုံမှန်ထမင်းချိန်များကြားတွင် ထပ်ပေါင်းဖြည့်စွက်အစီအစဉ်မှအစာများကိုကျွေးပေးရ မည်ဖြစ်ပြီးဤအချက်မှာအလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ၄။မိခင်အားအစီအစဉ်မှပေးဝေသောဖြည့်စွက်စာများ ကိုအပတ်စဉ်မပျက်မကွက်လာယူရန်ပြောပါ ၅။ကလေးအားအပတ်စဉ်ပုံမှန်ကိုယ်အလေးချိန်၍ဇ ယားပေါ်တွင်မှတ်သားထားပါ။

အကယ်၍ ၆ပတ်အတွင်းကလေးပေါင်ချိန်တက်မလာပါက အတွင်းလူနာဌာနတွင်ကုသပါ၊

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်ကလေးအားသေချာကြပ်မတ် စွာအစာကျွေးရန်လိုသည့်အပြင်ရောဂါကုသအစာကျွေး ခြင်းအစီအစဉ်သို့ပြောင်းလဲကျွေးမွေးကာလိုအပ်ချက်များ ကိုက်ညီမှဆေးရုံတင်ဆင်းရမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍စခန်းတွင်မှီခိုနေသည့်မိသားစုမှကလေးဖြစ်ပါက

ထိုကလေး၏မိသားစုဝင်များအားအစာဝေစုလုံလောက်စွာ ရရှိစေရန်မှတ်ပုံတင်ခိုင်းပြီးထိုမိသားစုအစာဝေစုလုံ လောက်စွာရမရစစ်ဆေးပါ၊

၆။ မိခင်အားသေချာစွာရှင်းပြပါ။ ကလေးကျန်းမာကာပုံမှန်ဖွံ့ဖြိုးရန်အတွက်နို့ဖြတ်ချိန် တွင်ဖြည့်စွက်စာတွင်အာဟာရဓါတ်လုံလောက်စွာပါဝင် သည့်အစားအစာများ(ထမင်းပဲအသီးဟင်းရွက်အသား ကြက်ဥ၊ငါး)တို့ ကိုသေချာကျွေးရန်လိုအပ်ကြောင်းရှင်း ပြပါ။

ရ။ကျန်းမာရေးနှင့်အာဟာရနှင့်ပတ်သက်သည့်အသိ ပညာများကလေး၏မိသားစုဝင်များသိရှိနားလည်စေရန် လူထုကျန်းမာရေးလုပ်သားမှအိမ်တိုင်ရာရောက်ဟော ပြောပညာပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ *ဇယားကွက်ကိုကြည့်ပါ။* ဇင့်နှင့်သတ္တုဓာတ်များရနိုင်ပါက(မက်၈နီစီရမ်၊

စနစ်တကျကုသနည်း

ကော့ပါး)

သန်ချခြင်း (Albendazole 200 mg OD)×ද ඉන් ၁–၂ နှစ် ၂ နှစ်အထက် (Mebendazole 100 mg BID)×ද ඉන් ဗီတာမင်အေ ပြလအောက် နေ့ ၁၊ နေ့ ၂၊ နေ့ ၈ တွင် (50,000 IU) ၆–၁၀လ(၈ကီလိုဂရမ်အောက်) နေ့ ၁၊ နေ့ ၂၊ နေ့ ၈ တွင် (100,000 IU) ၁ နှစ် နှင့်အထက်(၈ ကီလို ဂရမ်အထက်) နေ့ ၁၊ နေ့ ၂၊ နေ့ ၈ တွင် (200,000 IU) နေ့ စဉ် (10 Mg)၆ ပတ် ဗီတာမင်ဝမ်း ဖောလစ်အက်စစ် နေ့ ၁ (5 Mg)ထို့ နောက်(5 Mg)တပတ်ကို ၃ လ ဖဲရပ်ဆာလဖိတ် ၅ ကီလိုဂရမ်အောက် ၅–၉ကီလိုဂရမ် ၁၀ ကီလိုဂရမ်အထက်

မှတ်ချက်– ကာကွယ်ခြင်းအတွက်ပေးထားသောဗီတာမင်အေနှင့် ကှသခြင်းအတွက်ပေးသောဗီတာမင်အေတိုကိုတစ်လ ခြား၍ပေးရန်လိုသည်။ထိုကြောင့်ဗီတာမင်အေမပေးမီက လေး၏အဝါရောင်ကပ်ပြားကိုဦးစွာစစ်ဆေးရန်လိုသည်။ အကယ်၍ကလေးသည်ရောဂါကုသအစာကျွေးခြင်းအစီ အစဉ်မှလွှဲပြောင်းလူနာဖြစ်ပါကသန်ချခြင်းနှင့်ဗီတာမင်အေ ပေးခြင်းတိုကိုပြုလုပ်ရန်မလိုတော့ပါ။ထိုနစ်ခုမလုပ်ဆောင် သည်မှလှွဲ၍ကျန်ကုသနည်းမှာအတူတူပင်ဖြစ်သည်။ အလှန်အမင်းအဟာရချိုတဲ့ခြင်း အမှတ်ပေးဇယားအနတ်၃အောက်ရှိပြီးဖိလိုက်လျှင်ချိုင့်

ဝင်သွားသောဘက်ညီဖောရောင်ခြင်းရှိနေမည်အလွန်အ မင်းအဟာရချိုတဲ့ခြင်းသည်အရေးပေါ် အခြေအနေဖြစ်၍အ တွင်းလူနာအဖြင့်မဖြစ်မနေတက်ရောက်ကုသရမည့်အခြေ အနေဖြစ်သည်။လူနာအားအချိန်မပြတ်စောင့်ကြည့်ရန် လိုသည်။ ကှသခြင်းကိုအဆင့်နစ်ဆင့်ခွဲနိုင်သည်။

ပထမအဆင့်-အများအားဖြင့်ဆေးကုသခြင်းဖြစ်သည်။ အထူးအစာကျွေးခြင်းအစီအစဉ်စတင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ကိုယ်အလေးချိန်မှာမှုတက်လာဦးမည်မဟုတ်ပါ။

အာဟာရနင့်ဆိုင်သောကုသနည်းဖြစ်သည်။

ပထမအဆင့်

ဒုတိယအဆင့်

ယေဘုယျအားဖြင့်ထိုကလေးများသည်အလွန်အားနည်းခြင်း ခံတွင့်ပျက်နေခြင်းတို့ကြောင့်ထိုကလေးများကိုကျွေးမွေးရ သည်မှာအချိန်အတော်ကြာတတ်ပါသည်။ထိုကြောင့်ထို အချက်ကိုမိသားစုအားသေချာစွာရင်းပြထားပါ။အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော်မိသားစုဝင်များသည်ထိုကလေးအားပုံ မှန်အစာကျွေးခြင်းကျန်းမာရေးလုပ်သား(သို္ သူနာပြု ဏ်ကြပ်မတ်မှုအောက်တွင်ထားရှိသည့်မိသားစု၏အချိန် တော်တော်များများကိုထိုကလေးအတွက်ရင်းနီးမြှုပ်နံရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ပုံ(၁)တွင်အာဟာရမြင့်မားသောနိုပြင်ဆင်နည်းအဆင့်

(၁)အတွက်ရျပါ။

လုံလောက်သောပမာဏနှင့်အကြိမ်အရေအတွက်အတိုင်း ကိုက်ရန်ဂဂုစိုက်ပါ။

ကလေးအနေဖြင့်ပါးစပ် မှလုံးဝမလောက်နိုင်မှ နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအ နေဖြင့်နာခေါင်းအစာပိုက် ထည့်ရန်စဉ်းစားပါ၊ ကလေးစားနိုင်သောအာ ဟာရပမာဏကိုပုံ၂တွင်ပြ ထားသည့်ဥပမာအတိုင်း စောင့်ကြည့်ပါ။ သွေးထဲတွင်အချိုဓာတ် လျော့နည်းခြင်းကိုကာ ကွယ်ရန်– နည်းနည်းနှင့်ခဏခဏ ကျွေးပေးပါ။နေ့ရောညပါ

ကျွေးပေးပါ။

အလွန်အားနည်းနေသည့် ကလေးများကိုတစ်နာရီတခါကျွေးပေးရန်လိုသည်။က လေးအားကိုယ်ခန္ဓာအပူချိန်လျော့နည်းကာအေးစက် လာခြင်းမှကာကွယ်ရန်အမေအားကလေးကိုတချိန်လုံး ချီထားရန်တိုက်တွန်းပေးပါ။အစပိုင်းနေ့ များတွင်ကလေး အားရေမချိူးပေးရပါ။

ရေဓာတ်ခန်းခြောက်ခြင်းကိုကုသရန်

ကလေးတွင်ရေဓာတ်ဆုံးရှူးနေမကြိခန်မှန်းရန်ခက်ခဲပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်ကလေး၏အသားအရေမှာပျော့ တွဲနေပြီးမျက်လုံးမှာလည်းခွက်နေလေ့ရှိသောကြောင့်ဖြစ် သည်။ထို့ကြောင့်မျက်လုံးနှင့်ပါးစပ်တို့တွင်အစိုဓာတ် ရှိမရှိစစ်ဆေးပါ။ကလေးပုံမှန်ဆီးသွားမသွားမေးပါ။ ဖြစ်နိုင်လျင်အကြောဆေးသွင်း၍ရေဓာတ်ဖြည့်တင်းခြင်းကို ရောင်ကြဉ်ပါ။ ဓာတ်ဆားရည်ကိုကျဲကျဲဖျော်တိုက်ပါ၊ (ကလေးတွင်ဆားဓာတ်မများစေချင်၍ဖြစ်သည်)သို့မဟုတ် ရီစော်မောတိုက်ပါ၊ (ပုံ၃ကိုကြည့်ပါ။)

နို့ဆက်တိုက်ပါ(အမေတွင်အခြားရောဂါများရှိနေလျှင်ကု ပေးပါ။သန်ရှိလျှင်သန်ချပေးပါ။အမေကိုယ်တိုင်ကကောင်းစွာ စားရန်နှင့်အရည်ဓာတ်များများရှိရန်လိုသည်။အမေအား ဗီတာမင်အေဗီတာမင်ဘီဝမ်းဖဲရပ်ဆာလဖိတ်ဖောလစ် အက်ဆစ်တို့ပေးပါ။သို့မှသာမိခင်နို့ရည်တွင်ဗီတာမင်နှင့် သံဓာတ်များပါဝင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။သန်းရှင်းသောသောက်

ရေရရန်စီစဉ်ပေးပါ။စနစ်တကျကုသနည်း (ပုံ၄တွင်ရျပါ)နှင့်ရောဂါပိုးများအတွက်ပf Qစ်ဝဆေးပေး၍ ကှသခြင်းအလွန်အမင်းအာဟာရချို့တဲ့သောကလေးများ တွင်အဖျားပိုးမရှိသော်လည်းအခြားရောဂါပိုးများရှိနေတတ် သည်သွေးဆိပ်တက်ခြင်းသည်ပြင်းထန်၍အရေကြီးသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးဖြစ်သည်။ထိုသို့သွေးဆိပ်တက်ခြင်း ကိုကာကွယ်ရန်ထိုကလေးအားလုံးကိုပ $\Box$ ဇီဝဆေးပေးထား ရန်လိုသည်။အဖျားပိုးရှိနေလျှင်လည်းသွေးအတွင်းငှက်ဖျား ပိုးရှိမရှိစစ်ဆေးရန်လိုသည်။သွေးခုန်နှုန်းအသက်ရျှ နှုန်းနှင့်ဆီးပမာဏကိုပုံမှန်စောင့်ကြည့်ပေးပါ။နေ့ စဉ်ကိုယ် အလေးချိန်၍ဇယားပေါ်တွင်မှတ်တမ်းတင်ထားပါ။

ပ ထ မ အ ဆင့် –အာ ဟာ ရ မြင့် မား သော နိတိုက် ကျွေး ရန် အ ကြိမ် အ ရေ အ တွက် ၂၄ နာ ရီ တွင် –၁၂ ကြိမ်

အ ချိန် အ ပိုင်း အ ခြား ၈ ကြိမ် –၃ နာ ရီ ခြား ၁၂ ကြိမ် –၂ နာ ရီ ခြား

တခါဖျော် ပ မာ ဏ–၁၃၅စီစီ အလေးချိန်ကီ လို ဂ ရမ် ၂၄ နာ ရီ တွင် ကျွေး သော အ ကြိမ် ပေါင်း

ပ ထ မ အ ဆင့်– အာ ဟာ ရ မြင့် မား သော နိုရည် ပြု လုပ် နည်း၊ ပါဝင်သောပစ္စည်းပမာဏဖျော်စပ်နည်း အ ဆီ ဓာတ် မ ပါ ဝင် သော နွား နို့ ၂၅ ဂရမ် ရေ ကို ဆူပြီး ၅-၇ မိ နှစ် ဆူ နေ အောင် ကျို ထား ပါ၊ သ ကြား၁၀၀ ဂရမ် ပါ ဝင် ပစ္စည်း အား လုံး ကို ရေ နွေး ထဲ သို့ ထည့် ပါ။ ဟင်း သီး ဟင်း ရွက် ဆီ၂၇ ဂရမ်အအေးခံပြီး ခွက်နှင့်ထည့်ပါ။ အထက်ပါပစ္စည်း များထည့်ပြီးလျှင်တလီတာပြည့်အောင်ရေနွေးဆူဆူကို ထပ်ဖြည့်ထည့်ပါ။ယူနီဆက်မှသတ္တုဓာတ်များအရော

ထုပ်ရှိပါကဖြည့်ထည့်ပါ။

ထါ,တင်္ဂနုံးတင်္ဂန္ငေးတင်္ဂြပိုင်္ဂြီင်္ဂသန္ဂင္ဂ Puzzle, Cartoon and Poem

製

တ်ပြသောနီ ျာ စုံခဲ့တပ်ငယာည့်စွ

- ၁. ကညီကိါပူးခီလှဉ်ကို, ကိါရှဉ်နွံ့ဘုဉ်ဟဲမလိ, ယိဉ်လိဉ်ထံကိုယွာသီဉ်ဝဲ, ခီလှဉ်ကိုနှဉ်နတဟဲ.
- ၂. ခိဉ်နှစ်ခါကတာ်ထံဉ်စီ, နးအိဉ်ထီဉ်ဝဲခီလှဉ်ကို, ခီလှဉ်ကိုအိုးထီဉ်မးလံ, ပတကြားဂူလာပခံ.
- ၃. မံခဲ့တဂုံးကညီဖိ, အီးထိဉ်ပဲမဲာ်ခီလှဉ်ကို, တနီးဖြိုထိဉ်ခ်ီလှဉ်ကို, ဟုဉ်လီးသးလာတာ်မလိ.
- ၄. ခီလှဉ်ကိုဖြိထိဉ်တု်လံ, လံဉ်အုဉ်သးပိဉ်ထွဲပခံ, ကညီဖိဒီးခီလှဉ်ကို, တကြားမံခဲ့တာ်မလိ.
- ၅. ထိဉ်က၏လီးဒီးကလိ, ဒ်ကဖိုထိဉ်ခီလ့ကို, လဲးတုံးတုံးလံခီလ့ဉ်ကို, ဒ်ကဒီးနှုံးတာ်သိဉ်လိ.
- ၆. တါကီတါခဲပျံးတဂ္ဂၤ, ခီလှဉ်ကိုပကလူးက္ငၤ, ခီလှဉ်ကိုန္ဉဉ်မ၊တါတီ, န်ပျာကလှဉ်ကထိဉ်ဖီ.
- ၇. သုတမံခ့ကညီဖိ, တဆံတီးဖြိုခီလှဉ်ကို, အိဉ်ထိဉ်ယံဉ်လံခီလှဉ်ကို, ကဖြိထိဉ်က္၊ကညိဖိ. လ၅-နီလှနီၤ

ယ်ဥဘဲဝွည်ရွာခံ၍

- ၁. လာပစိုးခဲ့ခါခဲ့အား, ကိုတဖဉ်သူဉ်လီးသားလံ, တနီးသူဉ်လာပျဉ်လာပြီ, တနီးသူဉ်လာက၏တီး.
- ၂. လ၊(KTWG) အယိ, ဖိသဉ်ဖိထိဉ်ဘဉ်ကုံးကို, ထိဉ်သတြီးဖိသဉ်လာညါ, ဖိသဉ်ခဲအံးထံဉ်တာ်အါ.
- ၃. ယွားနိုင်တံဉ်စိတ်၊ထိဘိ, လာပဝဲနော်ဖိဝဲ၊ကိ, မုဂ်တန်းပကညီဖိ, ဖြိုးစိလာယွားနိဉ်အယိ.
- ၄. လာဒီပု1်တ်သာဂၤကျါ, ကညီဘဉ်ခီဖိုတာ်ဆါ, ခီဖိုဘဉ်တာ်အါအယိ, ကဲထိဉ်ကူးဝဲတာ်မလိ.
- ၅. ကိုသရဉ်လာဟုဉ်လီးသး, မှါပှာလာသျဉ်ဖးသးဆး, လီးဘုံးလီးတီးဝဲဘဉ်ဆဉ်,

- တဟ်ဖျါထီဉ်ဝင်္ခဘဉ်. မီ. စီးဒီးဆာကတီၫိခဲ့ဆံး,
- ၆. စိုးနီးဆကတိုခ်အီး, မိုးပြမ်ဘိစီဉိနါစီဉိလံ, တါကူဉိသ့ရာလီးအသး, တဂုၤလိါခံတဟးဖး.
- ၇. မံခ့တဂ္ဂၤကညီဖိ, စိဉ်ထိဉ်မဲဉ်ဇီနာ်ထိဘိ, ပမှာ်မံခ့မံသပ္ပာ, ကိၢိသဘူတန္စာ်ချချ့,
- ၈. ကညီဖိလ်းအိုဉ်ကိုချ,
  သှဉ်နိုဉ်ကဲ့းမိုးပါလာပျာ,
  န.အ.ဖ.မား ဆာမာနား,
  ဟဲကဲ့းကွာ်ကဲ့းကွာ်တဘူး.
  ၉. မိုးအိဉ်ဖျဲဉ်နားနုသဝိ,
  ဟဲကဲ့းဆုနဟံဉ်နဃိ,
- မိုးအိုခ်ဖျဲခုခုခ်လီးခဲ့ပီး, ဟဲကာ့ဆူနကိုးကညီး ၁၀. ကိုးကညီလဖုစစီး, ထံခြဲဝဲဒီးသူခ်လီးဟံခ်ယီ, ကညီဖိလဲးအိုခ်ကိုးဂါ,
- စံဉ်စီးတဲစီးဒီးကွဲးရား ၁၁. ဒီကနှုံကဲ့၊ကို်ကညီ, ဖီဉ်လိဉ်စုသးတဖျဉ်ယီ, လဲၤသကိုးကယီကယီ, တနုံးကန္နါကို်ကညီ.
- ၁၂. တ၈ၤလာလိၢ်က်ျသနာဉ်, ဟုဉ်လီၤသးဂၢ်ကျၤဆာထာဉ်, ဒ်ပတာ်မုါလါတိဉ်ဟ်, တနံးနံးပကထံဉ်ဘဉ်,
- ၁၃. သးဆံးတဂုၤကညီဖိ, ကျုံးစားလာတာ်မာလိကို, ပုၤဝါကိန္ဉ်ာပုၤဝါကိ, မုါတနံးပကဒိဉ်စိ.

- ၁၄. ကိုသရဉ်လာသိဉ်လိတ်, ကွက်ကဲ့တာ်ခိဉ်ဃာလေး, သုမှာ်ပှာလာအိဉ်ဖျဲဉ်ထိဉ်, ခိဉ်နှာ်လာပာဆျထံကိုး.
- ၁၅. သရဉ်အိဉ်ဒဉ်ထဲတဂၤ, အိဉ်ဖျဲဉ်ခိဉ်နှစ်တဘူးဂၤ, ပဒိဉ်မ့ာ်အိဉ်ထဲတဂၤ, အိဉ်ဖျဲဉ်ခိဉ်နှစ်တသဲ့ဘဉ်.
- ၁၆. အိဉ်ဖျဉ်တသုံ့အမ်ာ်ညါ, ပဒိဉ်ဟဲခ်ီဖိုသရဉ်, မဲ့တမ့ါ်ဘဉ်လ၊သရဉ်, ခိဉ်နာ်ကအိဉ်ဖျဉ်မတာ.
- ၁၇. ဖိသဉ်ကဟဲခါဆူညါ, လ၊ပဲုးဒီးကျဉ်သူပိညါ, ဖံဖုလ၊ပျားဒီးခဲ့အံး, ခဲ့အံးတာ်ထံဉ်ဂုံးထိဉ်လံ.
- ၁၈. ကျဉ်သူကလဲ၊ထိဉ်လဲ၊ထိ, MTTဟးဝှၤဝိၢ, KTWG ကရာ, ဖိဉ်လိဉ်စုကိါပူ၊ကိါချာ.
- ၁၉. ဒီပုံဂြဲလာကစားခြင့် ကျုံးစားထိုင်ကာတာမာလိ, ဖုံးယဲင်္ဂတို်ဖုံးယုဉ်ကျဉ်သူ, ဖုံးထဲယဲင်ပှာလံဉ်ပှာသု. ၂၀. ခံခါလာပ်ပမာမှါသူ,
- ကို ညီနှုံမာဝဲးအီဉ်မှာ, သုအိဉ်မှာတသုအီဉ်မှာ, ဟိပသးဒ်နှဉ်တဂုာ့ ၂၁. တါဟိသးဒ်နှဉ်တဖဉ်,
- တမၤလဲၤထိဉ်လ်ၤထိဘဉ်, မ့အိဉ်ဘဉ်ဖုးလၢပကျါ, ကဲနႉအႉဖႉအင်္ဂါဘါ. သ၅–ကွဲၤ**ါ** သ**ီ**–ဖှကျါ

တင်္ဂသိုင်လေးကျွယ်ဖြ

- ဒပ်မှာ်ဝဲကညီဖိ,
   ပဘဉ်အိဉ်ဒီးတာ်သိဉ်လိ,
   တာ်သိဉ်လိနှဉ်အကါဒီဉ်,
   ကညီဖိအကျဲအကြိုး
   တာ်သိဉ်လိနှစ်တာ်ကဉ်အါ
- ၂. တာ်သိဉ်လိန္နာ်တာ်ကျဉ်အါ, ပဘဉ်အိဉ်ဒီးတာ်တုာ်ဆါ, ကလုဉ်အဂဏ်ကျဉ်သ့, သုတဟုံးနှာ်လာမံခ့.
- ၃. တါသိဉ်လိအဆာကတိါ, ဂုဂ်ကူးစားဒီးမာနီဂ်ီနီဂ်ီ, ပုဂကလုာ်အတါသိဉ်လိ, ကျူးစားဒီးဟုံးယာ်ထိဘိ.
- ၄. တ်ကြဉ်သမ့်ာတာမြေး အိဉ်ဒီးတာ်သိဉ်လိအကျဲ, တာကြသအိဉ်ဒီးပလိၤ, ဟုဉ်နီးသက်းဆူပဖိ.
- ၅. တာ်ကျဉ်သူမျှ်ပတို်ထိ, ပဘဉ်အိဉ်နီးတာ်ဆီဉ်လီး, တာ်ကျဉ်သူတအိဉ်ပလီး, ပကပိဉ်ကွဲးဘဉ်ပူးကျိုဉ်.

တာ–သရဉ်ခ်ိဳးလါက်ပြီး

ထျသမ်ထွည်ယံၤ

၁. ဖံဖုလာပျာသည်စံးဝဲ မိဂ်ပါလာပျာသည်စံးဝဲ ဆုးလီးခိဉ်မာအီဉ်မှါဝဲး ကဲဘျုးလာသးသမူကျဲ ၂. ကုဉ်သဲ့တအိဉ်မှါလာပျာ ကုဉ်ဘဉ်တအိဉ်မှါလာပျာ ကလှာ်စာဆိဉ်တံာ်မာနား

လီးထွံလီးယိ႒်ကညီစား

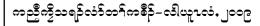
၃. တာ်ကူဉ်သမော်တအိုဉ်ဝဲ တၢ်ကူဉ်ဘဉ်မှၢ်တအိုဉ်ဝဲ သ္ဉ်လဉ်ဟူးစံးကလံးဟဲ ၀ဉ်လဉ်လီးစံးကလံးဟဲ ၄. နမ်ာ်ကျိဉ်ဒ်ဒိကအိ စူးဝကင်္ဂျဂ်ၤဇီဇွ တဲလီးအသးပူးနူဖိ က္ဂါစူဉ်တၢ်လၢသ့ဉ်ကအိ ၅. ပမ့်ၫဝဲဒဉ်ပူသးစ႞ စု>်ကျဲးစားဟံးထီ>်မှဒါ ပကလှာ်သုတလီးမါ ပဘဉ်အိုဉ်ဒီးတၢ်ကျဉ်ဘဉ် ၆. တာ်ကူဉ်သံ့အရွဒိဉ်မး တာ်ကျဉ်ဘဉ်အရုဒိဉ်မး န္ဂဂဓံ္ဂဂါအဘးစျ စု>်ကျုံးစားမၤလိကိုးရၤ ရ. တါကူဉ်သ့မ့ာ်အိဉ်ဇီးပှာ တာ်ကူဉ်ဘဉ်မှာ်အိုဉ်ဒီးပုၤ ကလှာစာကမာနားပျာ မၤနာၤပုၤတသ့တဘဉ် ၈. မံစူ>်မံခဲ့ကညီစာၤ လူးပှာစားခံတချူးလာ မၤမှါချီခီစဲးဆာထာဉ် လီးမါတသ့ကညီစာ ၉. ဂူးခ်ိန်ဂူးခံခူးပတ္စ္တာ ကိုသေးနိုင်စွာချောက်လွယ မၤနသးဒ်တဒီဉ်ဖီ ကဖိဉ်န့ဉ်နာဘဉ်ကညီ ၁၀. ဃုက္၊အီးမ့ါတါကူဉ်သ့ ပတၢုယံးရုံသုံကျဉ်ဘဲ တယၢါဒီးဆိမိဉ်ထံကဲ့၊

ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အလုၢ်ပ္စု

လ႑,ထံလီးသံးထဉ်ကို

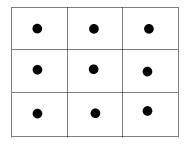
25

Karen Teacher Newsletter - July, 2009

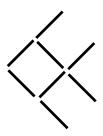
တ႑ိယါခွင့်နိုင္ငံဘန်႕ဦ

၁. ဈၫဉ်ဆံးဗိပတမဉ်

နတို၊ ပ နိဘျ၊ လွှံ၊ ထံဉ် လ၊ န တဘဉ် ထုး ထီဉ်န စာ၊ ဘိ ဘဉ်, ဘဉ်ဆဉ်ဘဉ်တ၊ပနီဉ်ကီးဖျဉ်နဲးနှဉ်လီး

၂. သုးနိုဉ်ကဲ့ထဲ ၃ဘိဒီးဒုးယဉ်ကဲ့၊ညဉ်အမ်ာ်ဆူအထွဲ တကပၤတက္ခါ.

၃. စီးဝိန် သူးတါအံးယ်ါထံဉ်လ၊အကဲထိဉ်စီးပိါအတယာ်ယ၊ဘဉ် ဂိါတက္ခါ•

9. పాయంంఅగాన్

ဟ်လီးဘီအဖျာ်၁၀ဖျာ်လ၊ပနိုအလိးနီးပနိတဘိစဉ်စဉ် နှဉ်အကဘဉ်အိဉ်ဝဲလွှံ၊ဖျာ်(၄)ဖျာ်နှဉ်လီး

၅. బ్రస్టర్ట్ అగ్

ပါခံဂၤဟီးနှါကွဲ်ာအဖိအညဉ် အဝဲတဂၤစုာ်စုာ်နှဉ်အဖိမာနှုံညဉ်တဘိ ဘဉ်ဆဉ်စဲအဝဲသုဉ်ဟဲက္၊လာအတာ်လီးနှဉ်ညဉ်အိဉ်ထဲ သာဘိန္ဉာ်လီး. တာ်ဝဲအံးမာအသးဒ်လဲဉ် ညဉ် တ ဘဉ် တာ် အိဉ် အီး နီ တဘိဘဉ်, လီးမာ်, မှတမှာ် တာ်ကွဲဉ်ကဒါက္းအီးခါ.

G. 95

နှင့်တဘုဉ်အိဉ်လ၊တဂ်ခံေး၃ဝခ်ီဉ်ယို၊ အထိ, တနံးဇီးတ နုံးနှဉ်ထိဉ်တာ်အိဉ်၃ခ်ီဉ်ယို၊ တနားစုာ်စုာ်တခ်ီလီးတလ့ ကဒါကူး၂ခ်ီဉ်ယို၊ မု၊်နုံးဖဲလဉ်တနံးလ၊အဝဲကတု၊ထိဉ် လ၊ တ၊ ခ်ိဉ် စိဉ်ဇီးပူ၊ ဖွဲး နှဉ် လဲဉ်၊ မ၊ လီ၊ တံ၊ ဇီး ရဲ ပွား ဘဉ်ဃးနတု၊ထိဉ်လ၊နတါအစာနှဉ်ဇ်လဉ်၊

၇. တ^{ည်္သန္နီး}ေး ၁ ဆူ ၉

ဃုနိဂ်ဂံဟ်ဃုာ်ဒီးတဂ်ပနိုဉ်၉ခါဒီးတဂ်ပနိုဉ်တဖဉ်နှဉ်ဟဲ လ၊ ၁တု၊၉အိဉ်ဖျါထီဉ်ထဲတဘို. နိဂ်ဂ်တဖဉ်နှဉ်ကဘဉ် ပုံသိုးဒီးတဂ်လာအလိဉ်ဝဲတဖဉ်

- a. နိုဂ်ဂ်ဘဉ်တာ်နီးဖူးအီးလာ ၉
- b. တဂ်ပနိုဉ်အဘဉ်အါတက္ခါတာမေသံကွဲဝ် အီးဒီးနိုါဂ်ါလာအအိဉ်တ့ဂ်ဘဉ်တါနီးဖး အီးလ။ ၈န္ဉဝိလီး.
- C. တာ်ဝဲအားမှာ်ကဲထိြာမီးအသိတဘိုလာတာ် မာသူကွဲဘ်တာ်ပနီဉ်နှဉ်နှိုာ်က်လာအိုဉ်တာ့် နှဉ်တာ်ဘဉ်နီးဖားအီးဖီး၇
- d. အဂၤတဖဉ်တုၤလာတာ်ပနိုဉ်အိဉ်တာ့်တခါ ဒီးနှီးဖူးအီးလာ ၁တက္နာ်

ေး သုံးနိုဉ်ကဲ့ထဲတဘိုမ်းလ၊အကကဲထိဉ်စကွဲယါ၄ နှဉ်တက္နါး

ල. පීංරි(ball)

တာ်မှာ်တအို််ိုလာနမ်ာ်ညါနီတမံးဘဉ်ဒီးနကကွဲာ်ဘီလ် လာာ်က်လာအဟဲက္နာကဒါကူးဆူနအိုဉ်နှဉ်ဒ်လဲဉ်း

Continued from page 17

Also those people who live in third countries have to learn and then join together for our people.

Q. There are a few people who said "Our old people (leaders) lead our young people to fight for freedom." What is your response to this?

A. Since the beginning, in 1948, Karen people struggled for freedom through peaceful means, not violence. They demonstrated politely, but U Nu said "If you need self-determination you have to fight. We fight to protect ourselves, not to confiscate their land".

Q. What do you see education in the refugee camp?
A. Education system in the camps is better than our IDP areas, but some students do not take up the opportunity and leave their school. Some parents also ignore the importance of education, because they sell their rice and it becomes inadequate. In this case their sons or daughters have to go to out side for work.

Q. What do you want to say to your young people?

A. We now are old. We hope for a better future for them, but if our children's education level is not higher than the older generations, they can not change or improve the situation. Therefore it is important for many children to get a higher level of education to improve our future.

သို့ ၃သူ နှဉ်သျသျာရကတဲ့ ကျော်ကျော်ကျော်

•වඟ ග

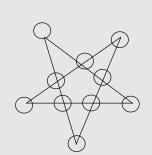

.ഗരമ

ါစဘူ

•ඉ1@ළු

မှုဇားခ်ိဳးပဲထားခ်ိန္စြိမ် နကဏင်နဲ့ခင်နီထားပု

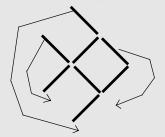

•ලංක

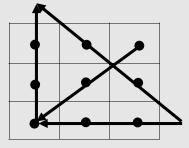
•රාල ආ

.දැලෙන

• [ලෙන

°CIO ೮

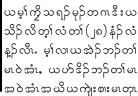

သရဉ်တ^{န်}ကွဲးသန္ဒျဉ် Teacher Talk

တီဂ်ီနိုဉ်- စီရိုလဂနိုဉ်ကစဂ်တဂ် ဘံဉ်တဂ်ဘဂၻဂိဂ်ဓာၻစီစိန်ပွဲပ ကွဲးတဂ်တနိုးတဂ်တပဉ်၍ထီဉ် အမံးဘဉ်နှဉ်လီး.

ယသးမံယဲ

လာခဲအီးတာ်တဘုံးဒီးယသးနိတဘိျဘဉ်း ဘဉ်တနံးယဆိကမိဉ်ထိဉ်ကွား ယတာ်မေအက်ယသိဉ်လိနာ်ကဲ့တာ်အနှံဉ်တဖဉ်အနှံဉ်အီးလာယဂ်ီးအဘျူး တအိဉ်နီတမ်းမေးလဲဉ်း ယဟုဉ်လီးနာ်ကဲ့ယသးထဲအီးဘဉ်ဆဉ်တာ်ဘျူး လာယဂ်ီးတအိဉ်နီတမီး မေလဲဉ်း ယသးဆီးလီးဘဉ်ယသးဒိဉ်မေးလီးေ ဘဉ်စ်တာ်ကိာ်ခါလါမီးရး၂၀၀၉နှံဉ်အတိာ်ပူးသရဉ်ကိုုဉ်ဝါဒီးသရဉ်မှဉ်ရံ ဖီဟဲဟုဉ်ကိုသရဉ်တာ်သိဉ်လိစ်ဘိဉ်သိဉ်ထဉ်သဝီဒီးယဟဲထိဉ်စုာ်ကီးယဲ တာ်မလိစ်ဘိဉ်သိဉ်ထဉ်အီးဒီးဘဉ်တန်းပူဟဲဆျာဒုးသှဉ်ညါယၤဒီးကိုက မီးတာ်တက ယကျွာ်ထံထံမှာ်မေးယပျာ်လာယသိဉ်လိဘဉ်တဲ့ာ်အီးလာအနီး ဆီးသးစားစာခါစဲစဲးတဲ့ဉ်ကိုုတာ်လိုံးနှဉ်ဒီးယသးခုတကျုဉ်ထုံးလာယထံဉ်

ဘဉ်ကုံးအီးလာအဝဲနီးသူလီးအ သးလာတာ် ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့ အ တာ် က ရာ က ရိပူးအ ယိ နှဉ်လီး-နီးယသံကွှစ်ရာကီးအီးလာအသ ကိုးဖိလာအအိဉ်ဘဉ်ကိုတပူးယီ နီးအီးဖဲယသိဉ်လီအဝဲသှဉ်အခါ တဖဉ်အက်တဂၤစုာ်စုာ်နီးအဝဲတဲ ဘဉ်ယာလာပှာဝဲနှဉ်ခဲအော်ကဲထိဉ် သုံးခိဉ်, အဝဲတဂၤကဲထိဉ်ပနိဉ်, အဝဲတဂၤမှာ်ကသံဉ်သရဉ်မှဉ်,

အဝဲတဂၤမၤတာ်ဘဉ်ဃးလၢကျဉ်သူဆဲးလၤဝဲၤကိုုၖီးတနီးနီးတခ်ဳဟ္နဉ်လီး က္ဂံၵ်အသးသမူလ၊ထံကိၢိဳဒီးကလုၵ်ဂိၢိလံန္ ၵ်လီးေတုးမ့ာ်ယနၢ်ဟူဘဉ်လ၊ ယပျုံတကတဲဖျါထီဉ်အသကိုးတရာအိဉ်ဒီးမှုဒါတကစဉ်စဉ်တဘိုယီယဆိ ကမိဉ်ထိဉ်ကဲ့၊ယပျဲ်ဂလာအအီဘဉ်ယတါကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့အနုဂ်ထံလာယ အို််ဘဖဉ်ဖိုဉ်ထိဉ်ထီထိဉ်ဂု၊ထိဉ်ပသီထိဉ်လ၊ထံကိါအတၢ်ဖံးတာ်မၤပူး, တဂၢစုာ်စုာ်ဟုံးထိဉ်မူဒါလၢအသနာဉ်ဒဉ်ဝဲကိုးဂၢအယိယတာ်ဆိကမိဉ် လၢအအိုဉ်ထိဉ်လၢညါလၢယသိဉ်လိတၢ်အံးအဘျူးတအိုဉ်လၢယဂ်ိၢနီတမံၤ မးလဲဉ်တဖျာ်အံးဆျကဒါက္၊ယတၢ်ဆိကမိဉ်အသီလ၊အမ္ၢ်ဝ–ယသိဉ်လိ တါအံးလၢယဂ်ိါအဘူးအိဉ်ဒိဉ်နှၢံဒံးတါမၤအဂုၤအဂၤတက္ၢ်လီမၢႉ. တဘျိ ယီယသးဆူဉ်ထိဉ်န့ၢ်ငံးအလိၢ်င်္ဒီးယဆာတာ်လီးညီယသးတဘိုယီဆူညါ ခ်ီယကသိဉ်လိဒံးတၢ်ဒံး, တာ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သံ့အနှာ်ထံလာအိဉ်ဒံးဒီးယာ အံးယကဟ္5်အီဒံးဖိသဉ်လ၊ကဇိဉ်ထီဉ်ခါဆူညါအဂ်ီးဒံး. ဖဲယအိဉ်မူသ့ ဒံးအကတိၢိယကမၤသကိုးဃုာ်တၢ်င်္ဒီးယဖိလၢအအီဘဉ်ယတၢ်ကူဉ်ဘဉ် ကူဉ်သံ့အနှုံထံတဖဉ်ကိုးဂၤလာထံကို်အတါလဲၤထီဉ်လဲၤထီအဂ်ိါတဂၤလာ ပသနာဉ်ပကဟံးထိဉ်ဖိဉ်ထိဉ်သကိုးမှုဒါကိုးဂၤန္ဉ်ာလီး. မ့ာ်လာယသ့ဉ်ညါ ဘဉ်ယဖိမှဉ်ဖိခွါလာအီဘဉ်ယတာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့အနှာ်ထံတရာမူထိဉ်ဂဲၤ ထီဉ်လာထံကိၢိဂိၢ်ကိုးကန်းအဃိယသးမံယဲလာယမ္နာ်ကိုသရဉ်မှဉ်တဂၤဇီး ယဟ်ကဖာသသးသ့လၢယဖိတရာမှုထိဉ်ဂၤထိဉ်လာထံကိၢ်ဂိၢိသ္ဝဲအဃိန့ဉ် လီး. လာ– သရဉ်မှဉ်စ့စ့ လ့ဖိထဉ်တီးချဉ်သးကို နွဲ့ ်လိုက်ဆည်, မှာ်တြီးကိုရှည်

ရော ကည့်ိဳးကိုသရာခ်မာသက်းတင်္ဂတရုဂ်. လာကမာရှိခဲ့တီခိုကတီးခဲ့ဂ်မျိုးတီးမြော်စေခိုက်ိဳင်္ဂရုန်, တန္နစ္ပိုက်ိဳင်္ဂဆန်ခ်ီးယစးထိုန် မာသက်ိဳးတင်္ဂလာကဦခံစာမှင်္ဂတို့သရခြဲတာကေစာသီးယစးထိုန်သိန်င်္ဂတီကိုစဲ ၂၀၀၆ဘု ၂၀၀၈နံခိုတုလေခဲ့စာနေနန်ယထဲခိုခ်ီးသးခုနိုခ်မေးနှုန်တီော. လာအ ပူးကွဲဘိခံနှံခ်ယသိန်လိတ်လာကိုအဆာကတိပ်ယတဒီးနှုံဘန်စုဂ်ကီးကိုသ ရဉ်အတစ်သုတ်ဘန်တဖန်စုဂ်ကီးအယိတဘိုဘိုလာယတစ်သိန်လိအပူးပုံး လာဟုခ်ကျဉ်လိပ်ပသးတအိန်စုဂ်ကီးအါအါဘန်နှုံခ်လီး. ကတိဂ်အီးထံန်ဒီး

လါဟုဉကျာလာပသီးတအာစ္စ္ ကြီးအားအားဘာန္ ဥလီး. ကတၢအာဏဉ်း သူဉ်ညါဘဉ်လာကညီကို သ ရဉ်တာ် မေသ ကိုးတာ က ရုပ်သူဉ်တဖဉ် မှာ် လာ ယာတကယသီးခုလာယဖီးဘဉ်စွာ်ကီးလာလိာပယူပပိုးတဘဲ့ဉ်ဒီးတဘဲ့ဉ် ယဒီးနှုံ့ဘဉ်အါထိဉ်စ့်၊ကီးကိုသရဉ်အတာ်သုတာဘဉ်တဖဉ်လာယဂ်ဳၢဂွာဝဲ

ဒီဉ် မး နှဉ်လီဂ. ဒီ ယ ဒီးနှုံဘဉ် လံဉ်ပယူပပိုးအတာ် ဖး ဒီးမှာ်တာ် ကဲ ဘျူး အါ ထိဉ်လာယတာ် သိဉ် လိတဖဉ် မှာ်လာယက ဘဉ် မးဂု ထိဉ်တာ် သိဉ်လိအ ကျဲ တဖဉ်ဒီး အါနှစ် နှဉ်နှံဉ်လာက ဟဲ ဆူညါ ယမှာ်လာ်လာကညီ ကို သရဉ် မေ သက်ိုးတာ် အက ရုပ်တဖဉ်ပတာ် ထံဉ်လိဉ်သားက အါ ထိဉ် အင်္ဂိုဒီး ပဝဲကိုသရဉ်လာကို ပူးတဖဉ်ဒ်ပ က ဒီးနှဉ် ဘဉ် အါ ထိဉ် တာ် သိဉ်

လိအကို၊အကျဲတဖဉ်အါအါဒီးယသးခုစံးဘျုးဘဉ်ကိုသရဉ်မ၊သကိးတါ ကရုဂ်တဖဉ်ဒိဉ်ဒိဉ်ကလဲဉ်လီး. လ၊–သရဉ်စီးလါကပီး

ယေးနှဲခြီးဝဲလ၊မှာအေါဂးကသှဉ်ညှိအကြီးယခြီးပစ်ချီတီခိုဘဉ်သးတင်္ဂကို တင်္ဂကိျာခ်အဖီလင်္ဂအသီးနှဉ်လီး. ယတ်ဦးယံလ၊ခူသထျဉ်ကီဂိရှဉ်, ဖဉ်အဉ် ကီဂိုဆဉ်, ေးတရဲးကရုဂ်, (- - - -)သစီနှဉ်လီး.

ယမံးမ့ာ်ဝဲသရဉ်မှဉ်(_____), ယပါန္ဉ်ပုံးကိုးလာ(စီး_____)င်း ယမ်ၫိန္နာ်ပူကိုးလာ(နိုၫိ – – –)န္နာ်လီး. ယပါန္နာ်လာညါခါမ္၊ ဝဲပူမာ တာ်၏ဆာဖိတဂၤဒီးစဲ၁၉၉၆နံဉ်နှဉ်ယပါဟ့ဉ်လီးကွဲဉ်အသးသမူလာထံ ကိၢိဳဒီးပူးကလှာ်အဂ်ိုန္ဉာ်လီး ယသးတဆုံးလာယပါဟ့ဉ်လီးကွဲာ်အသး သမူလာထံကိၢိဳနီးပူးကလှာ်ဘဉ်အမဲာ်ညါယဟ်ကဏယသး, ယသးခုနိဉ် မးလာအဝဲအတာ်ဟ့ဉ်လီးအသးနှဉ်လီး. လာတာ်ပာ်ဆာအဂ်ီးယပါအတာ် ဟ်သူဉ်ဟ်သးတဖဉ်နှဉ်ယကဘဉ်ဟုံးနှုံတရ်အဒိအိဉ်ဝဲအါမႈနှဉ်လီး ဖွဲ ၁၉၉၇နံဉ်လၢယသးအိဉ်ဝဲ(၁၈)နံဉ်အခါယမၤလိအတီး(၁၀)န့ဉ်လီး. ဆာ ကတိၢိဖဲနူဉ်နှအဖသုံးဒုဉ်ဒါတဖဉ်မ၊တံာ်တာ်ယၤ, ကွဲထိဉ်ကွဲလီးယၤဒီးထ၊ နုာ်ယၤလာတၢ်ဖါဝါ(ဃိဉ်)အပူးတလါတခ်ိန္ဦလီး- နံဉ်အဝဲန္ဉ်ာအပူးယဒိုး စ်းတချူးလာသဉ်ဇီးယဟးထိဉ်ကွံဉ်ကိုနှဉ်လီး လာတာ်သူဉ်ဆူဉ်သးဆူဉ် လ၊တာ်မ၊လိအသိးယက္၊ထိဉ်က ေါက္၊အတီး(၁၀) နီးယဖိုထိဉ်အတီး (၁၀)ဂ္ဂၤဂ္ဂၤလဲ၁၉၉၀နံဉ်နှဉ်လီး. ယစးထီဉ်နှာ်လီးသိဉ်လိတၢ်လာနံဉ်ဝဲနှဉ်အ ပူ၊ဖဲလါအီးကထိဘာဉ်(၇)သိန္ဉ်ာလီး. ယနုဉ်လီးကိုသရဉ်အတၢ်မၢဒီးယ တၢဴပညိဉ်အိဉ်ဝဲလၢကညီဒီကလှာ်တၢ်လဲးထီဉ်လဲးထီကအိဉ်ဝဲအဂ်ိၢန္ဉ လီး. ယန္နာလီးကိုသရဉ်တာန္နာ်စ(၄)နံ့ဉ်ဝံးအလီးခံ, စဲ၁၉၉၄နံ့ဉ်နှဉ်နှ နအဖတဖဉ်မ၊တၱာ်တာ်,ကိးသမံသမိးယၤဝံ၊ထာနှာ်ကဒီးယၤလၢଦူယ့ဆ္း သုးကလာတၢိဖါဝါပူ(၆)လါန့္ဉ်လီး. (၆)လါဝံးယဟးထီဉ်ဘဉ်တၢိဖါဝါ အပူးဒီးယက္၊နုာ်လီ၊သိဉ်လိကဒီးတၢ်ဲဖဉ်အဉ်ဝှၢ်တီ၊ထိက္ခိနိဉ်ဂံၢ(၁၂)နှဉ် လီး. စဲ၁၉၉၆နံဉ်နှဉ်ယဒီးနှု်ဘဉ်ဝ(BA,geo) စဲမိဉ်လခွဲဉ်ဖွဉ်စိမ်းနှဉ်လီး. တနံဉ်ဃီဖဲယဒိႏန္ဂ်ာဘဉ်ဘွဲးနှဉ်ယပါတဂၤဟ့ဉ်လီးကွံာ်အသးသမူလၢထံ ကိၢိဳဒီးပူးကလှာ်အဂ်ိုဒ်ယစုံးတုံလာထးအသိုးနှဉ်လီး တူမှုါယပါသံဝံး အလိၢိခံနဉ်ဒါတဖဉ်ပျဲက္၊ယာလာယသဝိန္ဉ်ာလီး. စးထိဉ်ဖဲန့ဉ်ယထံဉ်လိဉ်

သရဉ်တ^{န်}ကွဲးသန် ၂၃ Teacher Talk

ဘဉ်ယသးဒီးကျဉ်သဲ့ဆဲးလၤဝဲးကိုးခ်ဉ်သရဉ်သဲ့ အီဉ်နှဉ်လီး. မှါလာသ ရဉ်သဲ့ အီဉ်အဘျူးအယိယဖိဉ်လိ်ာဘဉ်သကိုးစုဒီးသရဉ်ကျားကျားဒီးက ညီတါကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သဲ့အဂ်ိုပမာသကိုးတါယူယူနှဉ်လီး. စဲယမာသကိုး တာ်အဆာကတိါယထံဉ်ဘဉ်လာယပုံကလုာ်တဖဉ်မာစားပကိုဖိဒီးကိုသ ရဉ်တဖဉ်အတါမာစားအယိယသးနွဲ ပူးသျဉ်ခုသးခုထိဉ်ဝံးယကစ်းဘျူးကုံး ယပုံးကလုာ်တဖဉ်လာတာဘျူးမားဒိုဉ်လီး. ပကဲထိဉ်ပုံးကညီကလုာ်အာံးပ ထံပကို၊, ပတ်သဘျူတနှုံးေးဘဉ်. သနာ်ကဲ့ပတာ်လဲးထိခ်လဲးထိ, တါ သဲ့ဉ်ညါနာ်ပာါအိုခ်အါဒိဉ်နှုံးေပုံအော်ခိုင်းပုံးထံပုံးကိုတကာ့ာ်ေးလီး. ယဲတခိ လာတာကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သဲ့တကပာနှစ်တသဲ့စဲအသဲ့ယကမာစားယဲတစ်းယ သားသမူနှဉ်လီး. လာထံကိုအင်္ဂိယမှာ်ထံဉ်နှုံဘဉ်တာ်ကီတာခဲ, တာ်မာ တာာတာ်ယာအကလုာ်ကလုာ်ဘဉ်ဆဉ်ယကတုုံယဲလာတာန်းကမံ့အပူး လီး. အအားမှာ်ဝဲယတာ်ဟိသူဉ်ဟိသးလာယဟိမျါထိဉ်အီးနှုဉ်လီး.

စုံးဘူးဘဉ်ကဲ့ ပုံလုတ်၌ ေဒေလတိုကရကထိုဘိုခြီးထိုဘိုနဲ့ ဥိမိယွ လက္ေရာမူဝဲ တ္မွာစေလေးအထာမ်ဆွာ်ပုံကတ္သည်သည့်သယ်မှန်ပွာကမည်သည်။ ~~ထုကဖဉ်လၫသုဂ္ဂိိုက်ီဘီနှဉ်လီ~~း. ပကျဉ်သဆဲးလၢခ်ိဉ်နာ်, ပူဟုဉ်မ၊စπတါ ဖိခဲလာဉ်သှဉ်၏, ပအိုဉ်တၢ်လို၊မှါစီးစုးယံးဒီးသုသနာ်ကံ့ဒ်ပဒီးနှုံဘဉ်သု တာ်မးစားပူးတဖဉ်ပတသးပူးနိုဉ်သုဘဉ်. ပဃ့ဘါထုကဖဉ်လာသုဂိၢ်လာသု တာ်ဖုံးတာ်မာတမုံးလာ်လာကဒိဉ်ထိဉ်လာ်ထိဉ်ဆူညါထိဘိအင်္ဂါနှဉ်လီး န ယမ့ၢ်ဒူသဝိကိုအသရဉ်ဂၤအသိးတၢ်ကီတၢ်ခဲ့ၾကွာ်ဆဉ်မ်ာ်ဘဉ်အကလှာ် ကလုာ်,အမံးမံးနှဉ်လီး လာအကျါတာ်အီဉ်တမံးမှာ်ဝဲနီဉ်င်္ဂာတာလာပက္ကာ် ဆာဉ်မဲာ်ဘဉ်အီးနှဉ်လီး. ဖဲပစးထီဉ်ဒီးနှစ်ဘဉ်ကဲ့၊သုတာ်မာစားပှးတဘိုနှဉ် မာအသးပင်္ဂါဟဲအိုဉ်ထီဉ်တစ်းဒီးပသးနှဉ်ကဖီထီဉ်ကာ့တစ်းနှဉ်လီး. ခါ ဆူညါပဆာမုၢိလၢလာသုကမၢစားဒီးပှာမှာ်လာပတတာထိဉ်ဆူပတာ်မုၢိလၢ်ဖီ တာဉ်ငံးဘဉ်အယိန္ဉ်ာလီး. သုမ္နာ်မာစားပုံးနပသိဉ်လိလံာ်ပသးဖုံဒိဉ်မးနှဉ် လီး. တဘိုဘိုပသးဘဉ်ဖိုဉ်ဒိဉ်မးလီး. မ့ာ်လာသုမာစားပုံးဒ်အာံအယိပုးရဖိ သဝိဖိစ့ၢ်ကီးသူဉ်ခုသးခုစာပုၤန္ဉ်ာလီး အဝဲသ့ဉ်အဲဉ်ဒီးကွဲးစံးဘျူးသုအါ မးဘဉ်ဆဉ်ကွဲးလိၵ်ကညီတဘဉ် ဒံးဘဉ် အ ယိ ကွဲးစံးဘျူးသုတသဲ့ ဒံး ဘဉ်- အဖိလာသုမာစားအီးဒီးအိဉ်ဘဉ်ကိုဖဲအံးတဖဉ်ကွဲးလံာ်မ့ာ်သ့တဘျီပ

က မာ အ ကွဲး စီး ဘျူး က္၊ သု နှဉ် လီး. အိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချ့, ပူးနဉ်ပု ဒါ, မာနှါ်အိဉ်ကဲ, ဘဉ်မှာ်သုဝဲ ထိဘိ. လာစီး(----) (----)သဝိတီးဖုဉ်ကို

စပာတ႕ သမွယ္တိုးစူးသား ယံာ လံာဥ္က စာ

တာ်ထံကစါ, တာ်တိကစါ, ယွာ တာ်ဆိုခ်ဂုံးအါကလီးဘဉ်လာကူခ်သဲ့ဆဲးလးပြာမေတာ်ဖိခဲလက်မှာ်ပတာ်ဆာ ဂုံးထုကဖြာ်အါနှဉ်လီး ပစ်းဘျိုးဘဉ်ကာ့သုနိုင်မီးလာသုရဲခ်ကျဲးဒီးဆာ လီးနှုံပုံးကိုဖိအတာ်ပီးတာ်လီဒီးကိုသရဉ်အတာ်ပီးတာ်လီလာအမှာ ၏ဘိ, ထိုခ်င်းဘိ, ဖျာ်ထု, ဖျာ်ယာ, ဖျာ်ပြီ၊, လံာ်ခ်ဳပ္ခင်, လံာ်ကဘျံးဝါဒီးတာ် အဂးအကလုာ်ကလုာ်လာနှံခ်ပူးကွဲခ်မှာဂုံးဒီးလာတနှံခ်အုံးမှာဂုံးနှဉ်လီး ပ စံးဘျိုးဘဉ်ကာ့ပျာလာဟုခ်မစားတာ၊, ကရာကီးဖုခံးဒီးခိုခ်နာ်လာအရာခြကျဲး တာလာပဂိုခဲလာခ်နှဉ်လီး လာပဝဲကိုဖိ, ကိုသရဉ်ဒီးသဝိဖိခဲလာာအခာခု စီးယစ်းဘျိုးဘဉ်ကာ့သုခဲလာသားဒီ ဖျာခ်နှာခ်လီး မ်သုဘဉ်အမှာ်ဒီးအိုခ် ဆူဉ်အိုခ်ချုံ,ပူးနော်ပူးဒါထိဘိတကာ့၊်.

စီး(_____) ကိုသရဉ်သရဉ်မှဉ်ခဲလာ််ချဉ်စး(_____)တီးဖုဉ်ကို

ပှားကိုးကျခဲ့းတန်ခိုခ်ီးတောဂိုလဲသစီဖြဲလီး. တဂိုလဲသစီဖြဲတနီသနီသူခ်ခိုခ်မီးစီးတ နီသနီသန့ခ်နးခြာမ်းလီး. တာရှီခရီလီသေးကညီး, တာရီတစီခိုလီသေးတာ့နေ့, ပှာတနီသတောဂိုလဲသစီဖြဲတူဂိုဘာခိုတဂိုန်းနားကျောကျုံးတာုးလကာသံ, တသံခုဂိ ကီးဘာခဲ့. ယဲယာတဂိုလဲသစီဖြဲတဂိုတူဂိုဘာခိုတစခုံတနားကဲခဲ့ဆီး, ကသါသုံးကစီ ဒီနှခဲ့လီး. တဂိုလဲသစီဖြဲတာမှုဂိုခဲ့စ်တဖီလခ်စာသီးလီး.

၁၉၉၂နံှာနော်ယဖြဲထိြာအတီး(၁၀)စ်ကိုသူလုံးပနော်တီးထိကို, ဖူဘီလျာဂံံး ယထိခ်ကန်းKTTCကိုစဲဖူဘီလုံးဖျာခ်ထူပြိုခ်အံးစ်းလားဆူ)နှာ်လီး. ယဖြဲ ထိခ်စဲခ၉၉၄နီးဟဲကားလီးကားဆွက် ရှာမှုပူးနီးသိန်လိတ်စ်ကွံလှသဝိဖွန် တီးချာခံသားကိုတနံ့ခ်နှာ်လီး. ၂၀၀၂နံခန့်ခ်ယမါကားအိုခ်ဖျာခအစိမှခ်အနိုခဲ့ လာနိုခ်တကိသဝိနေပျာယာကို ရျာခန့်ခန့်ခဲ့လီး. စလါဖုံ့ ကြူးအးရုံး(၁၀)သီအ နားကိုသိခ်ထိခ်လာသဝိပူးမယ်းသားဖိသံတက် တဲလက်ာသည်လှာဟာအယိ နီးပယ်းသားဖိတစဉ်ပားထိခ်ယုတာလာပျာတံခ်ပူခဲ့လက်လီး. ယမါအဖိအိုခဲ့ ဖြာခန့်စာလါတခံ, ပယ်းကီးလီးယုံခံအီး, ပယ်းမာအဆုံခန်း, ပယ်းထုတ် အခိုခ်နီးခံခိုဖုံးဖုံးနှိခ့် ပယ်းခေးတပုံခ်ကိုဘို, ယယ်းဖောကပေယီးထုံးအ နာ်သကားထုံးနေခြာတဲ့ကော်လေးထုံသည်တီး. ထယလာဘါယွာအယိန်းယပုံဖွဲးလီး တုံးမှုံလါမှုတုံးနှဉ်ပကားလီးဆုယသဝိန္နာခ်လီး. တုံးမှုံလါယူးနှဉ်ပစားထိခ် ဘဉ်ပကိုနှာခ်လီး. လာတစ်တပ်သျှခ်တ်သားအပူပေယီးဖိခ်ချူးနှာကန်းယပ် လီး. အခဲမေတာ်လာကရုပ်ပူး, ပယ်းဖိုခ်နှာ်အီးနီးစာတရာခ်လီး. ပယ်သုံး ခိခ်တကကဲကိုးလီးယာ, နှစ်ယာလာကိုနီးသံကွာစ် လာနေသဝိအံးအပူးကို သုံလုံးသုံးအိုခဲ့ပြားလဲခ်." တဲကရီးယာ "လာနေသဝိအံးအပူးကို သုံလုံးသုံးအိုခဲ့ပြားလဲခဲ့ "သုံးအိုခဲ့ပြားလေခဲ့ခဲ့ပြားသေခဲ့ပေ။ သို့သုံးအခဲ့ခဲ့သို့ပေးအိုခဲ့ပြားလဲခဲ့ "လာနေသဝိအံးအပူးကို သုံလုံးသုံးအိုခဲ့ပြားလဲခ်." တဲကရီးယာ "တဲတိတိ့, နှခ်ခဲ့သခ်ပဲအဘျခံ

အိဉ်၏ ယပုံးတာ်ယတဲတာ်တ ဘဉ်နီတမံးဘဉ်- မုာ်ဆှဉ်ထိဉ် တန်းယထံဉ်ပှာစာယာ်ယပါး ယံး, ပှာမာအယုကို, ပယ်းသုံး ဟဲလာယအိဉ်မာကိုမြာဂီးယာ, မာယထုးထိဉ်ကို, ယတဲအိုး လာယကိုတအိဉ်ဘဉ်- လာခံတ ဂီးပှာကာ့မူးယပာ်ဆုခ်ဉ်သူထဉ်, တအါသီဘဉ်နှဉ်ပှာတဲယာလာ ယတ်နှဉ်ပယီးသုံးမာသံအိုးလံ နှဉ်လီး. စးထိဉ်လာပယ်းမာပုံး

မးဖုံးပုံးနှဉ်ယသရဉ်မှဉ်(မါ)အနိုဉ်ကစါဧဉ်ဝဲပုံးပယီးဧိဉ်မးနီးမားအသီး အနိုးနှုံဘဉ်သးတာ်ဆါနှဉ်လီး စီးထိုင်လာပယီးထူတာ်ယသရဉ်မှဉ်နီးတုံး ခဲ့အုံးမှုံးနှုံဟုဝဲပယီးသုံးကဟဲနှုဉ်အဝဲပုံးတာကန်းကစုဉ်သျှဉ်တက်သးတ ကျာလာဘဉ် တာ်ကိတာ်ခဲလာတာသိဉ်လိမ်းယုံးအပူးနိုင်နိုင်မှုုံမုုံးတေဆိုဉ် ဘဉ် ပမ်ုံထံဉ်ဘဉ်ပဖိပလုံးတဖဉ်အိုဉ်နီးတာ်သူဉ်ဆုဉ်သးဂဲးလာတာမ်းလိ အပူးနှဉ်ပသးဖုံထိဘိလီး တဘိုုဘိုုပသးဘဉ်တာ်တာလာအဝဲသူဉ်ကွာ် တာဂ်ဂ်မုု(ဝံ၊နံဉ်အိုဉ်)အါနီးတာသာ၏ဆာလာတာမ်းလိမ်းနီးရာ တာကျွာ်လံဝ် ကျွာ်လာရာနှဉ်လီး မုုံလာခိဉ်ယာဝးတရုံးတဂုံးအယ်မါ မှုလာမိုုဟ်သရဉ်သမါတာပာဆုတဲ့အောင်းတဂုံးအထိမါ မှုလာမိုုလာသုံ

ဟ် ပ သား မှာ် မှာ် လီး ဒီ သ ဝီ ဖိ
အီဉ်ဘဉ်အသီးပအီဉ်ဘဉ်စ့ ်ကီး
လီး ပ ဝဲ ပ အီဉ်လာန သ ဝီ ပူ၊ တ
ဖဉ် ပ တ ် တု ကြံ ဘဉ်တ မံး ယီ န် သီး
သီးလီး ပ ယီး သုံး မှ ် တ ဟဲ တု၊
လာပသဝီ ဘဉ် နှဉ် ပ ထီဉ် ဘဉ် ကို
မှာ် မှာ် , ပ သား ဖှံ ထီ ဘိ နှဉ် လီး
ထဲ နော် တ ခါ လာ တ ် ဆူး တ လဲ
တ ်သိဉ်လိအ ပူးထီဘိ နှဉ် လီး
လာ – သရဉ် (– – – –)

င်္ဂနားသ႕ရွဲဆေသ႕လာ်ဥယဒျယ် Reader Feedback

သရဉ် 🚧 ညှိသူပူမာတၢိဖိနီးနီပုၢိ၀်းပူးလံဘိဖိက်းဂၤ ပနးအိုဉ်ထီဉ်ကညီကိုသရဉ်လံာ်တဂ်ကစီဉ်(ပယူပပိုး)တဘ္ဦအံးပအိုဉ်ဇီး တာ် မှာ် လာ် လာ ပက နီး ဟဲ့ ဉ် လီး လိဘ်သ ကိုး ပတာ် လဲး ခ်ီ ဖြို့ ပတာ် ထံဉ် ဇီး ပ တၤလဉ်လၢအအိဉ်ဇီးပုၤဇ်သိးကကဲထီဉ်ဝဲဇ်ပုၤသးပျံစံး"ဝဉ်အါဘိဝဉ်တာ်ထံ ဆါအါဘ္နာ်ဆါကျ။"လ၊တာ်ကျဉ်ဘဉ်ကျဉ်သံ့အတာ်လဲ၊ထိဉ်ဆူညါအဂ်ိၢိန္နဉ် လီး. ပလိဉ်ဘဉ်လ၊နကဆု၊ထိဉ်နတါဟ့ဉ်ကူဉ်, နတါကွဲး, တါလီးနံး လီးအ့ဒီးတါဟုဉ်ဂါဟုဉ်ဘါန်သီးလံဉ်ပရာတဘုဉ်အံးအလုါအပူးကထီဉ်ဘး ဝဲအင်္ဂါန္ဉ်လီး. ဆူထီဉ်ဘဉ်နတာ်လဲးခ်ီဖို့, တာမလိုင်္စီးတာ်သိဉ်လိလာနန့်၊ ဘဉ်ခီဖြိုထံချကိုရှာမှါဂူး, မိဂ်ပါဖံဖုအတာ်ဟုဉ်သါတာ့်တာ်သုဉ်ညါမှုဂုံးဇီးတာ် တမံးဂဲ့းတမ်းဂဲ့းဒ်သုအဲခ်ိန်းလာကကဲထီခ်ဝဲတာ်ဘူးတာ်ဖိုခ်နှဉ်တကာ့်. နမ့်ာ ဆျထိဉ်နတာ်ကွဲး, လှာ်ဖိထါဖိ, တာ်ကစိဉ်ဇီးတာ်အဂူးအဂါနှဉ်ဆျယှာ်နမုံးန သ $\lambda(\psi)$ မံးထိ λ ်င္းဘိန္းလို၊အိ λ လို၊ဆိုးသပုံပုံတက္နာ. နမ္နာဆုတာ်ကူခ λ နှာ်တခ်ီဆူယှာ်ငီးအစာတက္နာ. တာဂ်ီးကွား(တိပါ)နှာ်တဲ့အီးလာနကစာ်အ လံာ်ကဘုုံးဝါအလိုးတက္နော်.

The Karen Teacher Working Group, through this newsletter, wants to share certain experience, ideas and information that we hope is useful for the development of our Karen education system. We need your feedback, opinions and news to help us achieve this goal.

Please write below your letters, stories, lesson plans, games, poems, experiences and anything else you believe would be useful to share in this newsletter. Make sure you include your name, date and place that you live when you write to us. Please use a plain piece of paper if want to send us your drawings. If you send your puzzle game, please put the answer. We are looking forward to hear from you!

တာ်ကွဲးတဖဉ်နဆျာခ်ီဖြိုကိုသရဉ်လဲးတရံးတာ်တဖဉ်မှတမှာ် KTWG P.O Box39 Mae Sariang, MHS, 58110 Thailand.

